

Familielivet mellom høyhusene

*En kvalitativ studie av barnefamiliers avveininger mellom
by og land fra et fortettingsprosjekt i
Oslo indre by*

Ingrid Marie Sundvor

Masteroppgave i samsfunngeografi
ved Institutt for Sosiologi og Samfunnsgeografi

UNIVERSITET I OSLO

September 2020

Antall ord: 39393

Familielivet mellom høyhusene

En kvalitativ studie av barnefamiliers avveininger mellom by og land fra et fortetningsprosjekt i Oslo indre by

© Ingrid Marie Sundvor

2020

Familielivet mellom høyhusene. En kvalitativ studie av barnefamiliers avveininger mellom by og land fra et fortetningsprosjekt i Oslo indre by.

Ingrid Marie Sundvor

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

IV

Sammendrag

Denne masteroppgaven søker å belyse hvorfor familier velger å bo indre by og hvordan de oppfatter deres boforhold og livsmiljø i henhold til familielivet og etablerte idealer. Hvordan blir hverdagen realisert når de skal forsones jobb og karriere med familie? På hvilke måter påvirker denne balansegangen valg av bosted? Disse spørsmålene henger sammen med en bredere kontekst som omhandler forhandlinger mellom jobb, karriere og foreldreskap, og hvordan denne balansegangen påvirker valg av bosted, livsstil og tilhørighet. For å få en dyp innsikt, og for å forstå det erfarne familielivet mellom høyhusene ble dybdeintervjuer gjennomført av familier boende på Lilleborg i Oslo. Oppgaven argumenterer for at en god balanse mellom jobb og hverdagsliv samt at tilgangen til de mangfoldige fasilitetene i byen er viktige ledere i motivasjonen for å bli boende. Å flytte ut av byen tilsvarer et stort tap for familiene i denne studien som foreløpig ikke er verdt den ekstra plassen en mulig fraflytting kan medføre. Balansegangen forhandles kontinuerlig mellom familiens medlemmer og kan være ustadig ettersom relativt små stedsforandringer kan oppleves som drastiske endringer i bomiljøet totalt. Foreldrenes beslutning om å bli værende er en aktiv og bevisst prosess som forsvares på vegne av tidsrasjonelle justeringer, fleksibilitet, valgt tilhørighet og ønsket livsstil.

Forord

Denne oppgaven har vært en samfunnsgeografisk reise gjennom stedsbegreper, kvalitativ metode og analyse. Arbeidet med oppgaven har til tider vært svært krevende, men det har også vært en lærerik og spennende opplevelse. Det er mange som fortjener takk. Først og fremst vil jeg takke informantene for at de takket ja til å delta i denne studien, selv i en periode preget av pandemi og omveltninger. Uten dem ville det vært helt umulig å gjennomføre denne studien. Videre ønsker jeg å takke veileder Terje Wessel for stødige og gode tilbakemeldinger underveis. Til slutt vil jeg takke alle mine medstudenter og instituttets ansatte for en kjempefin studietid.

Innholdsfortegnelse

1	En problematisk utvikling	1
1.1	Studiens formål.....	2
1.2	Problemstillingene	3
1.3	Oppgavens oppbygging	4
2	Familienes plass i en voksende by	5
2.1	Idealer på kollisjonskurs	8
2.2	Lilleborg - ved elvebredden på Torshov.....	10
3	Teoretiske perspektiver	15
3.1	Stedsteori	15
3.1.1	Sted som tilknytning, tilhørighet og identitet.....	18
3.1.2	(s)Elektiv tilhørighet	22
3.2	Livsstil, livssløp og bosted	24
3.2.1	Et rasjonelt bostedsvalg.....	26
4	Metodologi og metodevalg.....	28
4.1	En kvalitativ metode.....	28
4.1.1	Styrker og begrensninger	30
4.2	Datainnsamling.....	32
4.2.1	Det semistrukturerte intervjuet.....	33
4.2.2	Intervjuguiden	33
4.3	Fremgangsmåte og utvalg.....	35
4.3.1	Rekruttering av utvalget	36
4.3.2	Utfordringer ved datainnsamlingen.....	37
4.4	Bearbeidelse av innsamlet data.....	38
4.4.1	Transkribering og koding	39
4.4.2	Forskerens rolle	40
4.5	Etikk.....	41
4.5.1	Informert samtykke og konfidensialitet	42
4.5.2	Studiens reliabilitet, validitet og overførbarhet	43
5	Avveininger, hverdagsliv og fremtid i indre by	45
5.1	Informantenes bakgrunn og kontekster	46

5.2	Innledende vurderinger og forventninger	48
5.2.1	Et godt egnet bosted?	54
5.2.2	Oppsummering	55
5.3	Den erfarte hverdagen på Lilleborg	56
5.3.1	Barnas bruk og forhold til Lilleborg	61
5.3.2	Savn og ønsker	64
5.3.3	Oppsummering	65
5.4	Avveininger mellom by og land	66
5.4.1	Skolevalg og ambivalente avveininger	66
5.4.2	Mange barnefamilier velger å flytte ut av indre by	70
5.4.3	Bydur og motorveisus	71
5.4.4	Oppsummering	74
5.5	Familielivet i indre by.....	75
5.5.1	Kommunens satsninger, endringer og bruk.....	78
5.5.2	Barnefamilienes plass i indre by	81
5.5.3	Oppsummering	82
6	Avslutning og konklusjon	84
6.1	Forskningsspørsmålene	84
6.2	Videre refleksjoner	88
	Litteraturliste	90
	Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema	100
	Vedlegg 2: Eksempel intervjuguide	103
	Figurer	107

1 En problematisk utvikling

2. juni 2018 publiserte Aftenposten en artikkel der enhetsleder i Plan- og bygningsetaten Kjersti Granum hevdet at for mange barnefamilier flytter ut av Oslo (siteret i Johansen 2018). I Oslo har familier og husholdninger med høy inntekt migrert utover til nabokommuner og forstedsnabolag siden 1950-tallet. Den gang skulle barna flytte bort fra Oslos gater og bakgårder inn til grønne og luftige, og dermed hygieniske suburbane boligfelt omfavnet av kjernefamiliens trygge rammer og vakker natur (Benum 1994). Omtrent et år etter, publiserte Aftenposten en ny artikkel der de hevdet at stadig flere barnefamilier blir boende i indre by enn tidligere (Sørgjerd & Øvergård 2019). Kvantitative undersøkelser bekrefter derimot at familienes migrering ut av byen ikke har stanset i nyere tid, og at barnefamilienes stabilitet i indre by har blitt svakere (Wessel & Lunke 2019). Offentlig statistikk fra SSB viser at antall barn i indre by har vokst på grunn av generell befolkningsvekst, men også at andelen barn i alderen null til fem år har minket de siste ti årene (Figur 1). Foreldre med små barn er fremdeles konservative når de skal velge bolig, og mange bytter ut en sentral lokalisering med enebolig eller rekkehus i forstedsnabolag før barna starter på skolen (Wessel & Lunke 2019). Seniorforsker Mariann Villa hevder at stedet en vokser opp ikke er avgjørende for en trygg barndom, og påpeker at summen av en god barndom handler om mye mer enn den geografiske plasseringen av boligen (Villa, siteret i Gulbrandsen & Byklum 2015). Likevel kan det dominerende flyttemønsteret ut av indre by tolkes som at modernistiske idealer om hva som skaper det gode familielivet fortsatt vinner frem (Wessel og Lunke 2019).

På den andre siden er det en betydelig andel familier som velger å beholde indre by som bosted etter at de får barn. I denne sammenhengen blir livet mellom husene identifisert som essensielt (Kielland, siteret i Røed 2019), men organiseringen av familielivet og de komplekse avveiningene barnefamiliene forhandler mellom hver dag er en tematikk det er forholdsvis forsket lite på. Vanlig praksis for offentlig planlegging er å regulere og planlegge for å motvirke eller løse problemer uten å nødvendigvis inkludere kunnskap om og dialog med de aktuelle gruppene som et verdifullt steg i planleggingsprosessen (Innes & Booher 2010). Familier med barn som vokser opp i Oslo har et bredt spekter med velmenende voksne som ønsker at byen skal være et godt sted å bo for dem, men mange planleggere og politikere

har manglende forståelse når det kommer til familienes praksiser og behov i indre by (Lilius 2014). Et mer helhetlig bidrag for å vite mer om hva som kan skape stabile boforhold i indre by kan ligge i forståelsen av det daglige bylivet. Familielivet er ikke hemmelig og gjemt for oss, men alminnelig og hverdagslig (Jarvis, Pratt & Cheng-Chong 2013).

1.1 Studiens formål

Bakgrunnen for denne masteroppgaven er et ønske om å undersøke de ulike motivene barnefamilier i indre by har for å beholde eller velge bort byen som bosted etter hvert som barna når skolealder. Oslo kommune har uttalte målsettinger om å være en bærekraftig by ved å blant annet begrense privatbilisme og byspredning. Ambisjonene om å oppnå dette har de siste årene resultert i en fortettingsprosess der stedskvaliteter som skaper byrom for alle har stått sentralt. Samtidig som byen fortettes med et ønske om å skape «[e]n grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle» (Oslo kommune 2018, s. 4), er det problematisk at så mange av barnefamiliene flytter ut av indre by innen barna fyller seks år (Johansen 2018). Kvantitative studier viser at migrasjonen ut av byen er et komplisert valg for familiene som omfavner urban tetthet og mangfold. Det er i tillegg et valg som kolliderer med bypolitisk ideologi ettersom det å flytte til småhusstrøk i forstedene er uforenelig med den dominerende konseptualiseringen av bærekraftig urbanisme (Wessel & Lunke 2019).

Bak beslutningen om å bli værende eller flytte ligger komplekse avveininger som omhandler symbolske og funksjonelle dimensjoner slik som livsstil, aspirasjoner, stedstilhørighet og organisering av hverdagen. I Oslo kommunes søken etter å avdekke opphavet til at så mange barnefamilier flytter ut, kan det være nyttig å søke mer kunnskap om måtene familiene velger, knytter seg til og overfører mening til ulike bomiljøer i indre by (Mazanti 2007). Historisk har husholdninger med barn vært lite inkludert i litteratur om byfornyelse og bærekraftig utvikling (Karsten 2007), og barnefamilienes stedserfaringer og hverdagsliv blir i liten grad utforsket i dagens byutvikling. Familienes dominerende flyttemønster ut av indre by kan peke mot et økende behov for å inkludere disse og samspillet mellom identitet, tilhørighet og valg av bosted i offentlig planlegging (Boterman, Karsten & Musterd 2010, Boterman 2012, Brun & Setten 2013, Lilius 2014). Denne oppgaven er på mange måter et forsøk på et kunnskapsbidrag i denne sammenhengen, ved å presentere en

kvalitativ studie basert på dybdeintervjuer med barnefamilier som bor på Lilleborg, «et godt egnet bosted» (Schmidt 2002) i Oslo indre by.

1.2 Problemstillingene

Denne oppgaven søker etter å gi tykke beskrivelser (Geertz 1973) av familielivet mellom høyhusene på Lilleborg, ved å utforske de sosiale, materielle og symbolske kontekstene barnefamilienes bostedsvalg skjer innenfor. Jeg har vært opptatt av foreldrenes forestillinger knyttet til gode oppvekstvilkår og hvordan de overfører disse til holdninger om byen og landet som bomiljø. Jeg har vektlagt stedsbegrepet i møte med barnefamilienes valg av bosted, tilhørighet og livsstil og hvordan dette avhenger av disponible ressurser, deriblant tid.

Mange av årsakene til at barnefamiliene flytter ut av indre by spenner utover det byplanlegging kan sikte på å dekke, men det kan være nyttig at utviklingen i større grad er sensitiv til barnefamilienes hverdagsliv og at erfaringene deres inkluderes når byen skal utvikles. Oppgavens problemstillinger er som følger:

1. «På hvilke måter påvirker barnefamilienes stedserfaringer på Lilleborg beslutningen om å bli værende eller flytte fra indre by?»
2. «Opplever barnefamiliene på Lilleborg at miljøet er tilpasset familielivet og barnas behov i henhold til oppvekstvilkår?»

1.3 Oppgavens oppbygging

Kapittel 2 tar for seg studiens historiske, ideologiske og geografiske kontekst. Bekymring for familier og barn har lenge vært et tema i utviklingen av byer, og ble veldig sentralt i perioden 1950 til 1970. Perioden kalles den klassiske moderniteten og var preget av forstedsutbygging, bilisme og sterke idealer knyttet til kjernefamilien. I dag betegner vi ikke lenger byen som usunn, men det kan virke som at flere av de modernistiske idealene om barndom og oppvekst fremdeles vinner frem. Lilleborg ligger på Torshov, en delbydel mange karakteriserer som barnevennlig, og ble beskrevet som et godt egnet bosted for de urbane barnefamiliene. På bakgrunn av dette ble Lilleborg valgt som studiens case.

Kapittel 3 presenterer teoretiske perspektiver om sted, identitet og tilhørighet i det teoretiske rammeverket som oppgaven er basert på. Disse betraktes som relevante i henhold til familienes valg av bosted sammen med livsstil, hverdagslivet og balansegangen mellom jobb og privatliv. Kapitlet er delt i to, der den første omhandler sammenhengen mellom sted og tilknytning, og hvordan dette kan være en selektiv prosess for middelklassefamilier når de skal velge bosted. Den andre delen tar for seg teorier om familienes tilpasninger i henhold til endring av livsfase, livsstil og disponering av tid og hvordan det kan påvirke beslutningen om å bli boende i indre by.

Kapittel 4 beskriver oppgavens metodologiske tilnærming. Kapitlet begrunner valg av metode og gjør rede for metodens styrker og begrensinger, gjennomføring og utfordringer. Kapitlet tar også for seg kritiske refleksjoner knyttet til etikk, datainnsamling, forskerens posisjon og studiens kvalitet.

Kapittel 5 er oppgavens analysedel. Kapitlet er delt tematisk inn i fire deler som analyserer de empiriske funnene om barnefamilienes innledende vurderinger og forventninger, erfarte hverdagen på Lilleborg, avveininger mellom byen og landet, og familielivet i indre by.

Kapittel 6 tilsvarer oppgavens konklusjon der oppgavens problemstillinger blir besvart ut ifra funnene i analysen.

2 Familienes plass i en voksende by

Oslo er en by som opplever sterk befolkningsvekst, og det er forventet at innbyggertallet kommer til å vokse med et årlig gjennomsnitt på to prosent. I befolkningsframskrivingene kommer det frem at mange barnefamilier flytter ut for å bosette seg i småhusstrøk i Akershus (Oslo kommune 2015). Denne trenden vekker bekymring hos offentlige planmyndigheter ettersom Oslo, i likhet med mange andre byer, ønsker å beholde flere barnefamilier i sentrumsbydelene (Nordbakke 2018). Bekymring relatert til barn og barnefamilier i byen er ikke noe nytt, men noe som har vært en gjenganger i norsk boligdebatt. Nåtidens visjoner, forestillinger og handlinger påvirkes av fortidens erfaringer og idealer. Det kan dermed være nyttig å undersøke hendelser i fortiden som et ledd for å bedre forstå det som skjer i nåtiden (Frønes 1997).

I løpet av etterkrigstiden gikk Norge fra å være et av de fattigste landene i Europa til å bli et av de rikeste. Etter krigen skulle det gamle, forurensede og sykdomsfremkallende Oslo bygges om til en sunn og fremtidsrettet storby. Under krigen hadde boligbyggingen stoppet opp, og den store strømmen med unge voksne på jakt etter jobb og utdanning førte til akutt bolignød. Etter krigen eksisterte det derfor store forventninger og optimisme knyttet til både boligbyggingens form og utbredelse (Benum 1994). Under gjenreisningen ble mulighetene for familiedannelse vektlagt, spesielt med tanke på de som var i ferd med å stifte familie (Frønes 1997). Noe av det viktigste ble å tilby familiene bedre plass, og som følge av dette fikk boligutbyggingen bestemte krav som blant annet gikk ut på størrelse, innredning og plassering i terrenget. Det skulle være lett å holde boligen ren, og barna skulle ha plass til å leke og utfolde seg inne, ute, med og uten besøk, uten å være til bry for de voksne. Utbyggingen av de nye boligene skulle vise seg å være vanskelig da det var mangel på både materialer og egnede tomtearealer. Løsningen ble å bygge enklere, rimeligere og dermed hurtigere, selv om det oppstod bekymring for at det kunne påvirke boligenes kvalitet på en negativ måte. Mot 1960-tallet var Oslo på vei ut av bolignøden, og både byen og boligene ble større og mer moderne som følge av den nye boligmassen og teknologiske fremskritt. Velferdslovgivning, teknologi og industrialisering førte til bedre arbeidsproduktivitet og stigende velstand (Benum 1994), og boligen gikk fra å være en nødvendighet til å bli et hjem (Opheim & Kronborg 2019). Det hadde også blitt vanligere med kvinners deltagelse i arbeidsmarkedet, og den økonomiske

tilstanden til mange husholdninger økte (Benum 1994). Med stigende inntektsnivå ønsket mange barnefamilier å ta ut velferdsøkningen i form av bedret bostandard, og etter at rasjoneringen av personbilen ble opphevet i 1960 ble det mulig å etterspørre boliger utenfor transportkorridorene i Oslo (Skjæveland 2001). Bilen førte med seg nye livsstiler basert på individualitet og frihet, og eneboligen i forstedene ble en måte å uttrykke dette på. Bilismen krevde mye plass, og parker og grøntarealer i byen måtte vike for utbygging av veier og parkeringsplasser (Rørtveit 2013).

Mot 1970-tallet oppstod en bred kritikk av utviklingen fra 1960-tallet. En ny generasjon med blant annet arkitekter og sosiologer mente planleggingen var umenneskelig, standardisert og «topptung» (Mujezinović 2016). Gehl (1971) mente eksempelvis at datidens planleggere og arkitekter i større grad måtte akte menneskenes steds- og sanserfaringer i protest mot modernitetens funksjonalistiske planleggingsprinsipper. Ifølge kritikerne krevde utviklingen av en god og helhetlig by omgående observasjoner og analyser av folks faktiske bruk av byrommene (Jacobs 2011). I tråd med dette startet planleggingsteoretikere, deriblant Friedmann (1973), å utvikle strategier for planlegging fra et «nedenfra og opp»-perspektiv med ambisjoner om å skape en mer åpen og deltagende tilnærming til planlegging. Det skjedde mange endringer under 1970-tallet, spesielt da det kom til kvinnens posisjon i henhold til arbeid og familieliv (Ellingsæter & Leira 2004). Dette var med på å bidra til at det oppstod et behov for en mer demokratisk byplanlegging, slik at utviklingen ikke bare ble basert på de faglige overbevisningene til et knippe offentlige planeksperter. Denne utviklingen kulminerte etter hvert til at byutviklingen ble mer kommunikativ og kollaborativ mot 1980-tallet (Røe 2014).

På 1980-tallet ble søkelyset rettet mot sosial reproduksjon og hvordan velferdsstaten støttet opp om ulike familiemodeller. Med tiden ble fokuset mer konsentrert om «familiepraksiser» som erkjente at familiers struktur endrer seg over tid etter hvert som familielivet praktiseres på nye måter (Ellingsæter og Leira 2004). Fra 1980 til 1990 ble offentlig planlegging i økende grad erstattet av privat-offentlige partnerskap. I denne prosessen førte private utviklere og konsulentfirmaer en utadrettet og markedsorientert strategi for å skape økonomiske vekst. Det ble lagt vekt på at byen skulle være innovativ og attraktiv slik at Oslos uttrykk og egenskaper kunne «selges» som et produkt i det globale markedet (Røe 2015). Mot 2000-tallet oppstod en ny generasjon med aspirasjoner og livsstiler som var mer passende i en urban setting i forhold til forstedene. Høye inntekter og et

sterkt fokus på individualisme og selvrealisering resulterte i et konsummønster som rommet et bredt spekter av livsstiler storbyene kunne konkurrere om å tilfredsstille (Florida 2003). Å tilby attraktive urbane miljøer ble sett på som en måte å revitalisere byene på (Smith 1996), og konsum av cafeer, vinbarer, museer og handling i små og selvstendige butikker ble et varemerke forbundet med en urban livsstil (Jayne 2006). Disse forholdene bidro til en slags bylivsrenessanse drevet frem av primært single og barnløse par som flyttet inn til byene på grunn av utdanning og/eller jobb, og som senere ble boende (Boterman, Karsten & Musterd 2010).

Samtidig oppstod det etter hvert bekymring omkring klimaendringer som følger av økende klimagassutslipp og bilbruk, og det ble viktig at byutviklingen ikke gikk på bekostning av dagens så vel som framtidige generasjoners muligheter. I den forbindelse ble bærekraftig byutvikling et sentralt mål etter Brundtlandskommisjonen i 1987. Den kompakte byen ble etter hvert symbolet for bærekraftig byutvikling, og er på mange måter en motvekt til byspredning. Kompakt byutvikling kjennetegnes av tett bebyggelse i urbane områder, bundet sammen av offentlig transportbaner, og korte avstander mellom bosted, arbeidsplass og servicetilbud (Hanssen m.fl. 2015). Dagens kompakte byutvikling handler således om funksjonalistiske prinsipper og transportreduserende tiltak, men også om forestillinger om hverdagsliv og yrkesliv (Røe 2015). Fortettingen hevdes også å være markedsdrevet ettersom sentralt beliggende boliger betraktes som attraktive (Schmidt 2015), og fordi fortettingen muliggjør god avkastning (bygger mange leiligheter på et lite areal). I en tettere by er det antatt at de korte avstandene til parker, ballbaner, lekeområder, skoler og barnehager fører til bedre tilgang som vil være gunstig for barnefamilier (Hanssen m.fl. 2015). I løpet av de siste fem årene har «grønne» byfornyelsesprogrammer for å skape mer byliv vært sentrale for konseptualiseringen av bærekraftig utvikling i Oslo. Disse har blant annet blitt iverksatt i Oslo sentrum ved å fjerne parkeringsplasser for å skape flere gågater, benker, lekeplasser og bedre infrastruktur for kulturarrangementer for å tilby barn og familier «et godt, trygt og levende sentrum» (Oslo kommune 2018₂, s. 3).

2.1 Idealer på kollisjonskurs

Ifølge Karsten har mye av byplanleggingen i europeiske byer (2005) vært preget av underliggende overbevisninger fra 1950-tallet om at det er forstedene som tilbyr anstendige boforhold for familier med barn. Vi betegner ikke lenger byen som usunn, men mange av de modernistiske idealene om barndom og oppvekst virker å være gjeldene ettersom forstedene fremdeles tilsvarende det forestrukke bostedet for majoriteten av barnefamiliene i Oslo (Barlindhaug m.fl. 2019).

Idealet om kjernefamilien henger sammen med utviklingen som skjedde i perioden 1950 til 1970, som ble kalt den klassiske moderniteten (Gullestad 2001). Under denne tiden ble kjernefamilien med mor, far og helst to små barn en slags fasit for hvordan familiene burde være og se ut (Frønes, Heggen & Myklebust 1997). Fra et vestlig ståsted, inkludert byutvikling og arkitektur, ble det viktig å støtte opp under kjernefamilien, siden denne gruppen hadde stor forbruksevne (Fainstein 2005). Idealer knyttet til kjernefamilien hadde dermed en dimensjonerende effekt på hvordan steder og rom i byen og på landet skulle se ut, og hvordan de skulle brukes (Lilius 2014). Modernistiske planleggere var opptatte av å planlegge for et mer egalitært samfunn ved å bidra med tiltak som ville øke velferden for alle (Healey 1992). Men i stedet for å bruke menneskers virkelige hverdagsliv som utgangspunkt og bygge videre på disse, ble modernitetens planlegging kritisert for å være besatt av å legge til rette for homogene livsstiler og det gode familielivet i forstedene, et stykke unna den usunne og utrygge byen (Rørtveit 2013).

I motsetning til den mørke og forurensede byen ga forstedene barna mulighet for sunn utfoldelse og selvstendig lek i romslige omgivelser. Familiedannelse var nærmest et krav for et liv i forstedene og ble sett på som grunnleggende for å danne nabolag. Modernitetens idealer ble raskt akseptert som en del av allmennsamfunnet, og skapelsen av områder og nabolag beregnet spesifikt på kjernefamiliene skulle vise seg å ha stor symbolsk verdi da de ble sett på som en ny og produktiv måte å leve et fullendt liv. Under planleggingen av forstedene ble mye tid og energi brukt på å gjøre husmorens hverdag lettere. Kvinner og barn

stod tilsynelatende sentralt i planleggingen av forstedene, og ettersom mannens arbeidsplass sjeldent var i boligområdet kunne menn lett bytte arbeidsplass uten at familien måtte flytte (Lilius 2014).

En av modernistenes fremste kritikere har vært Jane Jacobs (Lilius 2014). Jacobs ønsket å styre byutviklingen vekk fra de homogene livsstilene og de fabrikkerte virkelighetene hun hevdet å observere i forstedene. Hun var også svært kritisk til hvordan forstedsutviklingen skapte massiv bilisme, med alle de negative konsekvensene dette hadde for byen. Tilgangen til bil bidro også til spredt boligbygging uten hensyn til infrastruktur som skoler, kollektivtransport eller veikapasitet. Jacobs var i stedet opptatt av det mangfoldige og uryddige livet som tok plass i og mellom gatene og fremmet viktigheten av at byutviklingen tar hensyn til de myke interaksjonene slik som tilfeldige møter, samtaler og trilling av barnevogner. For Jacobs betydde mangfold at nabolagene i byen ikke skulle planlegges som oppstykkede og bruksbestemte steder for enten bolig, konsum eller jobb, men at disse til fordel kunne blandes i det hun kalte *mixed-use* for å skape livlige nabolag som kunne produsere økonomisk innovasjon, vekst og sosial variasjon (Jacobs 2011). Følgende bidro dette perspektivet til at det forskjellige, unike og individuelle ble vesentlig, og det ble viktig at byutviklingen siktet på å dekke behovene til hele byens befolkning, også barnefamiliene. For Jacobs handlet dette blant annet om at byen burde ha mangfold i befolkningssammensetning, handels- og næringsvirksomhet, kulturtilbud, og rekreasjonsområder. Jacobs mente det var mulig å skape mangfold gjennom fire kriterier: (1) Nabolagene burde ha sammenblandede funksjoner og tilbud. (2) For store og avlukkede blokker og bygninger kan virke isolerende og begrensende. Bygningene burde ha passasjer mellom seg for å oppfordre til tilfeldige møter og jevn kontakt mellom naboer. (3) Mangfold gjelder også bygningstyper. De eldre byggene i nabolaget er en vesentlig del av nabolagets historie, og burde bevares i den grad det lar seg gjøre. (4) Nabolaget burde ha en tett og ulik befolkningssammensetning. En føler seg tryggere hvis det er flere folk ute i gatene, og en miks av mennesker gir flere muligheter for samhandling, diskusjoner og liv i gatene (Jacobs 2011).

I dag vil nok mange kalle modernistiske verdier og normer for utdaterte, men de kan ligge latent i utbygger og menneskers holdninger, atferd og praksis (Sandercock 2010). I løpet av de siste 50 årene har den typiske husholdningens væremåte og komposisjon forandret seg

drastisk, og stadig flere mennesker flytter til byene. Kjernefamilien består nødvendigvis ikke lenger av et ektepar boende i en forstadsbolig med to barn der faren jobber, og moren er for det meste hjemmeværende. Nå deltar kvinnen i større grad på lik linje med menn i arbeidsmarkedet, og det har blitt normalt med skilsmisser, aleneforsørgere samt ugifte og barnløse par med to inntekter (Lesthaeghe 2014). Virkelighetens faktiske forhold er gjenstand for ulike fortolkninger. Inntrykket man har er ofte summen av blandingen mellom fakta, forestillinger og fornemmelser (Geertz 1973). Familielivet i forstedene er ikke ensbetydende med en god barndom mettet med rike naturopplevelser, og bylivet handler ikke bare om rike kulturtilbud og mangel på natur. Som følge av lengre avstander må barn i forstedene ofte kjøres til forskjellige gjøremål, og det kan være langt mellom jevnaldrende naboer og lekekamerater (Villa 2000). De korte avstandene i byen åpner for rike sosiale nettverk og et mangfold av arenaer for konsum og rekreasjon (Skjæveland 2001). Dette kan være gunstig for barn også, ettersom tettheten kan gi bedre tilgang til skoler, barnehager, parker, lekeplasser og ikke minst andre barn (Hanssen m.fl. 2015). Forstedene har dessuten også forandret seg mye over tid. Befolkningsvekst og fortetting er ikke en prosess forbeholdt byene, men også noe som har skjedd i forstedene. Det blir derfor feil å betrakte forstedene som statiske entiteter (Villa 2000).

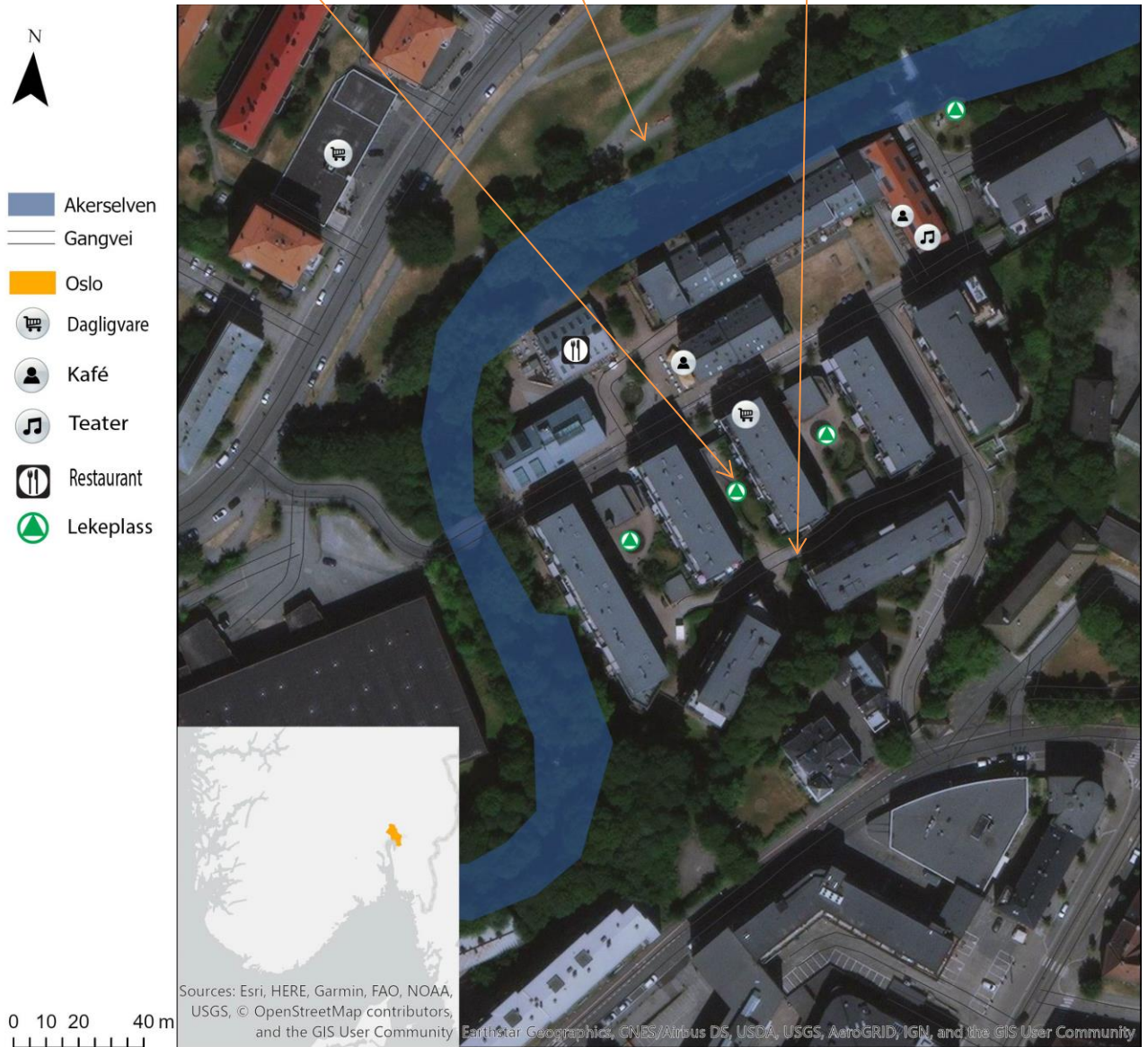
2.2 Lilleborg - ved elvebredden på Torshov

I Oslo har den kompakte og knutepunktsbaserte utviklingen blant annet ført til fortetting og transformasjon av tidligere industriområder. Ettersom stadig flere mennesker ønsker å bo sentralt, er det viktig å utnytte de ledige arealene som finnes i byen. I denne prosessen har mange av byens nedlagte fabrikkbygninger blitt gjort om til boliger og næringslokaler (Børrud & Røsnes 2016). Lilleborg kan beskrives som en blanding av disse, og består av omgjorte fabrikkbygninger og nybygg i det som en gang var en del av Lilleborg Såpefabrikker ved Akerselven på Torshov.

Bilde: Lilleborg sett fra lekeplassen i midten, turstien på andre siden av elven, og fra stien mellom nybyggene.
Foto: Ingrid Marie Sundvor 2019.

Figur 2: Kart over Lilleborg med symboler for servicetilbud og lekeplasser.

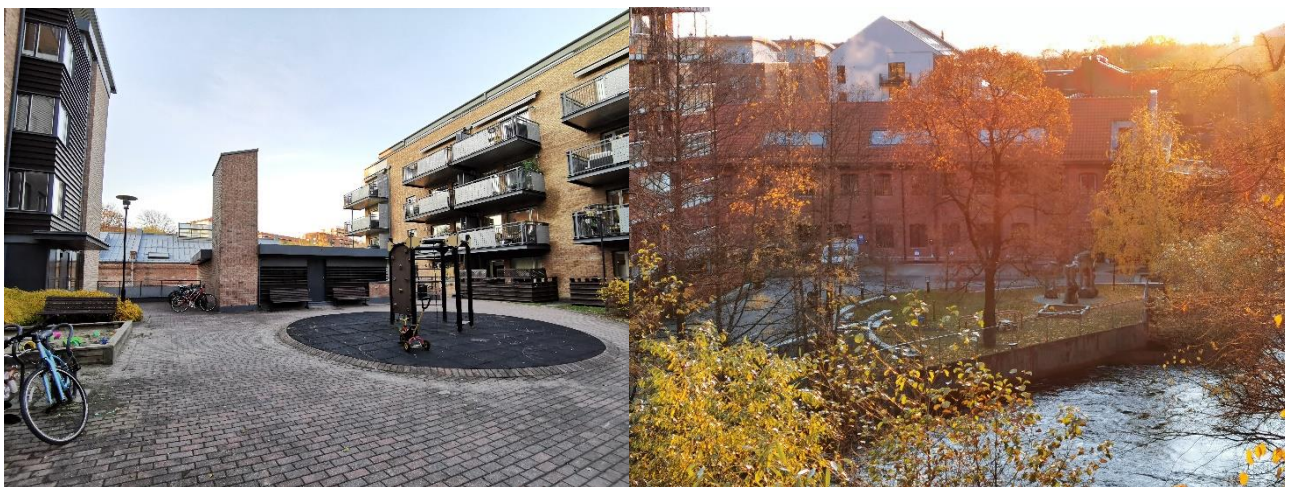
Lilleborg ligger i bydel Sagene, og hører til delbydel Torshov i utkanten av indre by. Eiendommen ble kjøpt av NCC AS i 1999 med planer om å omregulere fabrikkbygningene fra industri til blant annet boliger, kontorer, serveringssteder, barnehage og fellesområder. 70% av alle leilighetene skulle være tre-roms eller større, og det skulle være mulig å konvertere inntil 50% av næringslokalene til boligformål (Oslo kommune 1999). I dag har området omtrent 405 seksjoner regulert til boformål i Ivan Bjørndals gate 1-34. Bygningene har fem til åtte etasjer og består av restaurerte fabrikkbygninger med påbygg nærmest elven, og nybygg som ligger et plan opp fra torget. Adkomst til nybyggene skjer enten ved å gå opp trappetrinnene fra torget mellom byggene, eller fra stien som går inn fra veien bak nybyggene. Nybyggene har også egne adkomster til parkeringsanlegg i de respektive kjellerne. Lilleborg har fire forskjellige lekeplasser, et torg med fontene og en relativt stor gressplen som er åpen og tilgjengelig for alle (Oslo kommune 1999). I de restaurerte bygningene ved elven er det også et teater, kafé/pub og restaurant. Det er også en liten nærbutikk ved torget, og kort avstand til en større matbutikk (Rema 1000) på andre siden av elven

Bilde: Lilleborg torg med fontenen og restauranten, og gressplenen på baksiden av det restaurerte fabrikkbygget. Teateret ligger i fabrikkbygningen til høyre. Foto: Ingrid Marie Sundvor 2019.

Demografidata om blant annet aldersfordeling og familiesammensetning forteller at 17 % av innbyggerne i nabolaget er barnefamilier. 61% av barna er i barnehagealder, mens 24% går på barneskolen. Lokalkjente (161 personer) har vurdert kvaliteten på området som «veldig bra» i henhold til tilbudet av og avstanden til barneskole, barnehage, aktiviteter, servicesteder og kollektivtransport. Fra Lilleborg er det kun seks minutters gange til nærmeste

trikk, og 3 minutter å gå til nærmeste busstopp. De nærmeste barneskolene, Bjølsen og Lilleborg, ligger fire og ni minutter unna med gåavstand. Bjølsen har 41,2% elever med minoritetsbakgrunn, mens Lilleborg skole har 26,1% (Oslo kommune 2020). Det tar seks minutter å gå til nærmeste barnehage. De lokalkjente opplever nabolaget som veldig trygt og rolig, med velholdte uteområder og godt naboskap. Området har en høy andel med boliger i størrelsen 60-120 m² (92%), og regnes for å være et godt sted å bo for både enslige og etablerte, familier med barn og godt voksne (Geodata AS 2019).

Bilde: Den innerste lekeplassen, og lekeplassen nærmest elven sett fra Jerusalembroen over til Sandaker. Foto: Ingrid Marie Sundvor

Lilleborg ble beskrevet som et «[...] litt kronglete», men «[...] godt sted å bo for den urbane barnefamilien» av sivilarkitekt og forsker Lene Schmidt i 2002 (Schmidt 2002). Uttalelsen var basert på Lilleborgs planlagte blanding av funksjoner med barnehage, skjermede gårdsrom, nærbutikker og kaféer. Skjermet for trafikk og med beliggenhet vis-à-vis Akerselven kombinert med kort vei til kollektivtransport, skole og arbeidsplasser (Nydalen) ville det være lett å få til «hverdagskabal» uten bil, og prosjektet ville dermed være velegnet for urbane barnefamilier. Mye peker på at Lilleborg ble planlagt spesielt med tanke på å skape et godt sted for barnefamilier, men kvaliteten på og erfaringene av sluttresultatet kan fortelle en mer komplisert historie. I dag, 16 år etter, er det for eksempel ingen barnehage i blokk C1 slik det var planlagt. Schmidts uttalelse av Lilleborg ble dessuten publisert to år før prosjektet stod ferdig i 2004, og er dermed basert på «ovenfra»-forestillinger om hvordan det var planlagt at familielivet på Lilleborg skulle bli. Slik som mange andre boligprosjekter i

Oslo ble det ikke gjort noe forsøk på å inkludere barnefamilienes egne forventninger, behov eller ønsker, og Lilleborg risikerer å bli et eksempel på en stedsutvikling preget av en nyurbanistisk overbevisning om at det fysiske miljøet kan skape stedstilhørighet og oppvekstvilkår som dekker barnefamilienes behov (Talen 1999).

Som et avsluttende ledd i transformasjonen av Lilleborg såpefabrikker, ble det i 2018 vedtatt at nabotomten i Treschows gate 16 (bygget nederst i venstre hjørne figur 2) skal bli til undervisningsbygg, friområde, tursti og flerbrukshall (Oslo kommune 2018₃). Denne beslutningen ble vedtatt for å sikre at utviklingen av sosial infrastruktur gikk i takt med bydelens opplevde befolkningsvekst, og tilhørende fortettingsprosess. Det var i utgangspunktet planlagt at tomten skulle bli bygget ut til 260 nye boliger fordelt på 12 blokker med opp til elleve etasjer. Plan- og bygningsetaten mente i stedet at planområdet burde bli skole, ettersom Skolebehovsplanen 2016 – 2026 viste et økende behov for skoler som følger av befolkningsveksten i denne delen av byen. Planområdets størrelse og beliggenhet ville gjøre det godt egnet for skolebygg akkompagnert av et bredere friområde ved elven. Arealutnyttelsen til det originale planforslaget var dessuten for høyt, og forslaget brøt med kommuneplanens krav ettersom det ikke tok hensyn til arkitektonisk kvalitet eller omkringliggende grønnstruktur slik som Akerselven, et nasjonalt verneområde (Oslo kommune 2015₂). 28.02.18 ble forslaget til Plan- og bygningsetaten vedtatt av bystyret, og rivningen av det siste lagerbygget startet nå i august 2020.

Bilde: Originale planforslaget markert med rødt til venstre, og Plan- og bygningsetatens forslag til skole og friområde. Foto: Skjermdump fra detaljregulering 2015.

3 Teoretiske perspektiver

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere de teoretiske rammeverkene som ligger til grunn for studien. Teoriene og begrepene som presenteres omhandler studiens tema og ble valgt ut for å kunne få en dypere forståelse for noen av de underliggende årsakene til at barnefamiliene i indre by blir boende og hvorfor de eventuelt ønsker å flytte ut. Jeg har valgt å fokusere på teori som kan bidra til å utforske fortellingene om familielivet mellom høyhusene og hvordan de sjonglerer konsepter slik som sted, identitet og oppvekst mellom byen og forstedene. Begrunnelsene som ligger bak boligvalg er ekstremt kompliserte (Wessel & Lunke 2019), og en mulig flytting innebærer avveininger mellom mange aspekter (Boterman 2012). Individuelle valg betinges av kontekst, institusjonelle føringer, sosiale normer og verdier (Jarvis 2005) som sammen utøver press gjennom tid og sted. Mekanismene som forklarer langvarige boforhold er ifølge Wessel og Lunke (2019) tredelte og kan deles inn i implisitte eller ubevisste holdningsendringer, stedsbasert tilhørighet og tidsrasjonelle justeringer til mulighetene som finnes ved bostedet. Dette handler i stor grad om de komplekse avveiningene og kompromissene familiene står overfor daglig, i samspillet mellom verdier, livsstiler og aspirasjoner i henhold til bostedsvalg gjennom ulike livsfaser og identitetskonstruksjoner. Å velge et bosted kan sees som et uttrykk for tilhørighet og kapital både sosialt og økonomisk, og innebærer i mange tilfeller et nøye overveid og reflektert valg (Haartsen & Stockdale 2018). I moderne tid er også pendling og pendletid en viktig faktor i valget om hvor en ønsker å bo. I denne sammenheng er derfor teori om stedsmobilitet også en viktig komponent, særlig i husholdninger med to inntekter (Brun & Fagnani 1994).

3.1 Stedsteori

Det finnes mange måter å snakke og tenke om steder på. En kan peke ut et bestemt sted på et kart, tegne opp en grense med koordinater, eller ringe ut et spesielt område en liker godt. Det kan være snakk om en spesifikk plassering, bygning, eller gate. Sted kan også handle om følelser, subjektivitet og eksistens (Klaver 2017). Sted er både abstrakt og konkret, og kan sees som en plass for sosiale prosesser historisk (tid), mellom mennesker (relasjonelt) og materielle ting (bygninger) (Bennet 2012). Med andre ord, kan sted være en spesifikk

artikulasjon av de sosiale praksisene innenfor de fysiske rammene stedet utgjør. Det kan dreie seg om erfaringer, fortellinger og symbolske inntrykk forskjellige brukere av stedet innehar. Sted blir på denne måten et resultat av de sosiale prosessene, narrative og relasjonene en kobler til hvert enkelt sted (Aure m.fl. 2015). Sted kan dermed ikke reduseres kun til et punkt på et kart, men er en måte å observere, forstå og tilregne seg kunnskap om verden. Sted kan være vanskelig å definere da det kan være distinkt med strenge fysiske avgrensninger, samtidig som det er åpent og åsted for betydning, erfaring og tilhørighet mellom menneskene som bor, besøker og reiser gjennom det (Cresswell 2015). Sted finnes overalt og skapes, opprettholdes og bestrides.

Sted har lenge vært et sentralt tema for samfunnsgeografi og betraktes i dag som et av disiplinens kjernebegreper (Aure m.fl. 2015). Gjennom de faghistoriske vendingene har begrepet blitt møysommelig utforsket av flere prominente samfunnsgeografer. Under inntoget av humanistisk geografi på 1970-tallet ble fokus rettet mot det tenkende, bevisste og kreative mennesket som erfarer og overfører mening til stedene der folk bor, jobber og ferdes. Det var åpenbart at sted hadde stor betydning for mennesker emosjonelt og eksistensielt (Cresswell 2013). Humanistiske geografer som Relph (1976) og Tuan (1977) ønsket å gjeninnføre det menneskelige aspektet ved steder og bidro til å utvide begrepet slik at det i tillegg til lokaliteter også inkluderte de subjektive erfaringene mennesker har til steder. Med begrepet *sense of place* vektla de personlige og opplevelsesmessige aspekter ved sted, og hevdet at mennesker må forbinde noe med, ha et forhold til, og overføre mening til en «plass» for at det skal bli til sted (Berg m.fl. 2013). Basert på en fenomenologisk tilnærming, påpekte de at sted var en måte å være og kjenne til verden gjennom oppfatning og erfaring (Cresswell 2013). Fenomenologi ser på verden gjennom øynene til de som erfarer den slik at fenomenet som studeres kan forstås dypere gjennom informantenes perspektiv og erfaringer (Donohoe 2017). For humanistiske geografer handlet sted like mye om verdi og tilhørighet som de fysiske rammene, og kunne brukes som et verktøy for å bedre forstå prosessene bak de mange hverdagslige praksisene tatt for gitt av kvalitativ geografi (Cresswell 2015). På 1980- og 1990-tallet ble søkelyset rettet mot hvordan samfunnsstrukturer inngår i sted og påvirker menneskers individuelle handlingsrom via språk, kultur og maktrelasjoner. Sosiale strukturer eksisterer ikke uten individene som utfører dem og individuelle handlinger har liten effekt dersom de ikke støttes opp av strukturer. I denne sammenhengen tilsvarer sted bakteppet for individuell handling i et samspill mellom struktur og aktørskap avhengig av tid, valgmuligheter og livsfase (Cresswell 2013). Som et kompliment til dette, foreslo

Giddens (1984) en kontekstuell forståelse av sted, der sted ble betraktet som setting (*locale*) for sosial interaksjon og aktivitet. I dette intersubjektive perspektivet skapes steder kollektivt gjennom gjentakende sosiale praksiser som foregår daglig (Berg m.fl. 2013). Giddens' bidrag er med på å vise måtene sted skapes gjennom daglige aktiviteter ut ifra hva folk gjør, og påpeker at det er de uformelle og formelle normene som styrer dagliglivet. Samtidig har mennesker muligheten til å endre på disse gjennom individuell handling.

I stedet for å formulere en definisjon av hva sted er kan det være mer fruktbart å identifisere hvilke dimensjoner stedsbegrepet dekker. I 1987 identifiserte Agnew tre komplementære dimensjoner av sted. Ifølge ham kan steder forstås som en (1) lokalisering (*location*), som et avgrenset område på et kart, (2) et sted med mening som mennesker knytter personlige erfaring til (*sense of place*) og (3) som kontekst for sosial interaksjon (*locale*). Sted som lokalisering kobles blant annet til en positivistisk tilnærming og til økonomisk geografi. Forståelsen av sted som følelsesmessig viktig er forankret i humanistisk geografi og kulturgeografi, og forståelsen av sted som kontekst forbindes med struktureringsteori og sosialgeografi. Utover 1990-tallet bidro Masseys (1994) søkelys på globaliseringens betydning for sted til å utvide dimensjonene til å også inkludere et *relasjonelt* perspektiv. Det ligger i dette at steder er åpne, dynamiske og gjensidig konstituerende (Aure m.fl. 2015). Massey (2005) argumenterte *mot* konseptualiseringen av steder som avgrensede og stabile enheter, og foreslo heller en metafor om nettverksbaserte «møtesteder» som består av materielle, sosiale og kulturelle relasjoner lokalt, regionalt og globalt. Det relasjonelle perspektivet videreutvikler tenkning om sted som noe forgjengelig og sammenkastet som gjør at vi kan forstå steder som hendelser eller begivenheter i stadig endring. Sted kan ikke være lukket og stabilt samtidig og må derfor være åpne og dynamiske (Berg m.fl. 2013). En annen som også har bidratt i utvidelsen av dimensjonene lokalitet, *sense of place*, og *locale* er Castree (2005). Han hevdet at de materielle og fysiske dimensjonene ved sted burde forstås som koblingspunkter i et større globalt system. Castree er opptatt av motsetningen mellom betraktningen av steder som sammenbundne og gjensidig avhengige, men samtidig forskjellige og unike. Som lokalisering mener han at steder kobles sammen ut ifra deres ulikhet, og jo tettere sammenkobling jo mer gjenskapes forskjellen mellom dem. Castree er også inspirert av humanistiske geografer og mener at følelsene mennesker har til steder er like reelle som de materielle funksjonene steder tilbyr. Han kritiserer dog humanistenes tendens til å tenke at det bare finnes én «autentisk» stedsidentitet og at påvirkning utenfra truer denne

«sanne» stedsoppfattelsen. Identiteter er kanskje stedsbaserte, men ikke stedbundne og formes av globale så vel som lokale prosesser og erfaringer. Som *locale* trekker Castree inn hvordan lokalsamfunn påvirkes av globale prosesser og hvordan lokalsamfunnene igjen er en delaktør i hva som skjer globalt. Samspillet mellom disse varierer nettopp fordi stedene er forskjellige, og den «samme» globale påvirkning gir dermed ulike utslag fra sted til sted (Berg m.fl. 2013).

Hva vi forestiller oss at sted kan være henger sammen med hvordan vi tenker at de skapes, i tillegg til hvordan vi har tilgang til dem. Nyere tilnærminger er med på å videreutvikle, fylle ut og nyansere forståelsen av hva sted er. På samme måte som at steder ikke utelukkende kan betraktes som statiske, kan det være nyttig å betrakte innfallsvinklene for hva sted er som åpne for modifisering og videreutvikling (Aure m.fl. 2015). Bruken av ordet sted er ikke ekskludert til akademisk tenkning og skriving, men et ord vi bruker daglig. Vi erfarer verden i og gjennom steder (Cresswell 2015), og det regnes som en viktig del av menneskers tilværelse. Sted er noe som kan være kjent for oss, men som faghistorien viser kan det være krevende å definere. Sted er noe som vekker minner, følelser og tilhørighet, og det kan forsterke identitet eller synliggjøre fremmedgjøring. Ut ifra dette kan det være fristende å tenke på begrepet sted som noe intuitivt og lett håndgripelig, men steder er altså komplekse og kan være vanskelig å forstå analytisk (Cresswell 2015). Initialt virker det selvforklarende og fornuftig, men det kan ha forskjellige forklaringer avhengig av synspunkt. Det kan være lett å romantisere steder ettersom de i mange tilfeller påkaller nostalgi, en sterk følelse av tilhørighet, eller andre positive fornemmelser. Det blir derfor viktig å presisere at steder også kan skape konflikt, undertrykkelse og utnyttelse. Ettersom steder skapes, påvirkes og formes kontinuerlig på mange forskjellige måter kan de ha flere og motstridene betydninger som endrer seg forløpende gjennom tid og situasjon (Cresswell 2015).

3.1.1 Sted som tilknytning, tilhørighet og identitet

“[...]people are their place and a place is its people” (Relph 1976, s. 34)

Sted og identitet er viktige komponenter i vår forståelse av hvordan omgivelsene påvirker oss og motsatt. Identitet referer til levde erfaringer og de subjektive følelsene mennesker har og

overfører til steder. Noen steder har en såpass sterk stedsidentitet at de kan fungere som ankerpunkt i ens liv. Barndomshjemmet, eller stedet en vokste opp kan til eksempel være et slikt sted, og er for mange en sentral del av folks identitet (Haartsen & Stockdale 2018). Som fenomen blir identitet i samfunnsvitenskapen ofte sett på som det bevisste og handlingsdyktige «jeget» som er i stand til å sanse og manipulere objekter og situasjoner gjennom kunnskap, konsepter, teknologi og sosiale strukturer. Sted og identitet kan inneha flere betydninger og representasjoner. På samme måte som at steder kontinuerlig konstrueres, er identitet et dynamisk fenomen som vi kan overføre forskjellige lag med mening og verdi til. Det kan være personlig, til andres, men også til selve stedet i form av stedsidentitet (Mugerauer 2017).

Stedsidentitet blir ofte beskrevet som et svevende begrep som kan brukes på forskjellige måter i ulike disipliner og fagtradisjoner. Sosialpsykologien betegner vanligvis stedsidentitet til menneskers identifisering med steder kognitivt og emosjonelt. Dette fagfeltet definerer stedsidentitet ut ifra hvordan og i hvilken grad steder inngår i menneskers personlige identitet, i motsetning til fysisk planlegging, der det vanligvis defineres ut ifra stedets karakter og særpreg. Innenfor fysisk planlegging er planleggere og arkitekter i stand til å forme og fastsette stedsidentitet basert på de visuelle og fysiske kvalitetene til landskapet, bebyggelsene og arkitektur (Dale & Berg 2013). I samfunnsgeografien har en lenge vært opptatt av å forsøke og forene det emosjonelle med det fysiske i utviklingen og nyanseringen av stedsidentitet og tilhørighet gjennom *sense of place*. En måte å gjøre dette på kan være gjennom sosiokulturelle analyser, spesielt i tilfeller der det er viktig å avklare ulike aktørers ståsteder og interesser i planleggingsarbeid. Dette dreier seg om steders fysiske og historiske utvikling, i tillegg til de sosiale og kulturelle forholdene steder kan være en del av. Å analysere det sosiale livet som skjer på møteplasser, forretninger og knutepunkt kan være nyttig, ettersom det kan gi innsikt i erfaringene, opplevelsene og interessene som knyttes til forskjellige steder. I denne sammenhengen kan ikke steder forstås som romlige containere for sosialt liv, da de konstrueres sosialt gjennom de sosiale relasjonene og prosessene som utgjør stedet (Røe 2002)

Relphs og andre humanistiske geografers bidrag regnes for å ha vært svært toneangivende i utarbeidelsen av stedidentitetstilnærminger under 1970-tallet. Ved å ta i bruk en essensialistisk forståelse av stedsidentitet knyttet de begrepet tett opp mot stedstilknytning

og *sense of place* (Dale & Berg 2013). Relph skilte mellom stedets identitet og vår identifisering med stedet i det han kalte for *identity of* og *identity with*. For Relph handlet stedsidentitet om den tette relasjonen mellom mennesker og steder, og brukte *identity with* til å illustrere hvordan individer og grupper knytter seg til steder emosjonelt og symbolsk. *Identity with* handler således om følelsen av tilknytning til stedet og hvordan stedstilknytning er et grunnleggende menneskelig behov ettersom det påkaller en følelse av sikkerhet og trygghet. Utgangspunktet for *identity of* var identiteten til selve stedet, og at alle steder har én autentisk identitet eller «ånd» som kan oppdages og overføres og deles med andre. Relph poengterte at stedsegenskapene som blir viktige for ens egen identifisering med stedet ofte henger sammen med de egenskapene som preger stedet generelt. I nyere tid har en delvis gått vekk fra perspektivet om at sted inneholder én autentisk «ånd», da det har blitt vanlig å tenke på identitetskonstruksjon som en aktiv prosess som endrer seg stadig over tid (Dale & Berg 2013), men todelingen av stedsidentitet med funksjonelle/instrumentelle dimensjoner på den ene siden og emosjonelle/symbolske dimensjoner på den andre brukes fremdeles i dag (Vestby 2015). «Ånd» kan i stedet brukes for å illustrere hvordan kommersielle aktører bruker visjoner om en spesifikk identitet eller tilhørighet i stedsmarkedsføring og omdømmebygging. I denne prosessen prioriteres *identity of* og stedets representasjoner formes ut ifra politikere, byråkrater, arkitekter og andre profesjonelles visjoner og forståelser. Disse står ofte i kontrast til de uformelle måtene stedet brukes og oppfattes av innbyggerne (Dale & Berg 2013), ettersom de prioriterer funksjonelle behov slik som jobb, bolig og servicetilbud uten å nødvendigvis inkludere opparbeidede emosjonelle tilhørigheter (Aure m.fl. 2015).

Parallelt med en mer flytende forståelse av identitet, argumenterte Giddens at folk hadde blitt mindre tilknyttet til lokale steder og at tilknytning ikke lenger var like bundet av tradisjonelle forventninger og begrensninger slik som for eksempel kjønnsroller og livsløp. Han mente det var opp til hver enkelt å skape sitt eget liv gjennom en refleksiv identitetskonstruksjon. Identitet var ifølge Giddens noe en kunne oppnå (Giddens 1984), og han mottok kritikk for dette av blant annet Taylor (2010) ettersom det bare er gjeldende for enkeltpersoner som har autoritet og kontroll (autonomi) over sitt eget liv. Dessuten preges dagens samfunn fremdeles av ideer som regnes for å være tradisjonelle og godt etablerte normer former hva vi regner som «normalt». Taylor påpeker at identitet er noe som formes av mennesker via sosial interaksjon og språk, og tilhørighet er noe som tilpasses i henhold til livssituasjonen en befinner seg i. Hun hevder at det er en sterk forbindelse mellom familie og

sted, og hun bruker denne koblingen i det hun kaller *the born and bred narrative* for å illustrere hvordan stedstilhørighet assosieres med lokale og historiske identiteter (røtter) gjennom familieband og stedet en vokste opp (hjemby) (Taylor 2010).

Steders identitet kan ligge i representasjoner, men det er viktig å påpeke at mennesker og steder kan ha flere identiteter og at disse utfordres, forhandles og endres sosialt og kulturelt. I denne sammenhengen er identitet noe relasjonelt og foranderlig. Det er ikke noe vi har, men noe som kontinuerlig skapes i en refleksiv prosess. Stedsidentitet referer da til hvordan oppbygningen av menneskers identitet kan være romlig forankret og motsatt. Identitet dannes ut ifra særegenhet, likhet og motsetninger i henhold til hvem «jeg», «vi», og «de andre» er. «Jeg», «du» og «vi» identifiserer og relaterer oss til hverandre og steder på individuelle og unike måter. Dette kan skje via sammenligning for å fremheve det særegne og lokale, eller gjennom avdekking av hva stedets identitet ikke er. Å skape sted og identitet handler derfor også om distinksjoner på det som ikke hører til. Våre forestillinger av det som er «utenfor» følger med det vi anser som «innenfor» (Dale & Berg 2013). I studier av flytting og bostedsvalg til eksempel, blir ofte suburbane og urbane omgivelser satt opp mot hverandre i henhold til landlig idyll mot et travelt byliv. Beboere identifiserer seg med de kjennetegnene som de verdsetter og ønsker å identifisere seg med. Stedsidentiteten vil dermed alltid være relativ og kan brukes både om steders egenart, særpreg og karaktertrekk så vel som menneskers følelser for og tilhørighet til et sted.

Tilhørighet omhandler følelsene en kan ha for konkrete steder, for en bestemt type landskap og er noe som utvikler seg over tid, lagvis gjennom minner og erfaringer ut ifra egne livsfaser og utvikling sosialt og lokalkulturelt (Vestby 2015). Stedstilhørighet har dermed også emosjonelle og funksjonelle dimensjoner som kan ha ulik styrke og innhold (Aure m.fl. 2015). Tilhørighet henger sammen med sosiale nettverk og den sosiale kapitalen en kan opparbeide et spesifikt sted i henhold til nabolaget, familie og andre bekjentskap. Nettverkene opprettes og vedlikeholdes gjennom aktivitet, handling og hvordan en brukes stedet og gjør det til sitt eget (Ellingsen 2013). Barn og unges oppfatning og bruk av et sted kan naturligvis avvike fra foreldrenes oppfatning og bruk, som igjen kan stå i sterk kontrast til tilhørigheten utbygger hadde ambisjoner om å fremkalle. Nyere teoribidrag vektlegger i tillegg at det kan være stor variasjon i stedsfølelse og stedstilknytning blant folk på ett og samme sted, for eksempel mellom grupper med ulik makt og innflytelse, og kan romme negative, likegyldige

eller ambivalente fasetter. Tilhørighet er en måte for oss å lokalisere oss selv i hverdagen. Det er kulturelt, materielt og en viktig komponent for å føle seg akseptert, eller at en hører til. De som ikke hører til, de fremmede eller uønskede står i opposisjon til de som hører til og tilhørighet kan dermed også ha moralske undertoner (Bennet 2012).

3.1.2 (s)Elektiv tilhørighet

I tråd med Massey og Castrees forestillinger har mobilitet og steders åpenhet endret steders betydning for mennesker i henhold til verden og i hverdagen. Den nære og viktige tilhørigheten mennesker har til lokalmiljøet eller nabolaget har derimot ikke forsvunnet, men har fått nye former som har blitt mer tilgjengelige (Røe & Vestby 2013). Som et viktig ledd i vår identitetsutforming samsvarer sted med «hvem jeg er», men også «hvem jeg ønsker å være» (Dale & Berg 2013) og har på mange måter blitt noe en kan velge (Berg m.fl. 2013). Teorier om tilhørighet og identitet utforsker tilknytninger som kan relateres til livsfase og sosiale og demografiske fasetter ved forskjellige steder, slik som tilgang til fasiliteter, adgang til kulturelt konsum, sosiale nettverk og klassetilhørigheter (Savage, Bagnall & Longhurst 2005). Disse tilknytningene spiller også en rolle i familiers vurderinger av nåværende bosted, sammenholdt med alternative steder. En relatert faktor er familienes grad av *valgmuligheter*, det vil si hvilke andre steder de har muligheter til å bosette seg (Haartsen & Stockdale 2018).

I dag er det vanlig å velge bosted og tilhørighet basert på hvordan stedet passer med ens egen identitet og livsstil. For noen kan dette til og med veie tyngre enn viktigheten av stabile sosiale relasjoner. Dette betyr ikke at stedstilhørigheten mister betydning, men at stedsfølelsen har blitt mer kompleks og foranderlig, og at vi håndterer flere stedsidentifikasjoner simultant (Røe & Vestby 2013). Savage, Bagnall og Longhurst (2005) introduserte begrepet *elective belonging* for å beskrive stedsrelasjonene og handlingsmønstret til den «moderne» middelklassen, med henblikk på at denne gruppen over tid har fått svakere tilknytning til historie og tradisjoner. De brukte suburbane innflyttere i forsteder ved Manchester, England til å undersøke hvordan de bevisst velger ut nabolag og utvikler stedstilhørigheter ut fra stedets fysiske egenskaper, symbolske trekk og renommé. Plasseringen av nabolaget kan gi funksjonelle og symbolske fordeler i henhold til tidsbruk,

sosiale nettverk og tilgang til de «riktige» skolene (Boterman, Karsten & Musterd 2010). Tilhørighet i henhold til samhold med eksisterende innbyggere og deres representasjoner blir i stor grad ignorert, og knyttes i stedet til lokalsamfunnets lokalisering (nærhet) og posisjon (hierarkisk, klasse) i forhold til andre meningsfulle steder, eksempelvis nærhet til skoler og barnehager med gunstig omdømme (Stillerman 2017). Motivasjonen for å etablere seg på et sted blir i stor grad bestemt ut fra fysiske aspekter. Selv om det er muligheter for at innflytterne kan utvikle sterke sosiale relasjoner lokalt, kommer dette ofte senere og det krever aktiv deltagelse. De spesifikke stedene som velges ut er ikke bare funksjonelt viktige. De er også betydningsfulle for det en ønsker boligen og stedet skal representere og hvilke identiteter og livsstiler som er kompatible med dette (Haartsen & Stockdale 2018). Slike bevisste boligvalg i miljøer med bestemte lokalkulturelle verdier og holdninger henger dermed tett sammen med hva slags oppvekstmiljø familier velger ut for barna sine (Vestby 2015).

For mennesker som velger «å høre til», står muligheten til «å velge bort» områder og mennesker de oppfatter som mindre ønskelig sentralt. Dette assosieres med en gjennomtenkt prosess der de identifiserer seg mot det forrige, og ofte urbane bomiljøet. Denne selektive prosessen beskriver da ikke bare et utpekt geografisk sted, men også en nøye utvalgt representasjon, eller symbolsk betydning de forestiller seg at bostedet utgjør (Haartsen & Stockdale 2018). Middelklassefamilier kan på denne måten bevisst velge å flytte til nabolag som eksemplifiserer en type estetisk sans og sosial kapital (Stillerman 2017). Å bosette seg i et spesifikt nabolag kan da forstås som en investering, ikke bare økonomisk, men også sosialt med hensikt om å få tilgang til andre former for kapital (Boterman, Karsten & Musterd 2010). De tiltrekkes av positive representasjoner ved rurale miljøer slik som den suburbane drømmen og hva det betyr for dem å ha dette som bosted. Barnefamiliene kan da selektivt velge å tilhøre spesifikke steder, men også hvilke representasjoner og sosiale relasjoner de ønsker å være en del av i det Haartsen & Stockdale kaller *selective belonging* (2018).

(s)Elektiv tilhørighet beskriver således en spesifikk form for tilhørighet for de som har tilstrekkelig økonomisk og sosial kapital til å utføre selektive boligvalg (Bennet 2012), og er på mange måter forbeholdt de privilegerte. Det er dog viktig å presisere at å regne seg selv som «bofast» eller «stedfast» ikke automatisk er et resultat av fraværet av valgfrihet, da det kan være et bevisst valg støttet opp under lokale tradisjoner og verdier (Røe & Vestby 2013). Noen individer utvikler identiteter, oppfatninger og konsummønstre som står i kontrast

til de dominerende preferanser for bolig, hjem, omgivelser og nettverk. Mange foreldre i indre by gjør i denne sammenheng bevisste vurderinger av fordeler og ulemper ved å bo sentralt mot å bo mer ruralt. For mange av disse blir det å bo i indre by en essensiell ingrediens i selvpoppfattelsen de besitter, og et uttrykk for identiteten og livsstilen de har og ønsker å reprodusere (Wessel & Lunke 2019). Disse vurderingene er ofte ideologisk motivert, og påvirkes i lik grad av livsstilsaspirasjoner. Det er også viktig å påpeke at det virkelige livet i forstedene kan være ganske forskjellig fra forestillingene mange kobler til forsteds idyll (Villa, sitert i Gulbrandsen & Byklum 2015) og at familiene likefult kan velge nabolag i byen som foretrukket bosted og tilhørighet.

3.2 Livsstil, livssløp og bosted

Å bo i indre by henger ofte sammen med en bestemt type livsstil og et selvbylde som orienterer seg rundt urbane kvaliteter (Boterman 2012). Et vanlig mønster er at unge mennesker flytter til byen for å studere eller jobbe. De foretrekker urbane bomiljøer på grunn av tilgangen til arbeid og studiesteder og nærheten til jobb, hjem og rekreasjonsområder. Denne urbane orienteringen kan med tiden bli utfordret av hendelser forbundet med endringer av livsfaser. Hvilken fase en er i livet forteller om hvilken tilstand og overgang en befinner seg i: Fra utdanning til arbeid, fra et liv alene til stiftelse av familie (Elder & Shanahan 1997). Majoriteten av unge bybeboere danner par og mange blir etter hvert foreldre (Wessel & Lunke 2019). Ansvar forbundet med foreldrerollen fører til at foreldrene prioriterer og vurderer omgivelsene sine annerledes enn tidligere i henhold til størrelse på boligen og de fysiske og sosiale aspektene ved nabolaget. Når urbane par får barn kan, det oppstå en spenning mellom deres nye rolle og livsfase som foreldre og deres opparbeidede identitet og stedstilhørighet til byen. En studie av Karsten (2007) peker på hvordan ulike middelklassefamilier velger byen som livsstil selv etter at de får barn. De blir værende av de samme grunnene som gjorde at de flyttet til byen. Det vil si at de setter positive aspekter ved en urban livsstil høyere enn kompromissene de må inngå som følge av mindre og trangere plass både privat (bolig) og offentlig (parker) (Boterman 2012). Den nye livsfasen som familie medfører at de tar avgjørelser som sentrerer seg rundt hele familiens behov. Selv om mange av foreldrene personlig opprettholder en urban tiltrekning endrer mange av familiene

bosted ut av hensyn til barna (Boterman 2012). Teori om livsfaser viser ofte til at det å få barn fører til at familiene flytter, og at familiedannelse tradisjonelt assosieres med suburbanisering (Rossi 1955). Dette flyttemønsteret har sammensatte årsaker. Behovet for en større bolig regnes for å ha en utløsende effekt (Barlindhaug m.fl. 2019), men motivet for å flytte ut av byen kan også komme av et ønske om å bo nærmere annen familie kombinert med betydningen av å realisere ideer knyttet til en trygg og god barndom og idealer knyttet barneoppdragelse (Jarvis 2005). Alderen på barna kan også påvirke manøvreringen av boligtype og bosted. Så lenge barna er små kan det være uproblematisk for dem å bo i små leiligheter, og deres samhandling med offentlig rom er ofte kort og nøye overvåket. Men skolevalg og familieforøkelse fører ofte til at foreldrene revurderer hvor de skal bo (Silverman, Lupton & Fenton 2005). Et ønske om å eie egen bolig står også sentralt for mange i flytteavgjørelsen da det er mange skattefordeler forbundet med å eie kontra og leie (Kvadsheim 2020) i Norge, slik at bostedsvalget også kan veiledes av en økonomisk rasjonalitet.

Noen husholdninger responderer derimot annerledes på overgangen fra barnløs til foreldre. De blir værende i indre by. Dette kobles til tilknytning til urbane verdier (Brun & Fagnani 1994), tilgjengelige ressurser og boligaspirasjoner som varierer i henhold til de sosiale virkelighetene foreldrene er en del av både i en praktisk, sosial og symbolsk forstand. Hvor familier ønsker å bo ledes av tanker om deres og barnas sosiale kretser slik som ved elektiv tilhørighet, og hva de betegner som gode oppvekstvilkår (Boterman 2012). Karsten (2007) identifiserer tre hovedgrunner til at familiene blir boende i byen. Familiene er økonomisk bundet til byen fordi de lever i husholdninger der begge foreldrene jobber, de er investerte i lokale sosiale nettverk og tilværelsen som byfolk er en del av deres identitet. Familiene som har bygget opp omfattende sosial og kulturell kapital i byen gjennom sysselsetting og boligkonsum har en tendens til å bli boende i indre by. Tilsvarende, vil husholdninger som legger større vekt på økonomisk kapital enn på kulturell kapital være mer tilbøyelige til å forlate sentrumsnære områder. Det forventes også at disse husholdningene prioriterer boligområdet og deres posisjon i henhold til arbeidsmarkedet og forbruksmønster i valget om å flytte ut (Boterman 2012). I tillegg peker Domosh og Seager (2001) på at nyere generasjoner med barnefamilier har andre forventninger til familielivet og hvordan ansvar og plikter fordeles mellom mor og far. Tradisjonelle kjønnsroller har blitt betydelig forandret og forskjellen mellom dem har blitt jevnere, dels fordi kvinner i større grad deltar i yrkeslivet

(Boterman, Karsten & Musterd 2010), men også fordi det forventes at far skal delta i hjemmet på lik linje med mor (Domosh & Seager 2001, Kitterød & Vaage 2002). Disse mer likestilte rollene kan være vanskelige å leve ut i forstedene ettersom en av foreldrene ofte må vie mer tid til pendling til og fra jobb samt kjøring og henting av barn i hverdagen. Å bli værende i indre by er ikke bare et spørsmål om pendletid, men indre by er unektelig et favorisert bomiljø i tettsteder der det er vanlig med mye (bil)kø og togforsinkelser slik som situasjonen ofte er i og rundt større byer. I enkelte tilfeller står dermed familiene overfor valget om å være de som bor utenfor sentrum og som står i kø hver dag, eller de som bor innenfor og går og sykler til jobb og skole (Wessel & Lunke 2019).

3.2.1 Et rasjonelt bostedsvalg

Å koordinere hverdagen forutsetter romlige og tidsmessige parametere. I løpet av en dag beveger vi oss mellom mange steder som vi må koordinere med andre mennesker. Det tar tid og energi å komme seg fra A til B – dra til jobb så vel som å levere eller hente i barnehagen. Som foreldre må en i tillegg til hjem og obligasjoner knyttet til jobb og arbeid, også dirigere barneoppdragelse og familielivet i hverdagen (Jarvis 2005). For familiene spiller bostedet inn på hvordan de disponerer og strukturer tidsbruken i henhold til stedene de reiser mellom daglig slik som jobb, barnehage, butikker, familie og venner. Stedet de bor vil dermed også påvirke hvordan de organiserer profesjonelle og sosiale nettverk i henhold til avstand, pendling og mobilitet (Boterman 2012). Familier i store byer må forholde seg til kompliserte avveininger mellom inntekt, bokostnader, tilgang og pendletid. Å bo sentralt i byen er som regel dyrere enn å bo i utkanten ettersom prisen per kvadratmeter avtar med avstand til sentrum. Mange familier er villig til å betale mer for mindre plass fordi en sentral lokalisering byr på mange fordeler (Jarvis, Pratt & Cheng-Chong 2013), slik som nærhet til barnehager, skoler, jobb, butikker, lekeplasser og treningssentre.

Et perspektiv på dette komplekse nettet av interaksjoner mellom hjem, jobb, handling og hverdag går på balansegangen mellom jobb og familieliv. Boterman, Karsten og Musterd (2010) kaller dette for *work-life balance* i en studie av familier i Amsterdam. Studien utforsker hvordan familier orienterer boligvalget til byen fordi det er

lettere å balansere arbeid, familie, fritid og sosiale forpliktelser i hverdagslivet når man bor mer sentralt. I denne orienteringen knyttes betydningen av en sentral lokalisering til hvordan bostedet kan føre til at det blir enklere for husholdninger med barn å organisere hverdagen, og hvordan familienes hverdagspraksiser henger sammen med klasse, livsstil og tilhørighet. Dette inkluderer faktorer ved bylandskapet slik som kulturelt konsum, nærhet til jobb, anonymitet, toleranse og rom for differensiering. Ut fra dette perspektivet kan familier overføre en «unaturlig» positiv verdi til indre by ut ifra tidsrasjonelle avveininger, i stedet for å favorisere forstedene som naturlige bosteder slik mange andre middelklassefamilier har gjort i flere tiår (Boterman, Karsten & Musterd 2010). Lilius (2014) sin studie fra Finland videreutvikler begrepet *work-life balance* og demonstrerer hvordan det å bo urbant i tillegg kan redusere det skarpe skillet mellom livet før og etter en fikk barn. Å bo i byen kan da gjøre det mulig å ha livsstiler som ikke begrenses av hvilken livsfase en befinner seg i. På grunn av nærheten til alt, kan familier i indre by i denne forstand ha overlappende livsfaser slik at foreldrene på mange måter kan bruke byen som de gjorde før de fikk barn.

På generell basis finnes det ikke én romlig «fiks» som løser de logistiske problemene, slik at rutiner og ansvar forbundet med foreldrerollen går lett ihop (Jarvis, Pratt & Cheng-Chong 2013). Dette gjelder ikke bare familier i byen, men også familier i forstedene. Men, dersom arbeidsmarkedet, boligmarkedet, varehandel og andre institusjonelle kontekster overlapper, blir det selvfølgelig enklere å disponere tiden mer effektivt i hverdagen. Å velge å bli værende i indre by blir på mange måter en fornuftig løsning for travle foreldre (Wessel & Lunke 2019). Samtidig advarer Jarvis (2005) mot tolkningen av dette som en rasjonell beslutning som utelukkende tas på bakgrunn av instrumentelle kriterier. Det er viktig at husholdninger ikke sees som isolerte enkeltheter, da individuelle medlemmer av husholdningene deltar i gruppekompromisser gjennom konflikt og samarbeid, og må dele på ressursene familien disponerer. En av de viktigste ressursene i dette samspillet er riktig nok tid, slik at hvordan en avveier og koordinerer hverdagen former individuelle preferanser så vel som aspirasjonene for hvordan en forhandler identiteter i husholdningen (Jarvis 2005). Beslutninger om hvordan en foretrekker å allokere tid og energi formes dermed av hele husholdningen og ikke nødvendigvis fra et perspektiv som går ut på maksimalt utbytte.

4 Metodologi og metodevalg

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke en kvalitativ metodisk tilnærming ved å gjennomføre en casestudie. Kvalitative metoder analyserer “livet fra innsiden” (Thagaard 2018, s. 11), og betegnes som et felt der forskeren kan få et dypere innblikk i fenomenene, menneskene og stedene som studeres. Casestudier er en studie av et eller flere fenomener eller hendelser (case) der en utforsker nyanser ved fenomenet, samt konteksten fenomenet foregår i (Baxter 2016). For å oppnå forståelse av sosiale fenomener må forskeren ha nær kontakt med det som undersøkes. Kvalitativ forskning innebærer som regel direkte kontakt med personene og stedene av interesse gjennom intervju eller deltakende observasjon. Dette kan føre til metodiske og etiske utfordringer med tanke på personlige og forutanende meningsoverføringer og tolkninger. Det er derfor viktig å anerkjenne og synliggjøre forskerens fremgangsmåte, og samtidig være transparent i formidlingen av refleksjoner og beslutninger tatt underveis i forsknings- og skriveprosessen (Thagaard 2018). I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for mine metodevalg i henhold til utvalg av respondenter og type intervju i tillegg til datainnsamling, koding og analytisk tilnærming. Jeg vil også beskrive utfordringer knyttet til bruk av kvalitativ metode med tanke på forskerens rolle, samt studiens validitet og pålitelighet. Covid-19-pandemien var også en svært merkbar utfordring, spesielt for oppgavens datainnsamling.

4.1 En kvalitativ metode

Forskning innenfor moderne samfunnsgeografi omhandler de målbare, håndgripelige og “faste” delene av samfunnet slik som spesifikke steder og mennesker, men også de mer “usynlige” delene slik som identitetskonstruksjoner og meningsutvekslinger som kan finne sted i og mellom disse (Winchester & Rofe 2016). Kvalitative forskningsmetoder har som mål å belyse individuelle erfaringer og sosiale prosesser i menneskelige omgivelser innenfor ulike konseptuelle rammer. De er derfor nyttige dersom en ønsker å verifisere, analysere, tolke og forstå det som regnes for å være de ikke-målbare delene av menneskelig atferd, slik som følelser, holdninger og oppfatninger. Kvalitativ forskning forsøker på mange måter å balansere mellom strukturelle prosesser og hvordan de påvirker og blir påvirket av individer og deres erfaringer. Kvalitativ forskning vektlegger at det kan eksistere flere

betydninger og tolkninger fremfor en «riktig» forklaring, og at en erfaring ikke kan separeres analytisk fra de større strukturelle kontekstene i et samfunn (Winchester & Rofe 2016). Det er ikke gitt at individers erfaringer og meningsdannelser av et sted kan generaliseres for en større befolkning, men de konstituerer likevel en betydelig del av en multifasettert og flytende virkelighet. Denne virkeligheten kan sees som et samspill mellom forskjellige og noen ganger motstridene praksiser som sammen kan være med på å skape en mer helhetlig forståelse av samfunnet. Kvalitative metoder brukes også ofte for å utdype kompliserte caser og for å supplere kontekstuelle rammer i statistiske generaliseringer (Winchester & Rofe 2016).

Kvalitativ metode og forskning setter søkelyset på hvordan vi lever våre liv (Thagaard 2018) i søken etter å produsere en dypere forståelse for et fenomens kontekstuelle innflytelser og forklaringer. Metodens styrke ligger i den direkte kontakten mellom forskeren og menneskene ved stedene der fenomenet befinner seg. Kontakten åpner for at forskeren kan få et reelt innblikk i de aktuelle menneskenes forståelser og synspunkter. Dette kan igjen bidra til å øke den totale forståelsen for respondentenes virkelighet i forhold til seg selv og til større pågående prosesser (Thagaard 2018), eksempelvis hvordan familiene forstår sin egen posisjon i henhold til byutvikling i og planlegging av Oslo kommune. Med andre ord, kan en forsker bruke kvalitative metoder for å få en større forståelse av sosiale fenomener ved å innhente informasjon direkte fra felt gjennom intervju og observasjon.

Kvalitativ metode passer godt dersom en skal undersøke hvilke måter strukturelle forandringer påvirker mennesker fra et individuelt perspektiv. Sosiale strukturer kan virke begrensende eller frigjørende for en person, avhengig av personens posisjon i samfunnet og grad av handlingskraft (Morgan 1984). Samfunnsmessige normer og idealer påvirker dermed individers utgangspunkt for handling og refleksjon, noe som kan være vanskelig å fange opp utelukkende ved bruk av kvantitativ metode. Kvalitative metoder er derfor godt egnet til å studere personlige emner i studier av temaer som det er forsket relativt lite på, særlig når åpenhet og fleksibilitet står sentralt (Thagaard 2018). For min studie er dette relevant med tanke på hvordan familiene sjonglerer konsepter og forestillinger knyttet til hus, oppvekst og sted, i tillegg til hverdagslige behov, balansen mellom jobb og familielivet i indre by. For å være i stand til å utforske og forstå de komplekse avveiningene familiene står overfor, og hvordan disse personlig påvirker deres hverdag og boønsker, valgte jeg å gjennomføre en kvalitativ casestudie med semistrukturerte dybdeintervjuer (Stratford & Bradshaw 2016).

Offentlig statistikk om situasjonen i Oslo (flytting og folke­mengde) og kunnskap fra tidligere studier om barnefamilier i europeiske storbyer har informert og veiledet studiens avgrensning og tema. Disse var og i stor grad med på å forme intervjuenes fire hovedtemaer og underpunkter slik som boligpreferanser, hverdagsliv, nabolagskvaliteter, sosial tilhørighet og byen som oppvekststed for små - og voksende barn.

4.1.1 Styrker og begrensninger

Historisk sett har kvalitative og kvantitative metoder stått i opposisjon til hverandre. Kvalitative og kvantitative metoder har ulike tilnærminger til kunnskapsproduksjon og måler kausalitet ulikt. Kvalitative tilnærminger ble i flere tiår kritisert av den antatte motparten som hevdet at kvalitativ forskning hadde for små utvalg, og at resultatene de produserte var ikke-representative, det vil si at man ikke fremskaffet generaliserbar kunnskap (George & Bennet 2005). I dag derimot forstår og verdsetter en i større grad de ulike styrkene og begrensningene metodene representerer, og hvordan de kan komplimentere hverandre. Der kvalitativ forskning søker etter å forklare fenomener ved å undersøke sammenhenger i dybden, er kvantitativ forskning ofte mer opptatt av å omgjøre innhentet informasjon til målbare enheter som kan analyseres matematisk og eventuelt brukes for å generalisere på vegne av en befolkning (Winchester & Rofe 2016). Følgelig representerer hver av metodene ulike fordeler og ulemper avhengig av forskningsdesign, og hvilken metode en velger burde være ut fra den som passer best i henhold til studiens formål, tema og problemstilling (George & Bennet 2005).

George og Bennet (2005) identifiserer flere fordeler ved bruk av kvalitative metoder i form av case-studier. Disse går blant annet ut på at en kvalitativ studie i stor grad kan undersøke, justere og tilrettelegge for kontekstuelle faktorer og identifisere relevante variabler. Ved bruk av en kvalitativ tilnærming blir fenomenet i et avgrenset område undersøkt i detalj, noe som kan gjøre det mulig å avdekke komplekse systemer ved å eksponere forskjellige underliggende årsaker til handling, tanker, utfall og atferdsmønstre gjennom ulike lag med relasjoner og mekanismer (Castree 2005). På denne måten kan kvalitative metoder være et nyttig redskap for å studere på nært hold den estimerte effekten en kausal mekanisme har i et avgrenset område. Slike mønstre er tilnærmet umulig å fange opp

ved bruk av kvantitative tilnærminger (George & Bennet 2005), og gir gode muligheter for å teste nye og etablerte hypoteser og teorier. En stor fordel ved bruk av kvalitative metoder ligger derfor i at de kan bidra til å raffinere teoretiske konsepter og fremme nye hypoteser (George & Bennet 2005). Metoden kan bekrefte eller prøve eksisterende teori og utvikle nye forklaringer til et fenomen (Baxter 2013), og regnes for å være en robust måte å forstå de konkrete og praktiske aspektene til et fenomen. Kvalitative studier kan i denne forstand brukes til å produsere omfattende og konkrete forklaringer på sosiale fenomener som er tentative for en rekke kontekstuelle innflytelser over ulike skalaer (Baxter 2013).

Den vanligste svakheten ved bruk av kvalitative tilnærminger baserer seg på den antatte mangelen av muligheter for generalisering. Begrepet generalisering brukes om hvorvidt forskningsfunn fra en case kan gjelde for andre, eller for en større befolkning. Studier av individuelle erfaringer, steder og hendelser i en case kan ikke automatisk generaliseres til en annen, men de kan likefullt representere betydningsfulle og verdifulle teoribidrag i seg selv (Winchester & Rofe 2016). Ifølge Baxter (2016) er ikke generaliserbarhet et problem når en bruker kvalitative tilnærminger så lenge studien utformes hensiktsmessig og analysen er oppmerksom på spenningene mellom konkrete og abstrakte begreper og teorier. Selv om en kvalitativ studie består av et enkelt utvalg, vil en nøye selektert og godt studert case kunne brukes til å produsere troverdige og pålitelige bidrag til teoretiske forklaringer. Disse forklaringene kan være overførbare i en analytisk/teoretisk forstand, selv om de ikke er generaliserbare i statistisk forstand. Gode teoretiske forklaringer krever stødig forankring i de konkrete aspektene ved hver case, samtidig må de ha et potensiale for å kunne tolkes abstrakt (Baxter 2016). Eksempelvis finnes det ingen garanti for at deltagerens synspunkter og erfaringer tolkes korrekt av forskeren. Dette stiller spørsmål til maktrelasjoner mellom forsker, deltager og leser knyttet til språk, kunnskapsdeling og autoritet. Dette er spesielt viktig i tilfeller der forskeren har nær kontakt med deltagerne og god kjennskap til stedet der fenomenet skjer. Dette vil variere i henhold til forskerens egne erfaringer, verdier og verdenssyn. En annen mulig svakhet blir dermed forskerens egen subjektivitet, mangel på kritisk refleksivitet og andre mulige kilder til bias slik som valg av case (George & Bennet 2005). Det er derfor viktig at forskeren er transparent om de subjektive innflytelsene som kan forme forskningsspørsmålene og de faglige forståelsene som brukes for å forklare fenomenet (Winchester & Rofe 2016). Dette diskuteres videre i 4.4.2 og 4.5.2.

4.2 Datainnsamling

Et intervju betegnes som en innsamlingsmetode der en deltager deler informasjon muntlig med intervjueren, ofte ansikt til ansikt. Intervjuer kan fylle inn kunnskap om komplekse atferdsmønstre og åpne for at intervjueren (forskeren) kan akkumulere meningene og erfaringene til en gruppe med mennesker. Meninger og erfaringer varierer ofte veldig mellom mennesker, også innad i en tilsynelatende homogen gruppe, og påvirkes av blant annet klassetilhørighet, etnisitet, alder og seksuell legning. Intervjuer kan således hjelpe forskeren å forstå hvordan ulike mennesker har og utøver forskjellige meninger, og koble dette opp til større sammenhenger og samfunnsmessige prosesser. I et intervju har hver deltager mulighet til å beskrive den aktuelle hendelsen eller dele sine erfaringer slik de selv ønsker å fortelle om dem, og kan i denne sammenhengen også dele hva som er mest relevant for dem. På grunn av den direkte kontakten med deltageren har de også mulighet til å gi beskjed fortløpende dersom noe er uklart, mindre relevant, eller om de oppfatter et spørsmål som feilplassert (Dunn 2016). Intervjusamtaler kan derfor også bidra til at forskeren kan utvikle en forståelse av hvordan de opplever og reflekterer over egen situasjon (Thagaard 2018).

Å samle og tolke informasjon fra et utvalg gjennom intervju innebærer personlige interaksjoner. Forskeren kan motta fyldig og omfattende informasjon om hvordan respondentene opplever sin livssituasjon, og hvilke synspunkter og perspektiver de har på temaene intervjuet tar opp (Thagaard 2018). Disse interaksjonene skjer alltid innenfor en form for sosial kontekst og påvirkes av sosiale normer, individuelle forventninger og maktstrukturer (Dowling 2016). Mye av menneskelige handling og meningsdannelser skjer ut av vane (ikke bevisst) slik at når jeg som forsker ber informantene reflektere rundt egne handlinger, tanker og holdninger kan jeg risikere å rote til informantenes naturlige tankestrøm (Thagaard 2018). De kan i tillegg føle at de befinner seg i en oppstilt og unaturlig posisjon som igjen kan påvirke informasjonen de velger å dele (Thagaard 2018). I denne sammenhengen kan det være nyttig å benytte en intervjuform som gir mer rom for at deltagerne kan tolke spørsmålene ulikt, slik som semistrukturerte intervjuer.

4.2.1 Det semistrukturerte intervjuet

Thagaard beskriver det semistrukturerte intervjuet som en delvis strukturert tilnærming til datainnsamling (2018). Spørsmålene formes slik at de gir rom for at deltagerne i stor grad kan reflektere omkring deres egne erfaringer og oppfatninger, og svare utfyllende ut ifra det som faller dem naturlig (Dunn 2016). Den fleksible strukturen kommer også av at intervjuet kan tilpasses til å inkludere spørsmål basert på informasjon respondentene deler som ikke var planlagt på forhånd. Disse kan oppstå underveis i intervjuet og kan inneholde verdifull kunnskap om informantens perspektiver som ellers ikke ville blitt tatt med. Ved å gjennomføre semistrukturerte intervjuer kan forskeren følge med på respondentenes fortellinger og samtidig lede samtalen slik at de aktuelle temaene i henhold til problemstillingene belyses (Dunn 2016). På denne måten styres semistrukturerte intervjuer av samspillet mellom temaene forskeren ønsker mer kunnskap om, men også av temaene informanten tar opp (Thagaard 2018).

Spørsmålene struktureres ut fra en ordnet, men fleksibel liste med spørsmål kalt intervjuguide (Dunn 2016). Guiden inneholder relativt åpne primærspørsmål etterfulgt av mindre og oppfølgende sekundærspørsmål. Temaene og spørsmålene i guiden ble bestemt ut fra hva som er relevant for studiens problemstillinger og ble informert av statistiske funn og teoribidrag fra kvantitative studier utført av Wessel og Lunke (2019) og Barnlindhaug m.fl. (2019), i tillegg til kvalitative studier fra europeiske byer gjort av blant annet Lilius (2014) og Brun og Fagnani (1994).

4.2.2 Intervjuguiden

Intervjuguiden har som formål å lede dialogen mellom intervjuer og deltager innenfor studiens tema og interessefelt uten å virke rigid, og kan tilpasses fortløpende ut ifra respondenten (Thagaard 2018). Utforming av intervjuguide krever nøye planlegging. Spørsmålene må dekke temaene som er sentrale for studien i henhold til problemstillingene, samtidig må de være fleksible for at informantene kan uttrykke seg ulikt. Spørsmålene må

være såpass konkrete at svarene kan analyseres i etterkant, men de må ikke ha en ledende karakter. Ledende spørsmål kan virke begrensende på svaralternativer og kan plassere informanten i en uheldig situasjon der de føler forventninger til å samtykke eller si seg uenig med intervjueren (Thagaard 2018).

Intervjuguiden min består av hovedspørsmål knyttet til vurderinger og forventninger, erfart hverdag og familielivet i indre by etterfulgt av mer utdypende oppfølgingsspørsmål. Jeg har forsøkt å formulere spørsmålene slik at de kan oppfordre informantene til å dele detaljert informasjon om individuelle forhold, avveininger og forestillinger mellom å bli værende i indre by eller flytte ut. Jeg har også forsøkt å ha en blanding av spørsmålstyper for å være forberedt på at informantene kan ha forskjellige reaksjoner (Dunn 2016). Eksempelvis ber jeg i løpet av intervjuet informantene om å fortelle sin historie, dele meninger og oppfatninger i henhold til egen livs- og bosituasjon og mer strukturelt med tanke på kommunens målsettinger. Spørsmålene følger en pyramidestruktur som vil si at de mer abstrakte spørsmålene blir stilt til sist. Spørsmål som er mer omfattende krever ofte dypere refleksjoner og kan forutsette en viss grad av tillit mellom informant og forsker (Dunn 2016). Jeg har forsøkt å løse dette ved å strukturere spørsmålene gjennom et kronologisk tidsperspektiv som følger en synsvinkel som beveger seg over ulike faser (konsentrisk fra et indre til et bredere ståsted). Disse fasene relaterer seg til innledende vurderinger av området (hvorfor de flyttet dit i det hele tatt), dagens situasjon (erfarte hverdagen), fremtidsplaner og på hvilke måter de posisjonerer seg selv i henhold til hva som er viktig for dem, og hvordan dette kan endre seg med utviklingen av byen og etter hvert som barna blir eldre.

Ettersom jeg ønsket å fange opp kompleksiteten rundt å velge eller vrake byen som bosted når barna når en viss alder (starter på skolen), var det viktig å stille spørsmål som kunne være tentative for endringer innad i familien slik som barnas livsfaser. Spørsmålene starter med bakgrunnsinformasjon før de går over til personlige innledende vurderinger av området. Etter dette beveger spørsmålene seg mot vurderinger av situasjonen i dag som familie før de ender i planer for fremtiden og dominerende forestillinger om byen og landet. Helt til slutt handler spørsmålene om hvordan de oppfatter området og byen fra en mer åpen synsvinkel i henhold til kommunens målsettinger og hvorvidt kommunens satsninger rettet mot barnefamilie utgjør en forskjell.

4.3 Fremgangsmåte og utvalg

Initialt tok jeg kontakt med styreleder for sameiet på Lilleborg via e-post der jeg ga informasjon om studien, og at jeg ønsket å intervju barnfamilier som bodde på Lilleborg. Hun delte så informasjonen om studien på sameiets nettside, men anbefalte meg også om å legge igjen flyers i postkassene til folk fordi hun mente det ikke var så mange som fulgte med på nettsiden. Kort tid etter meldte en nøkkelkontakt interesse etter å ha sett posten på nett, og uttrykte at han visste om flere som også kunne være interessert. Jeg valgte bevisst å legge igjen informasjonsskriv i postkassene ved forskjellige husnumre på Lilleborg, slik at jeg ikke bare kontaktet folk fra samme bygning. Ettersom leilighetstypene på Lilleborg kan variere ganske mye ut fra hvilket bygg du bor i, var dette en potensiell effekt jeg ønsket å fange opp. Noen av bygningene er nyere og har leiligheter med takterrasser eller verandaer, mens andre ligger i restaurerte fabrikkbygninger og disponerer egen hageflekk rett ved elvebredden. Det er også flere bygg som er plassert litt høyere i terrenget retning Sandaker, og disse ligger mer skjermet for både veien og elven.

Alle som ble intervjuet mottok informasjonsskriv og samtykkeskjema før de takket ja til å delta i studien. Jeg sendte også intervjuguiden med en kort introduksjon til spørsmålene et par dager før intervjuet ble holdt. Jeg tenkte at spørsmålene om for eksempel oppvekstvilkår kunne være krevende å svare på *in-situ*, og at jeg risikerte å samle inn en del diffuse svar. For å prøve og unngå dette ønsket jeg derfor å gi informantene muligheten til å se over spørsmålene i god tid før intervjuet slik at de kunne forberede seg. Jeg benyttet samtidig anledningen til å informere om at intervjuguiden var ment å være veiledende gjennom intervjuet, men at det var rom for å bevege seg utenfor guiden der det skulle være naturlig. Jeg presiserte også at det ikke fantes noen riktige eller gale svar, og at hele poenget med studien var å få et innblikk i informantens personlige erfaringer, avveininger og hverdagsliv. Med tanke på smittevern forstod jeg veldig godt dersom informantene ikke ønsket å holde intervjuet hjemme hos seg, og ga beskjed om at jeg kunne booke møterom på Sagene Lunsjbar dersom det passet bedre.

Intervjuene ble gjennomført på dagtid, på et tidspunkt valgt av informanten. Lyden fra intervjuene ble tatt opp via Universitet i Oslos diktafon-app (Nettskjema-diktafon). Jeg skrev

også notater underveis, særlig hvis jeg observerte noe interessant som spørsmålene ikke dekket slik som respondentenes atferd og reaksjoner. Notater kan gi innspill til nye perspektiver, og er en del av analysen (Thagaard 2018). Lyddopptakene av intervjuene varte fra 1 time og 25 minutter til 1 time og 48 minutter og ble transkribert til tekst, kodet og analysert tematisk. For å anonymisere deltagerne ga jeg dem pseudonymer under transkriberingen.

4.3.1 Rekruttering av utvalget

Kvalitative studier kan baseres på strategiske utvalg. Et strategisk utvalg brukes når studiens deltagere har spesifikke egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategisk gunstige i henhold til studiens problemstillinger (Thagaard 2018). Informantene ble valgt ut fra kriterier om familier med småbarn som enten var i ferd med å ta en beslutning om å flytte eller bli værende for å forsøke og fange opp, og samtidig gi en tykk beskrivelse av avveiningene foreldrene står overfor ved en eventuell relokalisering til ytre by, eller en nabokommune, og hvilken betydning det vil ha for dem som familie. I utgangspunktet valgte jeg å ta kontakt med barnefamilier på Lilleborg og begrenset utvalget til familier der barna var 0-12 år. Det endelige utvalget skulle vise seg å bestå av småbarnsfamilier med barn under seks år. Denne avgrensningen ble tatt slik at studien kunne inkludere både de familiene som eventuelt stod på tampen til å flytte, og de som var mer “modne” i beslutningen om å bli værende. Tidligere forskning viser at det er svært mange av barnefamiliene som flytter ut av indre by før barna begynner på barneskolen (Wessel & Lunke 2019), altså rundt seks år, men jeg mener det også ville være interessant å få informasjon fra de med litt eldre barn. Disse familiene ville sannsynligvis ha bodd lengre i byen enn de med yngre barn (lengre tidshorisont) og ville kanskje kunne reflektere rundt valget om å bli værende fra en utvidet forankring til stedet Lilleborg og byen som helhet, både emosjonelt og funksjonelt.

Aksjonsradiusen til barn i denne aldersgruppen kan variere i henhold til alder og hvor komfortable foreldrene er på å “slippe” barna ut av syne. Før barna begynner på skolen har de en relativt liten aksjonsradius som gjør at nærområdet burde ha spesifikke egenskaper og fasiliteter som dekker småbarnas behov, samtidig må de være i stand til å holde på foreldrenes attraksjon. Dette stiller krav til blant annet boligen og kvaliteten på uterommene i nærområdet i den forstand at de kan stimulere til lek og utfoldelse i trygge omgivelser fra barna er små,

men også etter hvert som de blir større og begynner å utforske mer på egenhånd eller sammen med andre barn. Avstand til barneskole, barnehage og jobb er også viktige brikker i dette samspillet som foregår mellom familien og omgivelsene i indre by. Wessel og Lunkes studie (2019) viser også at barnefamilienes overlevelse har blitt svakere i indre by i motsetning til hva avisoppslag og offentlige kunngjøringer har hevdet. Andre studier peker på effekten av å ha to inntekter i en husholdning og balansen mellom karriere og privat/familieliv (Brun & Fagnani 1994). To inntekter kan også føre til større økonomisk frihet og mobilitet (Lilius 2014) slik at disse husholdningene kan velge mellom et større utvalg av boligtyper i nabolag med gode omtaler (Savage, Bagnall & Longhurst 2005). Studien har derfor dreid seg om høyt utdannede småbarnsfamilier i husholdninger med to inntekter som kan sies å tilhøre middelklassen. Utvalget av deltagere representerer dermed egenskaper som er relevante for problemstillingene og består av tre informanter, to mødre og en far (foreldre) med barn i alderen 1 ½ til 5 ½ år.

Figur 3: Oversikt over informantene

Barnefamilie nr.	Informant	Eieform	Barnas alder	Antall år boende på Lilleborg	Husholdning, boligstørrelse
1	“Ada” 40 år	Selveier	1 ½ år	7 mnd	Samboer, 85m ²
2	“Tor” 39 år	Selveier	2 & 4 år	7 år	Samboer, >90m ²
3	“Nora” 34 år	Selveier	5 ½ år	6 ½ år	Samboer, 86m ²

4.3.2 Utfordringer ved datainnsamlingen

Å finne aktuelle barnefamilier som hadde interesse og tid til å delta i studien skulle vise seg å være en strevsom affære. At det pågikk en pandemi i tillegg, gjorde det attpåtil enda vanskeligere. Da jeg hadde planlagt at intervjuene skulle begynne var pandemien et faktum. Nøkkelkontakten falt bort, og jeg fikk ikke benyttet meg av en såkalt snøballmetode som planlagt, der nøkkelpersonen kan dele informasjon om studien til andre de kjenner som har samme egenskaper og som befinner seg i samme familiesituasjon som dem selv. Jeg startet med å legge igjen informasjonsskriv og samtykkeerklæring i de utvendige postkassene på Lilleborg og spurte foreldre som kom trillende med barnevogn om de bodde på Lilleborg, og om de hadde anledning til å stille til intervju. Å stoppe tilfeldige folk på gaten kan for noen,

inkludert meg selv, føle som at man bryter med sosiale normer. Å gå bort til småbarnsforeldre med barn mens det pågikk en pandemi, følte som et enormt sosialt overtramp der jeg ikke bare brøt sosiale normer, men også risikerte å bryte myndighetenes anbefalinger om en meters avstand. Gjennom denne metoden delte jeg først ut ti informasjonsskriv (syv i postkasser og tre på åpen gate) og fikk positivt svar fra en person. Ukene gikk, og jeg forstod at jeg måtte være kreativ. En måte å få tilgang til flere postkasser ble å følge med på leilighetene til salg på Lilleborg for å legge igjen informasjonsskriv i postkassene som hadde tre eller flere fornavn og ett eller to etternavn i de respektive oppgangene. Dersom leiligheten til salg hadde innredet barnerom fant jeg e-posten til selger i egenerklæringen og tok kontakt. Etter to visninger og ti nye leveringer av informasjonsskriv uten å få svar, bestemte jeg meg for å benytte meg av kartfunksjonen til 1881.no. Herfra skrev jeg inn adressen til Lilleborg (Ivan Bjørndals Gate) og klikket så på oversikten over personer. Jeg kopierte så systematisk navnene inn på Facebook for å undersøke om de hadde unge barn. Aktuelle kandidater ble så kontaktet gjennom Facebook med en kort introduksjon om studien og med informasjonsskrivet vedlagt. Denne prosessen skulle vise seg å være mer produktiv og jeg fikk ganske raskt rekruttert tre (undersøkte totalt 133 facebook-profiler) deltagere på denne måten. Jeg fikk dessverre bare intervjuet to av disse da den siste deltageren meldte avbud.

4.4 Bearbeidelse av innsamlet data

Å analysere datamaterialet er en sentral del av kvalitativ forskning og er noe som former studiens utfall. I denne oppgaven dreier den kvalitative dataanalysen seg om klassifisering og tolkning av språklig materiale (lydopptak av intervjusamtaler) for å formidle implisitte og eksplisitte dimensjoner og strukturer for meningsinnholdet datamaterialet representerer (Flick 2013). Kjernen i kvalitative analyser ligger i forskerens refleksjoner om måtene forskeren kan forstå informasjonen informantene deler, og hvilke begreper og teorier som benyttes for å uttrykke og elaborere meningsinnholdet i datamaterialet. Å analysere data betyr at jeg som forsker vurderer hva dataene kan gi en forståelse av, og hva jeg mener dataene kan uttrykke. Analyse og tolkning av data i kvalitative studier beskrives som en kontinuerlig prosess der målet er å utvikle en helhetlig forståelse av fenomenene som studeres. Analysen starter allerede når forskeren oppretter kontakt med informantene. I løpet av intervjuene danner jeg

subjektive oppfatninger av det informantene uttrykker gjennom å lytte og notere (Thagaard 2018). Jeg har analysert informasjonen om barnefamilienes avveininger i de kontekstuelle rammene de er en del av og sammenlignet det tematisk for alle deltagerne.

4.4.1 Transkribering og koding

Etter å ha gjennomført dybdeintervjuer hadde jeg flere lydopptak med rik og detaljert informasjon om informantene som kunne behandles og analyseres. I kvalitative tilnærminger analyserer forskeren dataene i form av tekst (Thagaard 2018). For å kunne tolke og kategorisere disse dataene nøyaktig ble intervjuene transkribert. Ved å transkribere overfører jeg den muntlige informasjonen fra informantene til skriftlig tekst. Dette er en svært tidkrevende prosess ettersom samtalen noteres slik den faktisk skjedde, med unntak av utdrag som ikke er relevant for studien. Transkribering fører til at jeg blir bedre kjent med datamaterialet og hvordan de ulike standpunktene til informantene kan variere ut fra personlig kontekst og bakgrunn (Thagaard 2018). Etter at intervjuene ble transkribert til tekst, ble de kodet og kategorisert. Koding illustrerer meningsinnholdet i dataene og åpner for at man kan utføre sammenligninger mellom studiens komponenter. Kategorisering av det kodede datamaterialet kan bidra til å konsentrere mening og utmerke sentrale mønstre og perspektiver i datamaterialet. Ved å kode og kategorisere datamaterialet blir tekstens innhold forenklet og konsentrert. Målet med koding og kategorisering er å få en bedre oversikt og struktur på informasjonen og innholdet i datamaterialet som kan føre til at analyseprosessen blir lettere og mer overkommelig (Thagaard 2018). Jeg valgte å kode teksten tematisk i kategorier med utgangspunkt i de overordnede spørsmålene i intervjuguiden. Kodene ble da deskriptive og bestod av ordnede segmenter med nøkkelsetninger av utsagn og responser fra informantene.

Jeg valgte en temasentrert analytisk tilnærming for å få en dypere forståelse for de enkelte temaene ved å analysere dataene tematisk fra alle deltakerne. I denne formen for analyse kan temaene miste sin opprinnelige sammenheng ved at de løsrives fra konteksten informantene presenterte dataene med. For å unngå en slik dekontekstualisert effekt ble den tematiske analysen supplert med kontekstanalytisk tilnærming. Kontekstuelle tilnærminger studerer sammenhengen mellom de ulike temaene i forhold til hver av respondentene. Data

fra hver respondent knyttes til den sammenhengen som utsagnet er en del av og kan gi et mer helhetlig perspektiv på enhetene dataene representerer. De enkelte utsagnene kan da vurderes i henhold til intervjuet som helhet og de ulike situasjonene deltagerne er en del av (Thagaard 2018). Kombinasjonen av tema- og kontekstanalyse kan gi et godt grunnlag for tolkninger av dataene ettersom de tar hensyn til kontekstene som definerer dataenes meningsinnhold, samtidig som de gir overblikk over variasjoner innad i dataene (Mason 2018).

4.4.2 Forskerens rolle

Å gjennomføre god, sensitiv og etisk forsvarlig forskning avhenger av måten forskeren organiserer relasjonen til informantene i studien, og forskerens interne refleksjon i form av kritisk refleksivitet (Dowling 2016). Kritisk refleksivitet går ut på at en som forsker kontinuerlig reflekterer kritisk gjennom hele forskningsprosessen, og at forskeren klarer å justere forskningsdesignet ut ifra dette. Kritisk refleksivitet gjør det mulig å kontrollere for problemer knyttet til subjektivitet og intersubjektivitet. Som forsker vil mine tolkninger og analyser være avhengig av stedet, personene og fenomenet jeg studerer, og det er viktig at jeg er klar over egen involvering og den mulige innflytelsen jeg kan ha på informantene og utgangspunktet for analyse (Dowling 2016).

I kvalitativ forskning har forskeren som tidligere nevnt nær kontakt med informantene. Denne nære kontakten kan være med på å forme datamaterialet. I valget av en kvalitativ tilnærming har jeg blitt påvirket av teorier omkring temaene jeg undersøker samt tidligere utførte studier som er interessante i henhold til problemstillingene jeg ønsker å svare på (Stratford & Bradshaw 2016). Utgangspunktet for forskerens tolkninger vil være betinget av forskerens faglige ståsted (Thagaard 2018). Som samfunnsgeograf tolker jeg dataene fra et samfunnsgeografisk ståsted som ikke nødvendigvis stemmer overens med informantens personlige ståsted. Hvordan informantene opplever sin egen livssituasjon og hvordan forskeren vurderer samspeillet mellom informantene, avhenger av forskerens tolkning av informasjonen informantene deler. På denne måten utøver forskeren en type makt ettersom det er opp til forskeren å bestemme hvilke utdrag fra samtalen som er relevant i henhold til studien. Enhver form av kunnskapsproduksjon innebærer en viss form for utøvelse av makt,

enten direkte eller indirekte gjennom tilførsel av ny kunnskap, eller gjennom selektiv utvelgelse av informasjon som relaterer seg til studiens formål. Min gjengivelse av informantenes handlinger, ord og forståelser av deres hverdag og virkelighet kan potensielt endre oppfattelsen av hvordan lignende personer tenkes om og blir bedømt (Dowling 2016). I følge Delyser m.fl. (2010) er det umulig å drive objektiv forskning av fenomener som omhandler mennesker ettersom forskeren alltid innblandes i de sosiale verdenene han eller hun studerer. Menneskers levde erfaringer kan ikke beskrives som objektive og de krever subjektive tilnærminger som setter søkelys på kontekst. Dette gjør det galt å anta at vi som mennesker og forskere har objektive tolkninger. Jeg som forsker står dermed ikke i en «nøytral» posisjon når det kommer til utarbeidelsen av studien, men jeg kan likevel tilstrebe objektivitet i forskningsarbeidet slik at jeg ikke søker mot svar på bakgrunn av at de samsvarer med mine subjektive meninger. Min tolkning av datamaterialet er faglig forankret, men vil også være basert på min personlige bakgrunn og erfaring (Thagaard 2018). Jeg vokste eksempelvis opp i Akershus, og ikke i Oslo indre by. Dette kan være med på å påvirke min evne til å tolke informantenes situasjoner og virkeligheter (Dowling 2016).

Som forsker forsøker jeg på mange måter å sette meg inn i de sosiale situasjonene som informantene er en naturlig del av. Det er derfor viktig at jeg er åpen og mottakelig for inntrykk som kan gi innsikt i de sosiale situasjonene de befinner seg i. Det er også viktig at jeg har et reflektert forhold til mine egne beslutninger, og at disse tas etter grundige og omfattende vurderinger (Thagaard 2018). Dette kan også gi grunnlag for at utenforstående kan vurdere kvaliteten av forskningsarbeidet mitt.

4.5 Etikk

Alt vitenskapelig arbeid krever at forskere forholder seg til etiske prinsipper. Forskeren skal utvise troverdighet og pålitelighet i vurderinger av arbeidet med oppgaven og hvordan forskningsresultatene presenteres. Ettersom min studie innebærer direkte interaksjon med personene jeg studerer mottar jeg informasjon som kan være personidentifiserende. Denne type informasjon er meldepliktig og må behandles og oppbevares konfidensielt og sikkert. Før jeg kunne gjennomføre intervjuene måtte jeg søke om tillatelse fra Norsk Senter for Forskningsdata (NSD) som vurderte prosjektet i henhold til gjeldende forskningsetiske regler.

Innsamling av data må også foregå slik at det respekterer informantenes autonomi, integritet, frihet og medbestemmelse. For å muliggjøre dette skal informantene motta informasjon om samtykke, konfidensialitet og konsekvenser for å delta i studien (Thagaard 2018).

4.5.1 Informert samtykke og konfidensialitet

Ettersom lydopptakene av intervjuene kunne være personidentifiserende meldte jeg studien inn til NSD slik at jeg kunne behandle personopplysningene på en sikker, anonymisert og lovlig måte. Godkjennelse fra NSD krever at forskeren samler inn informert samtykke og at informantene får tilstrekkelig informasjon om deltagelse, databehandling og deres rettigheter skriftlig før datainnsamlingen begynner. Informert samtykke betyr at informantene fritt kan velge om de ønsker å delta i studien eller ikke, og at de når som helst kan trekke seg fra å være med uten at det får negative konsekvenser (Thagaard 2018). Denne informasjonen i tillegg til studiens bakgrunn og formål ble delt med informantene ved at de mottok informasjonsskriv og samtykkeskjema (vedlegg 1) godkjent av NSD. Før intervjuet kunne starte måtte informantene signere på samtykke om å delta i intervju og bruk av lydopptak under intervjuet.

Kvalitative intervjuer er i mange tilfeller ganske åpne, noe som kan gjøre det vanskelig for informanten å ha full oversikt over hva de egentlig samtykker til. Selv om de samtykker til at samtalen blir tatt opp er det ikke sikkert at de kjenner seg igjen i ordlyden til selve analysen, og forskerens tolkning av det som blir sagt når analysen er ferdig. Det er derfor viktig at forskeren er bevisst på dette slik at det som skrives ikke fører til negative konsekvenser for informantene, eller at de føler seg fremstilt på en uheldig måte. Samtidig er det viktig å ikke overlesse informantene med informasjon da dette kan påvirke svarene deres som igjen kan svekke studiens validitet. Konfidensialitet går ut på at forskeren skal behandle innsamlet informasjon om informantene på en trygg og fortrolig måte. Dette innebærer at informantenes personlige opplysninger blir avidentifisert og at studien publiseres og formidles på en anonym måte (Thagaard 2018). I mitt tilfelle ble dette gjennomført ved å gi deltagerne pseudonymer, og at identifiserbar informasjon som husnummer og barnas navn ble utelukket fra oppgaven.

4.5.2 Studiens reliabilitet, validitet og overførbarhet

Utvikling av kvalitative data vektlegger betydningen av tolkning og stiller spørsmål til hvordan kvaliteten på forskningen kan vurderes. Forskningskvalitet blir ofte basert på reliabilitet, validitet og overførbarhet. Reliabilitet og validitet stiller spørsmål til hvorvidt forskningen er pålitelig og forskningens grad av gyldighet og troverdighet. Overførbarhet går ut på vurderinger av studiens tolkninger og omfang, og om disse kan gjelde i andre sammenhenger (Thagaard 2018).

Intervjuer kan gi tilgang til hvordan folk prater om forskjellige ting, men kan det si noe om hva de gjør og hvorfor? Spørsmål om troverdighet i intervjubasert forskning har grunnleggende betydning for mye av dagens samfunnsforskning og avhenger av hvilken type kunnskap en ønsker å produsere (Friberg 2019). Hensikten med denne oppgaven har vært å nyansere eksisterende teori og konseptualiseringer om barnefamilier i indre by, og å plassere deres praksiser innenfor dimensjonene for byutviklingen i Oslo slik den fremkommer i dag. I denne sammenhengen har tykke beskrivelser og triangulering av kunnskap via offentlig statistikk og kvantitative studier vært sentrale for studiens gyldighet. Triangulering av data forbindes ofte med kombineringen kvalitative og kvantitative metoder for å eksempelvis validere og eventuelt bekrefte subjektiv kunnskap (Teddlie & Tashakkori 2010). I mitt tilfelle ble offentlig statistikk brukt for å belyse barnefamilienes utbredelse. Informasjon fra kvantitative studier ble brukt for å elaborere situasjonen i Oslo. Tykke beskrivelser vil si å greie ut om et bestemt fenomen eller en bestemt handling med hensyn til de sosiale, materielle og symbolske kontekstene fenomenet eller handlingen skjer innenfor. Tykke beskrivelser kan åpne for at fenomenet fremstilles på en slik måte at det også gir mening for utenforstående, og kan således bidra til å styrke studiens troverdighet (Geertz 1973). Intervjubaserte analyser er basert på hvordan forskeren tolker deltagerens uttalelser, hva de mener med sine handlinger og hvilke fortolkninger de gir. Disse kan ikke automatisk overføres for å trekke sannferdige slutninger om større grupper, men det har heller ikke vært målet med denne oppgaven.

Intervjuene har gitt meg verdifull og gyldig informasjon, men jeg har på ingen måte oppdaget en universell sannhet (jf. Dunn 2016). Funnene i denne oppgaven vil ikke være representative for alle familiene som bor på Lilleborg, eller de som har planer om å flytte til Lilleborg. Når det kommer til antall informanter er dette langt fra ideelt, ettersom jeg i utgangspunktet siktet på rundt ti informanter. Jeg finner det derfor uheldig for studiens kvalitet at det endelige datamaterialet kun består av tredjedel av dette. Når det er sagt, føler jeg meg svært heldig som i lys av Covid-19-pandemien fikk gjennomført intervjuer med så gode informanter. Selv om jeg hadde få deltagere opplevde jeg at de var engasjerte i studiens temaer, og at de delte informasjon på en entusiastisk og generøs måte. Ifølge Stratford & Bradshaw (2016) er antall viktig, men når fokuset ligger i kunnskap om spesifikke fortellinger fra et kvalitativt ståsted kan gjennomføringen av rike dybdeintervjuer med et lite antall av de «riktige» personene gi signifikante innsikter i det som studeres. Utvalget av informanter enn dog få er også relativt heterogent med tanke på foreldrenes sosio-økonomiske bakgrunn, kjennskap til Lilleborg og indre by. Jeg anser dette som en styrke fordi det kan bidra til å videreutvikle perspektiver på barnefamilienes praksiser i Oslo indre by. Jeg skulle helst sett til at utvalget inkluderte familier med spesifikke flytteplaner for å berike analysen i henhold til hvorfor familiene velger bort indre by til fordel for forstedene. Som nevnt i utfordringer ved datainnsamling (delkapittel 4.3.2) var det dessverre generelt vanskelig å rekruttere representanter fra familiene bosatt på Lilleborg under Covid-19-pandemien. Utvalget består av representanter fra tre familier hvor ingen har spesifikke planer om å flytte.

5 Avveininger, hverdagsliv og fremtid i indre by

I dette kapittelet skal jeg presentere studiens empiriske funn på bakgrunn av intervjuene med de tre barnefamiliene boende på Lilleborg. Det empiriske materialet blir diskutert i lys av teorien presentert i kapitel 3, og av temaene som informantene selv uttrykte som viktige. Jeg har valgt en tematisk tilnærming til analysen som jeg har supplert med et kontekstuellanalytisk perspektiv. Det vil si at jeg presenterer og analyserer datamaterialet i henhold til temaene i intervjuguiden, men også med hensyn til hvordan informantenes ulike kontekster kan forme meningsinnholdet i utsagnene deres. I løpet av analysen blir nøkkelutsagn fra informantene presentert gjennom sitater for å konkretisere informantenes erfaringer og vurderinger i lys av problemstillingene.

Analysens funn ble organisert i fire hovedtemaer for å svare på oppgavens problemstillinger:

På hvilke måter påvirker barnefamilienes stedserfaringer på Lilleborg beslutningen om å bli værende eller flytte fra indre by?

Opplever barnefamiliene på Lilleborg at miljøet er tilpasset familielivet og barnas behov i henhold til oppvekstvilkår?

Den første problemstillingen handler om hvordan barnefamiliene avveier Lilleborg som bosted ut fra stedserfaringene de har personlig, og som familie. Beslutningen om å bli værende eller flytte fra Lilleborg har funksjonelle dimensjoner slik som tidsrasjonelle vurderinger, men den handler også familienes emosjonelle opplevelse av Lilleborg og hvordan det kan forandre seg over tid. Endringer i den emosjonelle opplevelsen av stedet som følger av endringer i eksempelvis livssituasjon, kan som kjent føre til at familiene etter hvert selektivt velger bort Lilleborg som bosted. På en annen side kan den emosjonelle tilknytningen til Lilleborg bli sterkere ved bruk av området over tid, noe som kan føre til at familiene bevisst velger å bli boende, i tråd med ideen om valgt tilhørighet (*elective belonging*). Den andre problemstillingen handler om Lilleborg som bomiljø, og om informantene opplever at omgivelsene henger sammen med familielivet og barnas behov. Informantenes kognitive opplevelse av Lilleborg kan være med på å forme informantenes

opplevelse av stedet som oppvekstmiljø, som igjen kan påvirke hvorvidt de vurderer området som et egnet bosted for egne barn. Dette handler også om informantenes forestillinger knyttet til oppvekstvilkår, som kan være følelsesmessig forankret i eller bryte med etablerte idealer og beskrivelser av den gode barndommen. Samlet sett kan problemstillingene sees som et uttrykk for å undersøke familienes samlede stedsfølelse (*sense of place*) på Lilleborg, og hvordan det kan påvirke beslutningen om å bli værende eller flytte ved å studere denne sammenhengen på en helhetlig måte.

5.1 Informantenes bakgrunn og kontekster

Informantenes bakgrunn kan ha mye å si for hvordan de vurderer, erfarer og tenker om bostedet sitt. Hvor lenge informantene har bodd på Lilleborg kan påvirke kjennskapet og tilhørigheten til boområdet, og barnas alder kan være førende for hvordan de bruker de omkringliggende uteplassene og servicetilbudene. Disse faktorene kan også virke inn på opplevelsen av de sosiale relasjonene til de andre som bor på Lilleborg. Det er ofte barnas kjennskap med andre barn som fører til at foreldrene blir kjent med hverandre. Eksisterende relasjoner til venner og bekjente som bor i nærheten kan selvsagt også spille inn.

Informantenes individuelle perspektiver formes av mer enn om de er høyt utdannet eller hva de jobber som, men yrke og utdanning kan likevel ha noe å si for måtene de uttrykker seg på. Det kan eksempelvis føre til at noen av informantene har mer innsikt i enkelte av temaene spørsmålene tar for seg enn andre, slik at svarene de gir kan være basert på kunnskapsrike tolkninger. Alder, utdanning og yrke vil og påvirke grad av økonomisk kapital, og hvilke andre boområder de eventuelt kan velge mellom hvis de ønsker å flytte. Etersom terrenget, byggene og boligtypene varierer på Lilleborg kan dette også påvirke bedømmelsen av området og egen bolig. Ifølge Barlindhaug m.fl. vil også størrelsen på boligen og informantenes egne oppvekstvilkår være sentrale i beslutningen om å bli boende eller flytte (2019).

Den første informanten som takket ja til å delta i studien var Ada. Ada er 40 år, er høyt utdannet, og har en sønn på 1 ½ år. Av informantene har hun bodd kortest på Lilleborg, men er også den som har bodd lengst i området. Ada bodde på Torshov i 14 år før hun flyttet til

Lilleborg med samboeren for omtrent syv måneder siden. De flyttet inn i et av nybyggene et plan opp fra torget, da hun helst ville bo et stykke unna elven fordi hun er opptatt av stillhet. Lyden av elven ville være for støyende. Ada kjente til Lilleborg fra langt tilbake og flyttet dit etter at de fikk barn. Ada og familien er foreløpig på hils med naboene og oppfatter dem som hyggelige, men har ikke rukket å knytte noen særlig sosiale relasjoner. Dette er noe hun ser frem til, spesielt etter hvert som sønnen blir eldre og treffer andre familier på Lilleborg gjennom lek og andre aktiviteter på Lilleborg. Hun har selv vokst opp i Stavanger.

Tor er 39 år, arkitekt og har to døtre på to og fire år. Han kjente ikke til Lilleborg fra før, og han og samboeren flyttet dit før de fikk barn. Tor og familien bor i fabrikkbygningen rett ved elven med vinduer ut mot turstien på andre siden. Boligen disponerer også en liten hageflekk. Tor er den informanten som har bodd lengst på Lilleborg og har følgelig ganske nære relasjoner til naboene, hvert fall de som bor i samme bygg som ham. Tor bodde i Trondheim før han og samboeren flyttet til Oslo, og de er en veldig aktiv familie som er mye ute. De kan også beskrives som litt ukonvensjonelle da han selv oppgir at de har bodd på mange «rare» steder, og at de ikke er så opptatte av ting som at barna skal ha vært sitt soverom (hvert ikke mens de fremdeles er små). Han har selv vokst opp på Ullern i Oslo.

Nora er 34 år gammel, har høyere utdanning, jobber i skolen, og har ett barn på 5 ½ år. Hun og samboeren kjente ikke til Lilleborg fra før, men bodde på sammen på Sagene ett års tid før de begynte å se etter en større bolig. Hun hadde dermed kjennskap til Sagene og Torshov, og de flyttet til Lilleborg før de fikk barn. De bor i et av nybyggene ved gressplenen, og har bodd på Lilleborg nesten like lenge som Tor. Nora forteller at hun og datteren har et bredt sosialt nettverk på Lilleborg, og at de har venner som bor i nærheten som også har barn. Hun forteller også at de setter veldig pris på nærheten til ting i hverdagen, men at de ofte drar på fjellet i helgene for å være sammen bare de tre. Nora har vokst opp på Karmøy.

5.2 Innledende vurderinger og forventninger

Denne oppgaven handler ikke direkte om flytting, men beslutningen om å flytte til Lilleborg er en viktig del av oppgavens temaer. Årsakene til at en velger å flytte til et spesifikt sted i indre by kan være komplekse, og motiveres av blant annet livsfase, tilhørighet, livsstilpreferanser, sosiale og funksjonelle trekk ved området samt rasjonelle justeringer i henhold til økonomi, reiseavstand og organisering av hverdagen (Jarvis 2005, Karsten 2007, Boterman, Karsten og Musterd 2010). I dette delkapittelet vil jeg ta for meg familienes innledende vurderinger og forventninger til Lilleborg i henhold til flyttemotiver, forestillinger om familielivet på Lilleborg og oppvekstvilkår. Jeg vil diskutere Lene Schmidts (2002) påstand om Lilleborg og urbane barnefamilier, og om informantene opplever Lilleborg som et godt egnet bosted basert på informantenes fortellinger.

Informantene har litt ulike forklaringer av hva som gjorde at de ønsket å bosette seg på Lilleborg. For Ada var familiedannelse viktig. Hadde hun ikke fått barn ville hun mest sannsynlig ikke flyttet til Lilleborg, men til en leilighet et annet sted. Det var likevel viktig for henne og samboeren å fortsette å bo på Torshov etter at de fikk barn. De hadde bodd lenge på Torshov og trivdes svært godt. Ada hadde opparbeidet en sterk tilhørighet og identitet til Torshov, og hun besluttet tidlig at hun ikke ønsket at hennes nye rolle som mor skulle føre familien ut av byen. Dette kan samsvare med Brun og Fagnanis (1994) teori om foreldre som blir værende i indre by på bakgrunn av tilknytning til urbane verdier. Men etter 14 år i eldre Torshov-bygårder, ønsket hun etter hvert som hun ble gravid en nyere bolig i en stillere gate med lite gjennomgangstrafikk og balkong. Hun visste om Lilleborg fra før, og ville gjerne bo der ettersom det var:

«(...) et veldig sånn familiested (...) og fordi vi er vant til å bo på Torshov, og liker det der med å være i nærheten av kaféer.. også er det ikke så langt til marka heller. Det var gode muligheter for å være ute, her har de løst det sånn.. jeg ser ikke for meg så mange andre steder hvor de har gjort det, ikke der vi bodde før i hvert fall. Der var det liksom mye mindre og mer trafikk som kjørte igjennom (...) mulighetene for parkeringsplass her hadde ganske mye å si, fordi vi har jo bil. Vi bruker den ikke så mye, men vi har blitt enige om at det er kjekt å ha (latter).. ha en fast plass til den da. Også balkong! Det var egentlig enda viktigere

(latter), fordi vi har jo da bodd uten balkong i mange år, så det ble viktig når vi skulle finne et nytt sted, så var det faktisk balkong som stod øverst.»

Årsakene til at Ada ønsket å flytte til Lilleborg var sammensatte. Deler av preferansene slik som omdømme, gode uteområder og parkeringsplass harmonerer med kvaliteter forbundet med forstedene. Samtidig var nærheten til kafeer og livsstilen de hadde på Torshov før de fikk barn også viktig. Det kan være vanskelig å finne steder som oppfyller disse kravene i indre by, og prisen for dem er ofte svært høy. De to andre flyttet til Lilleborg før de fikk barn, og forteller samtidig at tanker eller planer om familiedannelse ikke hadde noe å si for flyttebeslutningen. Tor og Nora var i en annen livsfase enn Ada, og foreldreskap var dermed ikke en utløsende flytteårsak. De var primært på utkikk etter et fint sted å bo, helst i nærheten til «alt». Ada og Tors valg av bosted hadde dermed en urban orientering (Boterman 2012). Hverken Tor eller Nora kjente til Lilleborg fra før, og de hadde ikke en form for tilknytning til området. Tor fikk først kjennskap med Lilleborg ved å gå på oppdagelsesferd i Oslo. Nora bodde på Sagene med samboeren, og kom også over Lilleborg mens de var på tur. Lilleborg gjorde et sterkt inntrykk på dem begge. Nora sluttet eksempelvis med å se på andre steder etter at hun oppdaget Lilleborg. På spørsmålet om hva som gjorde at han ville flytte til Lilleborg svarte Tor:

«Først så ... lurte vi på hvor i Oslo vi skulle flytte, for vi flyttet fra Hammerfest og sørover. Jeg er fra Oslo, men så hadde jeg studert i Trondheim og ikke bodd i Oslo på fire år.. også skulle vi ikke nødvendigvis flytte tilbake til Ullern der hvor jeg vokste opp.. for det, for min del.. så blir det litt for utkant. Så vi begynte å gå på turer fra nord til sør, og øst til vest, for å se, okay. Hvordan er byen nå? For den byen er jo en helt annen enn den vi flyttet fra, eller den jeg flyttet fra for 10 år siden. Og på de turene så oppdaget jeg veldig at steder som jeg hadde veldig høye forventninger til ikke nødvendigvis innfridde og motsatt. Og så kom det en venninne av meg som bor på Torshov og sa: kom til Torshov! Jeg skal gi deg en liten Torshov-safari. Og det gjorde hun, og det ga jo veldig mye mersmak med parker og grønt og.. stemning da. Litt sånn laidback-stemning, ikke noe sånn, ikke for spisse albuer og ja. Litt sånn hyggelig rett og slett. Og da begynte vi å sjekke, da hadde vi liksom sirklet oss inn litt da. Vi trodde kanskje at vi skulle bo på Løkka, eller alt det fram mot Løkka liksom.. men så begynte vi å sirkle oss inn, okay. Vi kan bo på Torshov. Også kom vi på visning her som var den tredje visningen vi gikk på. Også kikket vi inn, vi stod og kikket inn gjennom vinduene her (to store buede originale fabrikkvinduer) og da tenkte vi at nei, her vil vi bo. Også kom vi inn,

også så vi elven innenifra så, ja. Da kjøper vi denne her. Og det ble jo en hard budrunde, men (...) Den skulle vi ha (latter).»

For Tor var spesielt stemningen og egenskapene til boligen slik som utsikten utover elven avgjørende innledningsvis. Tor og samboeren hadde vært på visninger både på vest- og østkanten, men ingen av stedene passet helt med deres boligaspirasjoner. På Grünerløkka kom nattelivet for nært dørkarmen, og samholdet på Ulleren og Frogner ble ifølge han selv for distansert med høye gjerder og liten grad av sosial trygghet. På Lilleborg fikk de derimot naboer, elv og trær nært på. Tor forteller videre at utsikten gjennom vinduene fungerer omtrent som stilleben, der de kan følge med på årstidene og de turgående menneskene på andre siden av elven. Tor opplever disse aspektene som svært positive, og synes det er:

«(...) behagelig å se på. Da ser vi mennesker, de trives.. de går forbi.. det plager oss ikke. Dette her med blader og mennesker, det gir en sånn ro å se på.»

Tor og samboerens motivasjon for å etablere seg på Lilleborg ble på mange måter ledet av boligens fysiske egenskaper, som kan beskrives som en prosess basert på valgt tilhørighet (Savage, Bagnall & Longhurst 2005). Mulighetene for å utvikle sosiale relasjoner var også en del av denne prioriteringen, men kom først senere slik som Stillerman (2017) påpeker ofte skjer ved elektiv tilhørighet. Etter at de fikk barn, begynte de å vurdere størrelsen på leiligheten. Samtidig var de ikke opptatte av at barna skulle ha hvert sitt rom mens de var små - dette var noe de eventuelt kunne ta stilling til senere. Etter hvert forhørte de seg med bekjente som hadde flyttet ut etter at de fikk barn, og kom frem til at det ikke virket forlokkende for dem å gjøre det samme:

«(...) her kan barna være litt frie, og det er egentlig bare å gå ut og hente seg en venn virker det som (...) du har vannet som renner forbi, man kan lage ting, man kan lage (papir)båter som seiler ned, man kan seile ned selv (bade) (latter). Det er veldig mange ting som ligger til rette som man kan gjøre, som en kanskje ikke kunne gjort hvis man hadde kjøpt et rekkehus med en bitteliten hageflekk.»

De observerte også at Lilleborgs unike atmosfære og miljø hadde en positiv virkning på barna, da nabolaget hadde mange andre barn og varierte uteområder. Den eventuelle plassmangelen ble etter hvert løst ved at de kjøpte naboileiligheten, som de bygget om til en utleiedel og ekstra soverom. Tor og samboerens valg om å bli boende selv etter at de fikk to

barn kan fortelle om en nøye avveid beslutning der de spesifikt valgte Lilleborg basert på stedstilhørighet og sosiale relasjoner, som ved selektiv tilhørighet (Haartsen & Stockdale 2018). Som Karsten (2007) peker på, hadde de investert i lokale sosiale nettverk og tilværelsen som lilleborgere. Å flytte bort fra Lilleborg ville bryte med deres identitet og preferanser. I stedet for å kjøpe en større bolig lenger ut investerte de betydelig kapital for å beholde Lilleborg som bosted (jf. Jarvis, Pratt & Cheng-Chong 2013).

For Nora var området samlede kvaliteter og størrelsen på leiligheten viktige i de innledende vurderingene av Lilleborg som bosted. Når urbane par blir foreldre kan det oppstå spenninger mellom deres nye livsfase og deres opparbeide stedstilhørighet (Karsten 2007). I denne sammenhengen ønsker mange barnefamilier å flytte ut av indre by for å realisere idealer knyttet til en trygg og god barndom (Jarvis 2005). Nora og samboeren fulgte lignende resonneringer da hun ble gravid, og de bestemte seg egentlig for at de ikke kunne bo i Oslo lengre:

«Vi ble sånn, vi skal ikke bo i Oslo. Vi kan ikke bo her.. vi kan ikke være her. Så vi søkte barnehageplass i Karmøy og Bergen.»

Endringen fra barnløs til småbarnsfamilie, utfordret hennes etablerte urbane orientering. Dette førte videre til at hun vurderte de fysiske og sosiale aspektene ved Lilleborg på en annen måte enn det hun gjorde før hun fikk barn (jf. Silverman, Lupton & Fenton 2010). I hennes revurdering av Lilleborg ble indre by et uegnet bosted for dem som småbarnsfamilie, og de begynte å søke seg tilbake til den type sted hun og samboeren vokste opp. Nora var den første i vennegjengen fra Oslo som fikk barn, og hennes sosiale nettverk inkluderte følgelig ikke barnefamilier. Etter hvert ble de kjent med andre småbarnsfamilier på Torshov gjennom organiserte aktiviteter slik som barnesang. Med økende kjennskap til andre familier fant hun og samboeren gradvis ut at det kanskje ikke var så dumt å bli værende allikevel. Denne tanken ble mer fristende jo eldre datteren ble og litt etter litt mistet de lysten til å flytte:

«Når vi først skulle bo i byen og ha barn så følte vi at Lilleborg var et lite sånt trygt.. en liten trygg oase inni alt annet, og at det gjorde at vi tenkte at her kan det gå. Vi følte at vi fant et område som da.. der det ikke følte ut som at man bodde midt i byen. Når du går over den broen så føles det ut som at du kommer inn i noe helt annet. Jeg tror ikke vi hadde tenkt

det samme hvis vi hadde bodd i en leilighet midt i en gate eller en annen type bygård.. jeg vet ikke. Men, størrelsen på leiligheten, vi følte vi hadde god nok plass (...) også så vi jo at det var masse barn inne på Lilleborg, ikke at vi kjente de så godt da hun var liten, men så fikk vi bekjentskap gjennom barnesang (...) også hadde vi andre venner som bodde i nærheten som begynte å få barn.»

Ut fra det Nora forteller valgte de egentlig bort indre by som bosted da de ble en barnefamilie, og hadde i utgangspunktet konkrete flytteplaner om å returnere tilbake til stedet hun eller samboeren vokste opp. I denne sammenheng, ble den kognitive opplevelsen av Lilleborg ikke tilstrekkelig tilfredsstillende sammenliknet med stedet hun selv vokste opp, slik at preferansene om nærhet til byens tilbud måtte vike for ønsket om å gi datteren samme oppvekstvilkår hun selv hadde hatt, helt i tråd med Botermans fremstilling (2012) av slike avveininger. De endte likevel opp med å omfavne byen igjen hovedsakelig på vegne av det sosiale nettverket datteren etter hvert fikk med andre jevnaldrende barn. Dette krevde aktiv deltagelse gjennom organisert aktivitet, slik Stillermann 2017 hevder forekommer ved valgt tilhørighet, og førte til en sosialt forankret beslutning om å bli værende. Stedstilknytningen skiftet dermed base, fra å være mer funksjonell til å handle om stedets sosiale kapital. Dette kan analyseres som et eksempel på hvordan husholdningens lokalisering forhandles både mellom familiens medlemmer, men også i krysningspunktet der idealer møter erfart virkelighet. Noras valg av bosted bryter delvis med Savage, Bagnall og Longhursts (2005) konseptualisering av valgt tilhørighet da hun vekter viktigheten av stabile sosiale relasjoner tyngre enn hvordan stedet passer med ønsket tilhørighet og livsstil. Størrelsen på boligen hadde også mye å si for Nora, noe som samsvarer med tidligere funn fra Barlindhaug m.fl. (2019).

Informantene hadde svært like beskrivelser av hvordan de så for seg familielivet kom til å bli på Lilleborg. De observerte raskt at nabolaget hadde mange barn, og at disse sprang mye rundt og lekte ved fontenen, på gressplenen og på de forskjellige lekeplassene. Informantene oppgir at dette virket meget lovende, og at det ville være lett for barna å få seg venner og bekjente. De oppfattet Lilleborg som svært barnevennlig og trygt på grunn av lite trafikk, og at de kunne bo i sentrum av Oslo uten at de nødvendigvis følte at de gjorde det. De oppfattet også miljøet på innsiden av Lilleborg som mye roligere enn det som ligger rett utenfor, og nærheten til interessepunkter som jobb, butikker, barnehager/skoler, elven og ikke minst Nordmarka ville gjøre det lett å kombinere jobb og familielivet i hverdagen med natur-

og friluftsinnteresser. På denne måten blir informantenes vurderinger av Lilleborg som bosted orientert mot betydningen av en god balanse mellom arbeid og familieliv (jf. Boterman, Karsten og Musterd 2010), uten at den sentrale lokaliseringen går på bekostning av barns behov for trygge omgivelser og naturopplevelser. Informantene uttrykker at de har alt i nærheten som barna trenger for å ha det fint på Lilleborg, inkludert rike naturopplevelser i og utenfor nabolaget. Opplevelsen av naturen er dermed daglig til stede i familienes stedsferinger, både med hensyn til den velholdte gressplenen, men også når det kommer til villere markanatur (se Lidén 2001). Dette bryter også med de dominerende forestillingene om barn i byen der byens tette landskap, trafikkmengde og lite natur vektlegges (Rørtveit 2013).

Tilgang til natur omtales mye i beskrivelsen av hva informantene karakteriserer som gode oppvekstvilkår. At barna føler seg trygge, at de får omsorg og det de trenger er selvsagt også viktig for dem. At barna får det de trenger kan tolkes i henhold til at mange synes det er viktig med god nok plass i leiligheten. Dette tilsvarer ifølge Barlindhaug m.fl. (2019) leiligheter på omtrent 90 m² og at barna har egne soverom. Det informantene oppgir som viktigst handler derimot om sosiale faktorer og impulser. Samholdet med andre barn, fritidstilbud og utfoldelse i natur har mye å si for informantene i denne sammenhengen. Tor forteller:

«at de hele tiden kan møte på mennesker, gjerne nye mennesker.. der jeg vokste opp selv var det ganske statisk sånn i forhold til hvem du treffer. Det er de samme hver dag, og hvis det er en ny er det litt rart, mens det jeg ser er en veldig kvalitet her, som også overasker meg da, er hvor åpne barna har blitt i forhold til nye mennesker, fordi det er alltid noen nye, også kan de gå bort å si: Hei! Hvem er du? Jeg heter (navn) og er fire år. Altså.. sånn er det (latter).»

Dette utsagnet reflekterer på mange måter typiske urbane holdninger ved at han verdsetter byens mangfold og yrende liv. At barna hans er åpne og nysgjerrige på nye ting og fremmede er en fordel og en kvalitet ved å vokse opp urbant, sammenliknet med sosiale trekk der han selv vokste opp. Dette kan sees i sammenheng med kritikken av modernistisk byutvikling, og han uttrykker som Jacobs (2011) at det uryddige bylivet kan påvirke barns oppvekst på en positiv måte.

5.2.1 Et godt egnet bosted?

Lilleborg ble beskrevet spesifikt som et godt egnet bosted for de urbane barnefamiliene, før prosjektet stod ferdig (Schmidt 2002). Utsagnet var da utelukkende basert på de planlagte trekkene ved området med tanke på fysisk utforming og plassering med nærhet til viktige punkter og rekreasjonsområder. På bakgrunn av informantenes fortellinger fra Lilleborg vil jeg argumentere for at vurderingen av Lilleborg som et godt egnet bosted er mer kompleks, og handler også mye om de sosiale relasjonene og vennskapene på Lilleborg. Informantenes steds erfaringer forteller dessuten at enkelte utformingsgrep oppfattes som begrensende på kontakten mellom innbyggerne, og at det også legger føringer på hvem som bruker hvilke lekeplasser. Dette må sees i sammenheng med de ulike kontekstene informantene befinner seg innenfor, slik som hvor på Lilleborg de bor, og hvor gamle barna er. Gressplenen virker å fungere som et samlingspunkt for fri lek og utfoldelse, men Ada og sønnen må eksempelvis gå ned en trapp og krysse veien for å komme dit. Min tolkning er at dette ikke er et problem foreløpig, ettersom sønnen er såpass ung, men etter hvert som sønnen blir eldre og begynner å springe mer, kan det kanskje bli mer problematisk på grunn av trafikken. Det er bare en av informantene som identifiserer seg som en urban barnefamilie, men alle opplever Lilleborg som et godt egnet bosted.

Informantene er jevnt over enige i utsagnet, men peker på at det godt kunne vært mindre murstein og asfalt. Det er ikke nødvendigvis plass til at alle barna i nabolaget kan dele på gressplenen. Og selv om det er fire lekeplasser, er dimensjonen på disse ganske små. Ada som bor ett plan opp fra gressplenen forteller at hun godt kunne tenke seg mer gress mellom blokkene, men synes det er fint med alle blomsterkassene som er rundt omkring. Tor forteller at han føler utsagnet gjelder veldig for de som bor i samme bygning som ham, og at de er veldig knyttet til nabolaget. Men de kjenner ikke så mange av de som bor på andre siden av veien, og de bruker lekeplassene ved nybyggene veldig lite. Dette tolker jeg som at han tenker at utsagnet gjelder ham selv, uten at han vet om det samme gjelder for alle barnefamiliene på Lilleborg. Dette kan igjen være fordi han som arkitekt, har et litt annet forhold til dette enn de andre. Han understreker at han ikke opplever det som et problem, og at det mest sannsynlig kommer av mangel på visuell kontakt. Ada forteller også at de bruker lekeplassene oppe der de bor mest, men at dette kan endre seg etter hvert som sønnen blir eldre. Dette tolker jeg

igjen som at trappen opp og veien mellom gressplenen og raden med nybygg kan fungere litt som en barriere for de mindre barna. Tor kunne i tillegg godt tenke seg at kjøremønsteret var mer regulert, slik at det kun var mulig å kjøre inn til hver sin parkeringsplass, samt ved levering av varer og gods. Nora knytter utsagnet opp mot datterens og vennene hennes bruk av omgivelsene og er veldig enig. Hun både ser og opplever hvor mye datteren setter pris på området, og hvor glad datteren er i alt det som finnes inne på Lilleborg. Datteren til Nora er den eldste av informantenes barn og har sannsynligvis større aksjonsradius enn de tre andre. I tråd med dette kan hun bevege seg friere mellom lekeplassene, og er kanskje mer opptatt av å leke med venner, enn å ha tilgang til et lekestativ. Nora kjenner seg derimot ikke igjen i beskrivelsen urban barnefamilie. Hun tenker at hun bor urbant, og er glad for det uten at det nødvendigvis fører til at hun identifiserer seg som urban. Hun setter eksempelvis stor pris på nærheten til alt i hverdagen, men forteller at familien trekker ofte til fjells i helgene for å være alene sammen bare de tre. Tor tenker relativt likt, og forteller at de er urbane i en praktisk forstand ettersom de bruker byfunksjonene jevnlig, men at de samtidig bruker ulike deler av Nordmarka mye. Ada er den eneste som uttaler at hun kjenner seg igjen i beskrivelsen som urban, men presiserer at de drar på tur i marka når de føler for det. For henne betyr det å være en urban barnefamilie at de bor tettere enn de som ikke har barn, og at de kommer nærmere naboene. Dette kan være på godt og vondt da det kan føre til at de blir bedre kjent, men det betyr også at de kanskje må være mer tolerante med andre mennesker enn for eksempel de som bor mindre tett. Hun nevner også at de må kjøpslå mer enn andre - mellom ønsket om mer plass eller de korte avstandene. Det som betyr mest, er at de veldig gjerne vil bo i nærheten av ting.

5.2.2 Oppsummering

Tradisjonelt sett har det for mange familier vært naturlig å flytte til forstedene etter de har fått barn (Karsten 2007). Familiene jeg intervjuet på Lilleborg viser at det å bli foreldre ikke automatisk fører til et punkt i livene deres der de føler seg nødt til å kutte praktiske og emosjonelle tilknytninger til byen, og at de kan ta en langvarig beslutning om bosted innenfor indre by (Wessel og Lunke 2019). Årsakene til at de valgte Lilleborg som bosted kan beskrives som en valgorientert prosess der områdets fysiske aspekter og atmosfære (*identity of*) veies opp mot andre bosteder og hvordan disse passer med deres boligpreferanser og

livsstil. For informantene som flyttet inn før de fikk barn var beslutningen om å bli boende kompleks. Tor og Nora viser at beslutningen om å flytte eller bli boende er noe som forhandles mellom husholdningens medlemmer, stedstilhørigheter, sosiale nettverk og forestillinger knyttet til barnas behov. Alle informantene vurderer Lilleborg som et godt egnet bosted.

5.3 Den erfarte hverdagen på Lilleborg

Oslo kommune har som mål å skape en mer bærekraftig og kompakt by ved å blant annet begrense bilbruk og bygge tettere. At så mange barnefamilier flytter ut til nabokommunene kan vise at strategiene om et mer kompakt Oslo mislykkes, ettersom flyttemønsteret ofte fører til motsatt effekt, nemlig byspredning (Wessel & Lunke 2019). utfordringer knyttet til urban bærekraft handler ifølge Jarvis, Pratt & Cheng-Chong (2013) ikke bare om mobilitetsløsninger, men også om sosiale praksiser. Deler av svarene på hvorfor så mange barnefamilier flytter ut av indre by og hvorfor de blir boende kan dermed ligge i forståelsen av barnefamiliers dagligdagse byliv. Barnefamilienes hverdag er ikke obskure og utilgjengelige, men alminnelige. Det er noe familiene koordinerer mellom jobb og fritid (Boterman, Karsten og Musterd 2010), og intrikate sosiale nettverk mellom naboer, andre familier og barn, venner og fremmede (Jarvis 2005). Stedstilhørighet og bruk av omgivelsene er også viktige i denne sammenhengen, og de kan være sentrale i barnefamilienes kompromisser, dilemmaer, utfordringer og muligheter i beslutningen om å bli værende eller flytte (Jarvis, Pratt & Cheng-Chong 2013). I dette delkapittelet vil jeg se nærmere på informantenes fortellinger om den erfarte hverdagen på Lilleborg, hvordan de koordinerer hverdagen, og om de erfarer at omgivelsene henger sammen med deres og barnas behov. Jeg kommer til å se erfaringene i lys av barnas varierende alder, og deres bruk av det kommersielle tilbudet som finnes på Lilleborg. Fortellingen om deres daglige liv begynner med informantenes individuelle forhold til Lilleborg:

«Jeg vil beskrive det som, altså for meg så er det jo hjemmet, så det er jo hjem. Og jeg har et veldig nært og godt forhold til det, og at vi hele veien har vært sånn: Åh! Skal vi ha hus med hage? På en måte, men vi lander alltid med at, men Lilleborg er jo Lilleborg, vi kan aldri finne et sånt sted igjen. Vi er veldig redde for å miste det vi har der inne (...) Det er et unikt

sted. Jeg tror det har mye med at man har fått et barn som man har på en måte, hele hennes liv har vært der og hele min tid som forelder, at det handler om det også. Alle årene hvor hun har vært her, så har vi vært på Lilleborg og det føles ja.. som en stor del av oss, eller meg.»

Om sitt individuelle forhold til Lilleborg forteller Nora om en sterk tilhørighet, og at Lilleborg betyr veldig mye for henne og datteren. Lilleborg og boligen hennes er ikke bare en leilighet med fire vegger, men også et sted der barnet har vokst opp og et sted der hun har samlet mange minner. Noras forhold til Lilleborg kan fortelle om bevisste vurderinger av fordeler og ulemper ved å bo sentralt mot å bo mer ruralt slik som fremhevet av Boterman (2012). Slik hun har opplevd det, vinner Lilleborg frem på grunn av stedets unike egenskaper, inkludert trekk ved det sosiale miljøet. Hun uttrykker også en følelse av tap dersom de ikke skulle bo der mer. Lilleborg har blitt et helt spesielt hjem ut fra instrumentelle funksjoner, sosiale bånd og kroppsliggjorte stedsminner. Dette er ifølge Aure m.fl. vesentlig ved konstruksjoner om hjem (2015), og Lilleborg har etter hvert blitt en kilde til nostalgi for Nora. Selv om Ada har bodd på Lilleborg i kort tid sammenlignet med de andre, forteller hun om et nært og godt miljø:

«(...) jeg har jo et veldig godt forhold til Lilleborg. Jeg har blitt kjent med mange nye mennesker. Vi er på hils med de fleste og de virker veldig vennlige. Det er et vennlig samfunn liksom, folk er hyggelige og ja. Det er veldig mange her i samme situasjon, samme alder, samme litt sånn bakgrunn, som jobber i samme yrker. Kanskje litt sånn at man føler at alle er veldig like (latter), men det blir jo ofte sånn.. ja. Så kjenner vi jo folk som har bodd her, som på en måte pratet mye om det før vi flyttet hit og. Så de jeg traff som bodde her fra før av, de hadde bare positive ting å si om det. Vi var jo i flere budrunder her før vi fikk denne leiligheten, så det var liksom.. mange var interessert.. så jeg tenkte at vi var veldig heldige om vi kunne få bo her (latter). Så det har et veldig godt rykte da.»

Ada forteller om et forhold til Lilleborg som sammenfaller med valgt tilhørighet ettersom hun knytter stedets betydning opp til sin etablerte stedsidentitet, og til stedets økonomiske og sosiale representasjoner. Lilleborgs omdømme og at det er mange med samme bakgrunn og yrke som bor der kan være med på å gi stedet symbolske sosioøkonomiske trekk (Haartsen & Stockdale 2018). Ada og samboeren søkte ut disse da de så etter en ny leilighet, og ønsket et bosted som samsvarte med identiteten og livsstilen de ønsket å reproducere slik som Wessel & Lunkes studie blant annet viser til (2019):

«(...) det føles veldig sånn at vi passer inn på Torshov (gestikulerer). At vi er liksom sånn veldig typisk Torshov, egentlig.»

Adas forhold til Lilleborg omhandler dermed også lokalkulturelle verdier og holdninger (jf. Vestby 2015). Tors personlige forhold til Lilleborg henger sammen med estetiske oppfatninger av Lilleborg som et levende naturområde, og det sosiale samholdet han opplever med naboene i samme bygning:

«jeg vil beskrive det som et sted som.. hvor jeg kan gå ut på torget, også kan jeg sitte der i ett kvarter, også kan jeg uansett møte noen jeg kjenner som jeg kan hilse på. Og.. jeg kan ta del av hvilken årstid det er, i den forstand at jeg kan følge med på blader og trær og sånne ting, ut fra hvilken dag det er på året. Det høres kanskje litt søkt ut, men det gir meg veldig masse da, og på en måte følge med på den der syklusen som foregår. Dette stedet har jo veldig karakter. Og den karakteren den er på veldig mange forskjellige måter, men det gjør at alle som bor her har en fellesnevner i at vi stadig oppdager enten nye ting her eller der, eller vi har de samme utfordringene. Og det gjør at alle også blir knyttet mere sammen (...) Jeg vil jo si at dette er jo bare en påstand, men jeg tror at dette stedet her former menneskene, også har menneskene lettere for å ta kontakt med hverandre og at det er jo sånn jeg ser det en veldig stor kvalitet»

Tor uttrykker et personlig forhold til Lilleborg ut fra positive overføringer til estetiske naturkvaliteter, noe som ifølge Stillermann (2017) kan ses som en dimensjon av valgt tilhørighet. Han oppgir også at Lilleborg har en tydelig karakter, en kognitiv opplevelse av stedet, som de erfarer individuelt, men også i fellesskap med naboene. Tors forhold til Lilleborg kan i forbindelse med det sosiale samholdet være et eksempel på at han har flere tilhørigheter på Lilleborg, og disse tilknytningene tillegger han ulike typer av mening. Forsiktig tolket er svarene hans i tråd med Mugerauers teori (2017) om dynamiske stedsidentiteter.

I fortellingen om det daglig livet opplever Ada det er veldig stille og rolig. De går ofte tur med sønnen etter jobb og barnehage, og det er lett å arrangere dagene mellom familieplikter og det de har lyst til å gjøre fra dag til dag:

«Ja, det er jo kort vei til alt. Vi får jo liksom, vi trenger egentlig ikke bevege oss i en så stor radius, det er senter på Sandaker og hvis vi vil bade på sommeren er det bare å gå opp til

Nydalen. Det er liksom, ja. Virkelig en sånn nærhet.»

Tor disponerer tiden slik at han og resten av familien kan bruke mindre tid på rutiner og mer på aktiviteter. Dette krever riktignok mer planlegging fra han som foreldre, men de korte avstandene fører til at familien likevel kan gjøre dette midt i en ukedag, til og med etter jobb:

«vi har funnet ut at hvis man drar hjem og lager middag, så har så mye av dagen gått sånn at da er det veldig lite rom til å finne på noe kult etterpå. Så noen ganger tar vi dem bare med rett videre etter barnehagen og enten så drar vi og skater, eller drar på en lekeplass eller drar ut i skogen. Og det kan like gjerne hverdag som helg, og at vi bare tar på en måte sats.. kommer hjem fra jobben tar med barna også bare drar vi videre.»

Noras daglige liv bærer også preg av fleksibilitet og spontanitet. Etter at datteren begynte i barnehagen, fikk hun jobb rett ved slik at de enkelt kan gå og sykle til jobb og barnehagen. De bruker dermed liten tid på rutiner i hverdagen; i stedet prøver de å organisere dagen og eventuelle aktiviteter ganske fortløpende. Hun forteller også om en daglig kontakt med de andre barnefamiliene på Lilleborg og at de møtes ute etter middag:

«Veldig sånn.. på sparket familieliv føler jeg. Vi er ikke sånn som trenger å planlegge, vi går alltid innom butikken på vei hjem fra jobb litt sånn. Også spiser vi middag også går vi ut og leker og sånn. Spesielt på vår-, sommer- og høsthalvåret så er vi masse ute. Og i hverdagen så blir det ofte inne på Lilleborg sammen med de andre barnefamiliene som er ferdige med å spise middag og som også er ute (...) vi trenger ikke planlegge så mye fordi alt er så nært. Det gjelder og aktiviteter i hverdagen, at vi plutselig finner ut at vi vil gå på kirkesang, eller ett eller annet som skjer ved Trikkestallen (teater og kafé på Torshov) eller noe, som gjør at ting.. man har mulighetene til å være spontane»

Hun som de andre, opplever dermed at justeringer i henhold til alle husholdningens medlemmer og koordineringen av hverdagskabalene går lett opp, og samtlige av dem uttrykker dette som en av fordelene ved å bo urbant. Dette samsvarer med Boterman, Karsten og Musterds teori om balansegangen mellom jobb og familielivet (2010). På spørsmål om ulemper svarer hun at det er få om ingen i hverdagen, men at samboeren kan bli litt rastløs hvis de oppholder seg på det samme stedet hele tiden. Hun forteller videre at hun tror det

kommer mest av ønsket om forandring av landskapet, og at det ikke nødvendigvis henger sammen med Lilleborg som bosted. Hun selv kan:

«(...) jeg kan være på Lilleborg helg etter helg, det gjør ingenting. Så nei, jeg kjenner ikke på noen ulemper ved å bo sånn som jeg bor altså

Ettersom Nora har bodd på Lilleborg lenge og har det eldste barnet blant informantene, har hun også et litt annet samhold på Lilleborg enn de andre. Hun beskriver det som:

«Ikke sterkt, men ikke svakt heller. Det har blitt mye mer nå som datteren vår har blitt eldre, at vi merker at.. det at vi søker mer kontakt og har behov for den lekingen gjør at vi foreldrene også søker mer sammen. Så nå har vi nylig blitt medlem i grupper på WhatsApp som er sånn alle foreldrene sender melding: Nå er vi ute. Kom ut hvis dere vil! og.. det har blitt mer jo større ungen blir da. Og det er noen vi har fått sterkere bånd til enn andre som man sender meldinger til, og spør om de vil komme bort eller, ja. Også har vi naboer i samme gang som oss, og vi har ikke noe sterkt bånd til de, men det er sånn. Vi prater mye sammen og man gir pepperkaker til hverandre til jul og.. vi vanner hverandres blomster når vi er på ferie, så vi har et veldig fint forhold vil jeg si selv om det ikke er så nært. Og det gjelder de aller fleste som bor her inne, det er et veldig hyggelig naboskap. Det er veldig.. veldig fine folk de som vi har blitt kjent med gjennom barna da. Det er veldig fine folk som vi trives å være sammen med når vi er ute der.»

Nora uttrykker at hun synes det er fint med den daglige kontakten til datterens lekekamerater og foreldrene deres, og de møtes ofte ved torget eller gressplenen. Det hender innimellom også at de spiser pizza på restauranten, men at dette er mest dersom de får besøk av folk utenfra. Tor bruker ikke restauranten så mye nå lenger. Tidligere lå det en annen pizza restaurant midt på torget og den brukte de masse:

«(...) og da hadde vi det sånn at vi hadde babycall ikke på mobilen, men sånn vanlig babycall. Da kunne vi gå ut å spise et skikkelig bra måltid så det var jo.. det føltes ut som en utrolig stor luksus da.»

Tors erfaringer fra bruken av ett av de nedlagte servicetilbudene forteller om en periode der livsfasene mellom barnløs og foreldre overlappet for han og samboeren. Den korte avstanden til restauranten gjorde at de kunne sette seg ned og nyte en god middag med

babycall i lommen. Slik sett er historien hans et godt eksempel på utviklingen mot livsfaseblanding i byen (Lilius 2014).

5.3.1 Barnas bruk og forhold til Lilleborg

Små barn har ofte liten aksjonsradius. Det er dermed et poeng at nærtilbudet samsvarer med barnas behov for utfoldelse og skjerming. Disse burde også ha varierende struktur og dimensjoner slik at de kan være interessante for barn i flere aldersgrupper. Fri, selvstyrt lek og trygghet beskrives som nøkkelord i norsk barneoppdragelse, men den frie leken krever også visse rammer slik som skjerming fra trafikk og andre farer (Gullestad 2001). Av informantene har Ada og sønnen den minste aksjonsradiusen. De bruker området inne på Lilleborg mye i tillegg til lekeplassene opp og ned akerselven:

«Han er jo veldig glad i å utforske og gå nye veier og sånn, men han har jo ikke begynt.. Altså han elsker å gå! Men for han er det liksom nok og bare liksom.. vi har funnet en ny sti da (latter) ved nabohuset her liksom, og hvis han møter en katt på veien blir han helt hysterisk glad. Også holder det liksom for han og bare gå rundt her, og ned til fontenen også opp igjen her. Det blir liksom vår radius på en måte (latter). Jeg føler ikke jeg har veldig mye behov for å gå så langt eller liksom, vi må jo bare begrense oss og ta det i hans tempo og hans ønsker og litt sånn (...) Vi pleier jo å gå tur langs Akerselva, den gøyeste lekeplassen er jo den som er rett forbi mathallen (Nedre Foss Park). Den er jo kjempestas, så der kan vi henge masse (...) vi bruker egentlig veldig mye av de grønne lommene som kommer oppover elven, også i Nydalen, men vi er ikke så veldig mye der. Der er det jo veldig tett med boligblokker.. så ja mulighetene.. det blir ikke så mye.»

Adas oppfatning av Nydalen kan være interessant. Nydalen har også nabolag som ligger rett ved elven og i nærheten til grøntarealer. At hun opplever det som tettere tolker jeg som at det kommer av blokkenes størrelse og høyde, og at det er lite mellomrom mellom de individuelle byggene. Andelen lekeplasser er også færre sammenliknet med Lilleborg, og de er ofte lengre fra hverandre. Mange av oppholdsrommene mellom bygningene på Lilleborg er riktig nok smale, men dette kompenseres av et stort *antall* uterom. I sum kan nabolaget oppleves som ganske «luftig».

Nora erfarer at Lilleborg er et fint sted å være for datteren og at omgivelsene stort sett henger sammen med barnas behov:

«Det er masse man kan gjøre. Jeg føler vi kan.. ting som vi er opptatte av som natur og sånn til og med, kan vi introdusere henne for inne på Lilleborg. Planter, trær og dyr.. alt det er nært her. Men i en mye mindre skal da selyfølgelig (latter). Og det merker vi og nå som hun har blitt større at når helgene kommer at hun og har større behov for å gå utenfor området og gjør ting. Dra til lekeplasser som er enda mer.. sånn at man kan klatre høyere og at det er mer som skjer da. Men fra hun var null til fem år synes jeg det var nok (...) Samtidig så har de større barna nok å gjøre, fordi det er så mye kriker og kroker og de kikker rundt og. Det er mange steder å velge mellom. Men hvis man skal si noe om lekeplassene så er det for litt mindre barn.»

En av fasilitetene som skiller seg ut på Lilleborg er torget med fontenen. I Norge har vi liten tradisjon for å tilrettelegge for at ulike aldersgrupper kan oppholde seg sammen. Lekeområdene legges vanligvis på et sted, benker og møtesteder for de voksne et annet (Hauan & Farner 2001). Torget har ikke en formell utforming som tilsier at det er en lekeplass, men informantene forteller at de bruker det mye. Dette gjelder spesielt Tor:

«Det er den vi bruker aller mest. Mer enn gressflekken, selv om veldig mange barn bruker den og, men akkurat nå er den gjengen som på en måte bruker gressflekken, de er litt eldre. De som er litt yngre sånn som mine på to og fire, de er mere rundt vannet på torget. Og der kan de kaste stein og bade og.. det er ikke alltid jeg synes det er like bra da men (latter), de hopper nå uti og koser seg og finner venner der og.. ja, tror det er veldig fint for dem (...) det er så lett å komme i snakk med, altså det ene er alle naboene en kjenner fra før av, som det er noe veldig hyggelig med.. vi står ofte og henger litt på torget da. Også blir man jo kjent, hvis barna blir kjent med noen andre barn så blir en fort kjent med de andre voksne også.»

For Tor er torget mer sentralt enn gressplenen, både rent geografisk, men også på bakgrunnen av aktivitetene og samtalene han tar del i ved fonten. Nora har lignende resonnement – hun synes fontenen er et godt tilbud for barn og voksne fordi barna kan springe rundt, mens de voksne kan sitte å ha oversikt og følge med. Ada derimot er foreløpig ganske uenig, men anerkjenner også at dette er et temporært problem som kommer til å forsvinne etter hvert som sønnen blir eldre:

«Nei, det er det ikke.. det.. han liker veldig godt vann, egentlig. Vi pleier liksom å ta av han sko og sokker også la han vasse litt i fontenen (latter), og det er det mange som gjør da.. men den er ikke så kjempebarnevennlig egentlig. Den er ikke ment for å gå i, så det blir litt sånn (...) det går skrått ned der det er masse stein, småstein så når han springer. Altså, oftest pleier han å falle når han går ned, også når han først kommer ned klarer han liksom ikke stå ordentlig fordi det er så.. krappe steiner (...) det er gøy å springe til, men han kan falle nedi der, så der må vi jo være veldig påpasselige og holde han i hånden, for han har ikke noe sånt.. begrep om konsekvenser. hadde vi ikke holdt han hadde han bare sprunget fri fra den ene eller andre siden (latter) (...) men det er ikke så veldig egnet for ett til to åringer, den er kanskje ment for de som litt større.»

Ut fra det informantene forteller bærer service-tilbudet preg av en del nedleggelse og ustabilitet. Samtidig er ikke dette nødvendigvis et problem for dem, fordi for mye kommersiell virksomhet inne på området kan svekke barnas tilgang til de forskjellige uteplassene. Restauranten og det andre teateret skiller seg ut på en positiv måte. Ada erfarer at restauranten er veltilpasset barn ved at den for eksempel har eget lekerom og at de kan ta med barnevognen inn. De liker også godt det andre teateret.

«Vi bruker restauranten en del. Kanskje en gang i uken. Enten at vi går ned og spiser der, og sitter der eller, bestiller mat opp hit. Så den er vi kjempefornøyde med, og vi er veldig glade for at de kom hit egentlig, sånn at det blir litt mer folk her og (...) den er jo veldig barnevennlig egentlig. Der er det jo litt sånn tilpasset med barn og barnelekerom.. og det er ganske stort lokale sånn at det ikke blir så trangt og (...) Også på Det Andre Teater så er det, de har jo masse sånn arrangementer. De har jo improteater for barna, og når de har forestilling er det av og til barneteateret. Da sitter de i luka der og forteller historier om barn, de er veldig søte (latter), så ja. Det er i hvert fall de, både restauranten og Det Andre Teateret, så synes jeg liksom, de er barnevennlige.»

Strukturen på Lilleborg er relativt skjernet. For å komme inn til Lilleborg må du inn en sidevei fra Treschows gate og over en bro, men alle uterommene er åpne og hvem som helst kan i prinsippet oppholde seg der når som helst. Klassiske forestillinger betegner ofte byen som mer farlig eller skummel for barn, selv om det hevdes at barn i byen ikke er mer utsatt for kriminalitet og ulykker (Skjæveland 2001). Informantene forteller at de ikke opplever dette som problematisk selv om det har vært enkelte episoder. At det har blitt mer fremmede etter at restauranten åpnet er heller ikke et problem:

«Jeg synes det er veldig positivt at det er noe der inne, det er med på å gjøre området litt unikt. Og det er ingen støy for oss som bor der, det er bare er hyggelig synes jeg da personlig (...) Det gjør noe med hele området og skaper liv der nede. Samtidig så er vi sånn.. det skaper ingen støy for oss det er ikke sånn at de driver ut på nattetimene og at det er irriterende for oss. Det er bare hyggelig (...) jeg tror Lilleborg er et sted folk drar til for å ha det hyggelig. For å være der og.. her er det fint å drikke kaffe mens ungene springer rundt på torget. Folk drar ikke hit for å drive ugagn, det opplever jeg absolutt ikke (...) jeg synes egentlig det bare er koselig når folk går igjennom også hører man sånn: Oi! her var det fint. Wow».

Ada har ikke opplevd at uønskede har forvillet seg opp på planet der hun bor, og hun tenker at det kan komme av at trappen opp dit virker som en barriere (jf. Beskrivelsen i punkt 5.2). At de oppfatter støy og liv fra besøkende i nabolaget som positivt, og noe de ønsker for området kan tolkes som at informantene virkelig er urbane barnefamilier (jf. Jacobs 2011).

5.3.2 Savn og ønsker

«Sånn helt ønskelig skulle det vært helt bilfritt og at det ikke gikk an å kjøre igjennom i det hele tatt. For vi merker jo at hadde jeg visst at det ikke var biler der så hadde jeg kanskje sluppet henne ut på egenhånd mens jeg gjorde meg klar for å gå ut, men det gjør jeg ikke nå fordi jeg vet det kan komme biler. Så akkurat det.. skulle jeg ønske var annerledes. Det er mange som bruker veien til å bare kjøre igjennom. Så det er jo litt trafikk der.»

Nora har da en helt annet erfaring av dette enn Ada, som ikke opplever at det er mye gjennomgangstrafikk og hadde det som motivasjon for å flytte hit. Disse ulike erfaringene tolker jeg går litt på subjektivitet i tillegg til hvor de bor på Lilleborg. Hva en regner som mye, eller for mye er subjektivt, og varierer mellom Ada og Nora, kanskje fordi Ada er mer vant til støy fra sitt forrige bosted på Torshov. Hun bor nå ett plan opp fra veien, og hun både ser og hører mindre til veien enn Nora som bor på samme plan som gressplenen. Enkelte av informantene oppga også at de kunne gjerne sett for seg at nisjebutikkene i området var mer tilpasset barns bruk, uten at de nødvendigvis hadde noen konkrete forslag. Samtidig mente Tor at det meste av kommersielle aktører ville være «barnevennlige» fordi kommersielle steder har en tendens til å bli for striglet og ordnet for barns bruk. Barn, hvert fall de minste er

ganske skamløse i denne forstand som kan være uforenelig med en bedrift som prøver å tilfredsstille en kunde, eller gjest. Han føler samtidig at de har en god balanse av tilbud inne på området nå, men påpeker at han erfarer denne som hårfin.

Samtlige av informantene uttrykker at de skulle ønske nærbutikken hadde bedre utvalg, men at det finnes nok av andre matvarer butikker rundt i nærheten. Ada bruker for eksempel å handle på Sandaker-senteret i helgene. Der er det en større matbutikk i tillegg til postkontor, apotek, pol og bakeri. Dette er *tidsrasjonelt*, og harmonerer med beskrivelser i andre studier (jf. Lilius 2014).

5.3.3 Oppsummering

I følge Lilius er hverdagslige aspekter ved bylivet viktige for hvorfor barnefamilier bosetter seg i indre by (2014). Barnefamilienes stedserfaringer fra hverdagen på Lilleborg viser at de opplever at miljøet er tilpasset barnefamiliene, og at de har relativt gode og varierte arealer for lek og utfoldelse. De har litt ulike stedserfaringer basert på barnas alder, der for eksempel noen soner, som torget, blir forbeholdt de litt eldre barna, mens at de eldste barna kan ha behov for større lekeplasser med apparater som har større dimensjoner. De forteller samtidig at det er mange ulike tur- og lekeområder rundt som de kan bruke, og at det er enkelt og effektivt å komme seg rundt fra A til B på sykkel eller til fots (jf. Karsten 2007).

Informantene gir inntrykk av at det er lett å organisere hverdagen som følger av at de bor urbant, og deres hverdagslige familieliv i byen preges av spontanitet og fleksibilitet (jf. Boterman, Karsten & Musterd 2010). Denne fleksibiliteten kan også føre til at de kan redusere det skarpe skillet mellom livet før og etter de fikk barn. De kan eksempelvis ta med babycall og bruke uteområdene etter at barna har lagt seg innenfor babycallens rekkevidde (jf. Lilius 2014). Barnas liv inne på Lilleborg virker svært beskyttet, og familiene opplever sjeldent at fremmede virker ubehagelige eller sjenerende. En fare som likevel finnes, er veien. Her representerer bilene en viss utrygghet.

5.4 Avveininger mellom by og land

Svært mange barnefamilier flytter ut av indre by etter hvert som barna når skolealder. Mange barnefamilier flytter blant annet fordi de ønsker en mer permanent bolig som har større plass, og som ligger i kommuner med «riktige» skolekretser (Boterman, Karsten og Musterd 2010). Dette flyttemønsteret kan sees i sammenheng med ønsker om å realisere idealer om hjem, oppvekst og den symbolske verdien enkelte nabolag representerer (Savage, Bagnall & Longhurst 2005). Å bli værende i indre by markerer på mange måter et brudd med modernistiske idealer om den sunne og gode barndommen i forstedene. Enkelte boområder i indre by kan ha mange av de samme kvalitetene som ettersøkes i forstedene, men de er ofte svært kostbare å etablere seg i, noe som kan føre til at familiene flytter lenger ut (Wessel og Lunke 2019). Barnefamiliens beslutning om å bli værende selv etter at barna begynner på skolen, omhandler dermed kompliserte avveininger og kompromisser mellom barnas ulike livsfaser, etablerte idealer og ulike former for kapital (Boterman, Karsten & Musterd 2010). I dette delkapittelet tar jeg for meg informantenes historier om deres fremtid på Lilleborg i henhold til barnas endring i alder, oppfatninger mellom by og land, og om de erfarer flyttemønsteret som problematisk. Motivasjonen for å bli værende i indre by kan være ganske skjør, ettersom relativt små forandringer i nabolagets sammensetning kan endre barnefamiliens vurdering av området.

5.4.1 Skolevalg og ambivalente avveininger

Beslutningen om å bli værende eller flytte er noe Ada allerede har begynt å overveie, enda sønnen hennes bare er halvannet år gammel. Det er viktig for henne å holde på den sosiale tilknytningen og hun har satt eventuelle planer om å flytte på vent - fram til sønnen begynner på skolen. Dersom de skulle flytte hadde det vært innenfor bygrensa, og hun drømmer om hus på Tåsen eller ved Kjelsås. Aller helst kunne hun godt ha tenkt seg å flytte inn i en større leilighet på Lilleborg, gjerne i en etasje høyere opp. Mange av dem har i tillegg til bedre utsikt, også balkonger med generøse størrelser som hun identifiserte som viktig i punk 5.1:

«Vi tenker at vi må bestemme oss før han begynner på barneskolen om vi skal bli værende eller om vi skal flytte til et annet sted, også etter at vi flytta hit fikk vi høre at det (peker på nabotomten i Treschows gate) skulle gjøres om til skole, og da ble vi litt sånn.. ja kanskje det er litt mer.. underliggende da (...) vi er fremdeles veldig interessert i å fortsette og bo sentralt, og kanskje vi da om fem til seks år har råd til å flytte til Tåsen, eller ved Kjelsås liksom. Litt mer.. litt mer utenfor, men fremdeles innenfor byen (...) kanskje, hvis vi har råd til her sånn oppe der (peker på en større leilighet i en høyere etasje) det er enda nærmere det vi ønsker.»

Tor gir inntrykk av at han og familien tok et langsiktig valg om å bli boende etter at de utvidet leiligheten. Foreløpig har de anvendt en del av boligen til utleie, men at dette er noe de kan gjøre om på etter behov. Han synes at det er godt tilrettelagt med skoler i nærheten og oppfatter skoleveien som trygg. En mulig ungdomsskole på nabotomten kan også forsterke dette på en positiv måte. Han utelukker derimot ikke at de kanskje kan ha et lengre opphold i et annet land etter hvert, men at dette ikke er noe som ligger i nærmeste fremtid:

“Vi blir boende. Vi kan øke og minke på arealet i boligen ettersom økonomien skulle gå opp eller ned. Så økonomisk sett, så har vi en fleksibilitet i det i forhold til barna, og oppvekst og sånt no.. så er det Sagene skole, eventuelt så hadde det vært Steinerskolen, men den ligger såpass langt ute igjen, så det er ikke sikkert at den en gang blir prioritert (...) Det er en vei som må krysses for å komme dit, ellers er det bare gangvei hele veien. Også er det planer om ungdomsskole (nabotomten), og.. jeg tenker at alt er på en måte tilrettelagt da (latter). Jeg tenker at det ikke er noe stress, nei (...) men for all del.. ting kan jo forandre seg. Kanskje vi plutselig flytter til et annet land eller.. men ikke nå (latter)!”

For datteren til Nora er skolestart ikke like fjernt som for de andre. Nora og familien befinner seg derfor også i et mer kritisk punkt når det kommer til deres «overlevelse» i indre by (jf. Wessel & Lunke 2019). Hennes og familiens beslutning om å bli værende, eller flytte beskriver hun som:

“Veldig usikkert. Vi er veldig usikre, og den diskusjonen har vart siden vi fikk barn: Skal man være? Eller skal man dra? Så det er veldig usikkert. Vi klarer aldri å lande helt om, vi vil bo her, og om det er godt nok. Men det er ikke fordi vi ikke har det bra her, men fordi at vi er veldig opptatte av dette med når hun, hvert fall når hun blir større, hvilke oppvekstvilkår er det vi ønsker at hun skal ha, hvilke impulser ønsker vi at hun skal få. Også

er vi jo veldig enige om at det å bo på Lilleborg i seg selv er veldig fint, og vil gi henne masse av det vi setter pris på og det vi har som verdier, av menneskene og alt som er her. Men det med nærhet til familie for eksempel, fordi vi har ingen familie her. Vi må velge mellom den verdien, å ha utvidet familie i nærheten da, eller å bli boende i byen.”

På spørsmålet om hvordan fremtidens deres ser ut på Lilleborg gir både Ada og Tor uttrykk for at de har tatt et bevisst valg om at de kommer til å bli boende. Beslutningene deres inneholder likevel temporære faktorer, ved at Ada for eksempel vet at de kommer til å måtte ta en ny vurdering før sønnen starter på skolen. Dette kommer mest av at hun ikke ønsker at sønnen eventuelt skal måtte bytte skole og miste kontakt med venner hvis de skulle finne ut at de ville flytte fra Lilleborg mens han går på skolen. Adas beslutning om å bli boende har enn så lenge en varighet på rundt fem år. Men, en mulig flytting blir helst til en større leilighet på Lilleborg, eller en bolig i nabobydelene Grefsen eller Kjelsås lenger nord i Oslo. Dette kan tolkes som at Ada ser for seg en fremtid på Lilleborg ved at hun kommer til å fortsette vurderingen av stedet som “riktig” (jf. Savage, Bagnall & Longhurst 2005), også etter at sønnen begynner på skolen. Det eventuelle behovet for mer plass i fremtiden skyves til to av de mer nordlige bydelene, sannsynligvis fordi en større leilighet på Lilleborg kan bli svært kostbar. Prisen per kvadratmeter synker fra sentrum (jf. Barlundhaug m.fl. 2019) slik at begge beslutningene, å bli boende og å flytte, inneholder en økonomisk avveining mellom deres tilgjengelige ressurser. Lilleborg virker likevel å være førstevalget for fremtiden slik at det kan være aktuelt for dem å investere store mengder med økonomisk kapital for å beholde de andre formene for kapital som stedet utgjør for dem, sosialt og symbolsk (jf. Boterman, Karsten & Musterd 2010, Haartsen & Stockdale 2018). Tor ser ut til å ha vært gjennom den fasen Ada nå er inne i. Med sine to barn, har han allerede har vært gjennom en lignende avveining av Lilleborg som bosted for fremtiden. På bakgrunn av stedets sosiale og estetiske kapital, og familiens samlede tilhørighet til disse faktorene, ga det mening for dem å investere betydelige mengder økonomisk kapital for å øke antall kvadratmeter i boligen (jf. Karsten 2007). Dette ble også en rasjonell justering ettersom det økte familiens fleksibilitet i henhold til barnas voksende alder samtidig som den ga fleksibilitet i foreldrenes økonomiske situasjon (jf. Jarvis 2005). Tor løste dermed eventuelle utfordringer knyttet til plassmangel ved å kjøpe naboileiligheten og forene den med den gamle. Det påfølgende økonomiske tapet blir inntil videre kompensert ved å skille deler av det nye arealet ut i en utleiebolig som generer inntekt, og som de kan velge å disponere selv etter behov. Jeg tolker også at Tors investeringsmønster

kan peke videre på hans positive meningsoverføring til utformingen av boligen, dens plassering i terrenget og boligens fleksibilitet (jf. Tors fortellinger fra 5.1 og 5.2).

Noras fremtid på Lilleborg er derimot ikke like sikker - å flytte tilbake til Vestlandet fremstår som et svært reelt alternativ for dem hovedsakelig på grunn av den manglende kontakten med annen familie de har i dag, en faktor identifisert av Barlindhaug m.fl. som viktig (2019) for fraflyttingen ut av Oslo. Samtidig er dette noe de omhyggelig avveier mot tilværelsen på Lilleborg. Det startet da datteren skulle begynne i barnehagen (jf. Noras beskrivelse i punkt 5.3), og har kontinuerlig gått frem og tilbake ettersom datteren vokser. Noras og familiens fremtid på Lilleborg synes derfor å være usikker - de gikk fra å tenke at barnehageplass i Oslo var utenkelig til å tenke at det var "helt perfekt", og nå som hun snart begynner på skolen begynner det samme. Samtidig merker Nora at:

"(...) når jeg ser tilbake nå, så er jeg veldig glad for at vi har blitt her. Og ikke flyttet vekk. Jeg tror at for henne så har det vært så fint, og jeg tror det har gitt henne så mye som vi er glade for at hun har."

Beslutningen om å flytte vekk blir som regel tatt av foreldrene på vegne av barna (Boterman 2012). Noras historie forteller om en beslutning om å bli værende av hensyn til datteren, ut fra datterens sosiale nettverk og erfarte tilhørighet til Lilleborg. Deres endrede holdninger til datterens oppvekst i Oslo indre by kommer av datterens opplevelser og sosiale erfaringer på Lilleborg og at å flytte ville føles som et tap av disse (jf. Noras beskrivelse i punkt 5.3). Jeg tolker dette også som at datterens alder (over fem år) gjør at hun i større grad kan fortelle og begrunne ting hun liker og eventuelt misliker ved Lilleborg, og hun er kanskje i større grad med i samtalen nå om hvor de skal velge å bo, enn da hun var yngre. For Nora og samboeren blir beslutningen om å bli boende, i likhet med Adas vurdering, justert ut fra ønsket om å gi datteren stabile sosiale relasjoner.

5.4.2 Mange barnefamilier velger å flytte ut av indre by

Et stabilt familieliv med gifte foreldre og minst ett søsken ble fra et modernistisk ståsted omtalt som det beste oppvekstmiljøet et barn kunne ha. Stabile boforhold regnes fremdeles for å være et viktig vilkår for en god oppvekst, og henger ofte sammen med følelsen av trygghet og tilhørighet (Gullestad 2001). Wessel og Lunke viser i sin studie (2019) at barnefamiliens stabilitet i indre by har blitt svakere. Dette i tråd med at andelen barn fra null til fem år minker i indre by (Figur 1) kan ha en svært uheldig effekt på barnas varige sosiale relasjoner. Barns vennskap er viktige ledd i barns oppvekst, og dersom en nær venn plutselig flytter ut av byen kan det ha en ganske dramatisk effekt, ettersom det kan ryste ved barnets og familiens rutiner, bruk og forhold til boområdet og byen.

Samtlige av informantene oppgir at stabilitet er viktig for å bli boende. Foreldrene knytter Lilleborgs grad av stabilitet opp til at de erfarer at folk trives og blir boende der lenge, og at barna har mange lekekamerater som de kan møte, leke og oppdage nye ting med daglig inne på Lilleborg og området rundt. Informantene har personlig erfart at mange barnefamilier flytter ut av indre by. Nora forteller at mange av barnefamiliene hun kjenner og prater med på Lilleborg har hus på hjernen:

“Alle vi snakker med av venner og de som bor på Lilleborg, alle vennene som bor i Oslo, den evige snakken er hus; Hvor skal en bo? Hvor skal en bosette seg når ungene blir store? Det er det man snakker om ved lekeplassen. Har dere vært på noen nye visninger? Hvor var dere på visning? Ja, men det er jo fint her, skal man flytte? Alle er så usikre. Og det gjør at vi også.. hadde vi visst kanskje, at alle de som vi har blitt kjent med nå ble boende akkurat der de bor nå, så kunne vi bodd her kjempelenge.”

At Nora vekker uvissheten om det sosiale nettverket til datteren som førende i hennes avveininger om å bli værende, eller flytte, tolker jeg som uttrykk for den manglende kontakten med slektninger. Ettersom de ikke har noe familie i Oslo, kan det bli enda viktigere at verdien og kvaliteten på datterens sosiale relasjoner er god og nær. Nora forteller videre at det har skjedd at venner av dem og datteren har flyttet ut, og at det vekker bekymring:

«Vi blir veldig redd for vår datters del, at hun mister.. at hun får relasjoner til noen også flytter de vekk. Det blir jo en stor fare for at en mister de relasjonene en får da. At man har ikke en bestevenn hele livet sånn som på landet. Inne på Lilleborg var det en, de som vi hadde mest kontakt med egentlig, de flyttet, og nå er det en fra barnehagen som flytter.»

Ifølge Tor har det ikke vært så mye av dette enda, men han vet at det kommer til å komme et veldig skifte fra barnehagen til skolen som kan få følger for vennekretsen:

«Det vi prøver å sikte oss litt inn på er å se hvem det er som blir boende. Vi vet at den rekka her er det mange på skolen og sånn, så her vet vi at folk blir boende, men i barnehagen og sånn blir det veldig spennende å se.»

Sammenlignet med Nora er Tor mindre bekymret for fremtiden i denne sammenhengen. Dette tolker jeg ut fra hans tilhørighet til Lilleborg, og at den er mer basert på selve boligen og familiens totale erfaringer på Lilleborg enn Nora. Han virker også å overføre en viss trygghet i at mange av hans nærmeste naboer er skolebarn, og at dette kan virke stabiliserende på de andre som bor der. Både Noras og Tors fortellinger kan reflektere en negativ spiral som følge av ustabiliteten flyttemønsteret genererer. At mange barneforeldre flytter vekk fra indre by kan føre til at miljøet oppleves som mindre stabilt, spesielt når det kommer barnas sosiale nettverk, som igjen kan føre til ytterligere ustabilitet og draging ut mot nabokommunene (jf. Wessel & Lunke 2019).

5.4.3 Bydur og motorveisus

Forestillingen om idealhjemmet domineres av eneboliger med hage (Rørtveit 2013). Disse idealene har blitt realisert i forstedene siden 1960-tallet. I dag flytter stadig flere mennesker til byene, og mange hovedsteder har gått gjennom ekstensive transformasjoner for å øke attraktiviteten og tiltrekke sterke sosioøkonomiske grupper (Røe 2015). Disse preges ofte av unge voksne som danner barnløse husholdninger med to inntekter (Boterman, Karsten & Musterd 2010). Etter hvert som enkelte av disse får barn velger de å bli boende i byen, et valg som bryter med kulturelle idealer knyttet til hva en familie er, hvordan den skal se ut, hvor de skal bo og hva de skal bruke tiden på (Brun & Fagnani 1994). Men å bo i forstedene betyr også nærhet til motorvei, og det kan være kort vei til naturen i byen, som er tilfellet i Oslo.

Informantene uttrykker at forstedene med hus og hage ikke er et ideal for dem. De har forståelse for hvorfor så mange barnefamilier har det som preferanse, men knytter det ikke opp til sin egen oppfattelse av idealhjemmet. Tor uttrykker at han tror det er kulturelt betinget og at det kommer av en forventning man har fordi det er noe alle andre gjør i stedet for å tenke at det finnes andre måter å bo på (jf. Sandercock 2010). Videre tenker Nora at familier i indre by ikke er mer stresset enn andre, og at man ikke er mindre redd for barna sine på landet. Ved å bo på Lilleborg har de dessuten tilgang til de samme egenskapene, uten at de trenger å bruke så mye tid på pendling. Hverken for Tor eller Nora tilsvares idealhjemmet et spesifikt sted, men heller en idé:

«Idealhjemmet er et sted man har.. at det er trygt. At det ligger i trygge omgivelser, at.. er noe grønt, tilknytning til grønt. Kan gjerne være utsikt slik at man kan skue utover noe.. også må man ha nærhet til alle funksjoner, og.. blir på en måte mye av det vi har her da (latter), også er det en god miks her, og det føler jeg tilfører området mange gode kvaliteter fordi du får innsikt mange forskjellige ledd i livet, og det er spennende.»

For Nora avhenger idealhjemmet av området:

«Det tror jeg ikke har noen ting med husets eller leilighetens utforming å gjøre, det handler om området. Det har vi blitt mer og mer bevisst på, at det handler om følelsen akkurat der og hva det gir oss. Det som er rundt der og menneskene som er i det området (...) godt naboskap og et område med.. ikke at man er like, for vi er veldig opptatte av det skal være masse forskjellige mennesker, men at det er folk som er likesinnede. At man i forhold til barn, at man er opptatt av at barna i det området skal ha det fint sammen.»

Noras syn på idealhjemmet kan på mange måter minne om Jacobs' (2011) beskrivelse av viktigheten av mangfold av mennesker, bygninger og opplevelser for gode miljøer i byene. Noras oppfatning peker på at det ikke er så viktig med selve huset dersom det ikke henger sammen med livsstilen de identifiserer seg med. For eksempel er ikke husets utseende viktig nok for å kompensere for en times pendling til og fra jobb hver dag. Tor derimot er mer opptatt av boligens estetiske utforming og ser på det som en sentral del av miljøet. Boligen han disponerer påvirker hans utsyn på andre mennesker og mangfold kan påvirke hans innblikk i andres virkeligheter. Ada knytter også idealhjemmet opp mot de ulike kulturene som finnes i byen, og hun synes det er viktig at sønnen lærer om andre mennesker fra han er liten av. Men hun erkjenner at det ikke er et stort mangfold av personer fra forskjellige

kulturer akkurat inne på Lilleborg (jf. hennes beskrivelse av et kulturelt homogent miljø på Lilleborg i punkt 5.1), men at det er bredere mangfold på Torshov og Sagene. Hun identifiserer seg mot suburbane idealer:

«Det er helt.. det er egentlig ikke aktuelt. Det blir litt sånn, vi tenker veldig mye på at vi ikke vil stå mye i kø, og at vi bor ett sted der vi ikke er avhengig av bil for å komme til jobb. Så det er veldig sånn viktig da, at vi to ikke bruker mye tid for å komme oss til jobb. Hage er fint da. Det er jo bra, men det kan man jo få her og (...) egen hageflekk. Jeg tenker at de kriteriene der kan man jo få selv om man bor i Oslo. Å slippe og stå i kø kan jeg betale, det står nesten fritt egentlig (latter). Jeg har veldig sånn behov for å bruke tiden effektivt og det tilsvarer ikke å stå i kø.»

Adas utsagn tolker jeg som at det er viktig for henne å disponere tiden på andre ting enn å pendle, og at kriteriet for å flytte til forstedene som hage kan realiseres i Oslo. Hun synes det er mye gunstigere å betale mer for en slik type bolig i byen, enn å kjøre bil hver dag til jobb (jf. Jarvis, Pratt & Cheng-Chong 2013). Tor tenker heller ikke på forstedene som et ideal:

«Ikke på noe som helst vis. For der tenker jeg at det er for stor distanse fra byens goder også.. jeg tenker ikke på det som et alternativ. Jeg tenker på det som ensomt, fordi de jeg kjenner som bor sånn virker litt ensomme selv om de kjenner naboer og alt sånn så synes jeg det virker som at der er litt sånn, det er litt ensomt. Det er mindre spontant, og jeg tenker ofte at mulighetene til spontanitet er en veldig kvalitet da. Og det tror jeg man har i mye større grad når man ikke er i suburbia. Der har man frihet innenfor din, ditt ene mål eller to mål, men utover det så tenker jeg at du er ganske sånn.. man eier liksom sin flekk som man gjør hva man vil på. Jeg ville følt meg veldig bundet hvis jeg var avhengig av bil for eksempel.»

At Tor oppfatter de som bor i forstedene som ensomme, tolker jeg som uttrykk for at han føler seg svært inkludert på Lilleborg, og at dette kommer av aktivitetene han gjør sammen med naboene daglig. Å få til samme samhold i forstedene kan være vanskeligere fordi hver enkel husholdning i større grad kanskje krever autonomi over egen hage og plass og søker mindre samvær med andre. Sammenlignet med Lilleborg mangler de fleste forstedsnabolag felles uteareal, som kan være med på å gjøre relasjonen til naboene monoton.

Tor peker på at en kan ha autonomi innenfor sin egen hagegrense, men at denne overdøves av avhengigheten til bilen.

5.4.4 Oppsummering

Valget om en fremtid på Lilleborg er noe som forhandles kontinuerlig og virker å være både sosialt og økonomisk betinget (jf. Savage, Bagnall og Longhurst 2005). Fremtidsplanene kan dermed endre seg fortløpende og påvirkes av relativt små endringer i den sosiale situasjonen. Informantene vektlegger naturlig nok ulike faktorer i denne prosessen, der alderen på barna utmerker seg som viktig. I de neste fem årene kommer Ada og familien til å være på Lilleborg, før de må ta en ny vurdering. Lilleborg skole har en lavere andel elever med minoritetsbakgrunn (26,1%) enn gjennomsnittet for Oslo som helhet (38,3%) og har dermed en «passe» mengde med mangfold for norske småbarnsfamilier. Sagene skole som Tors barn sogner til har større grad av mangfold (37,3%) (Oslo kommune 2020). Dette kan være med i vurderingen av Lilleborg som et attraktivt sted spesielt med tanke på skolevalg (Wessel & Nordvik 2019). Dette kan igjen være svært relevant for Nora ettersom hun jobber i Osloskolen og har mer innsikt enn de to andre når det kommer til denne sammenhengen. Det kan godt tenkes at Ada blir boende lengre, men hun ser for seg at en mulig flytting kan skje på bakgrunn av behovet for mer plass etter hvert som sønnen blir større. At flyttingen skjer før han begynner på skolen er for å unngå at sønnen skal miste sosial kontakt. Flyttingen kommer etter all sannsynlighet til å finne sted innenfor bygrensen, men lenger nord slik som Grefsen og Kjelsås. At Ada vurderer å flytte til en større bolig lenger nord i byen kan tolkes som en økonomisk rasjonell beslutning ettersom pris per kvadratmeter avtar med avstand fra sentrum. Nora oppgir også Grefsen og Kjelsås som mulige bosteder, men dras i større grad ut av byen og til Vestlandet med ønske om nærhet til familie. Barneskolene på Grefsen og Kjelsås har en mye lavere andel elever med minoritetsbakgrunn enn gjennomsnittet for Oslo – 9,2% på Grefsen, og 4,9% på Kjelsås (Oslo kommune 2020). Noras avveininger har dermed en mer kompleks karakter da de i tillegg til blant annet plass, økonomi og tilhørighet dreier seg om et familiesavn, utvalgt skolemiljø og historisk tilhørighet. Samtidig er de redde for å miste det de og datteren har på Lilleborg. En annen bekymring som virker å være tydeligst i fortellingen til Nora er at stabiliteten i datterens relasjoner til venner og kjente, noe som ligger svært sentralt i beslutningen hennes om å bli værende, er i ferd med å bli skjør som følge av de andre

barnefamilienes flyttemønsteret ut av byen. Datteren har allerede opplevd at en nær venn fra Lilleborg flyttet ut av byen. Tor vet også at et skifte i vennekretsen til barna kommer til å komme etter hvert som barna starter på skolen, men finner det betryggende at det finnes mange skolebarn i samme bygning som ham. Min tolkning av dette er at han inspireres av andre familier blant de nærmeste naboene som har tatt lignende valg, som har lignende livsstil, og som ønsket å fortsette og bo i indre by selv etter at barna begynte på skolen. Ved at barna vokser opp på Lilleborg oppgir informantene at de får mange av de samme kvalitetene som informantene hadde i sin barndom, men med et litt annen format. Ingen av informantene erfarte at de prioriterte egne oppvekstvilkår noe særlig i avveiningene mellom Oslo og alternative bosteder i fremtiden. Ved å bo i byen blir barna dessuten mer vant til å forholde seg til nye ting og at de lærer tidlig å respektere andre mennesker og kulturer. Man aner at informantene ser på oppvekst i byen som en fin kontekst for læring og dannelse, slik at barna kan bli gode «verdensborgere». Å flytte ut av byen ville markere ett brudd med deres valgte livsstil, og de ville gått glipp av mange av de kvalitetene som er viktige for dem. Å bosette seg i forstedene er ikke et alternativ for Ada eller Tor, og de beskriver det som mer ensomt og isolert, ettersom aktiviteter og møter der krever mer planlegging.

5.5 Familielivet i indre by

Bekymring for barn som vokser opp i Oslo har eksistert i over 100 år (Benum 1994). I dag går bekymringen i stor grad ut på at en bygger for tett og med for lav bokvalitet. Den kompakte byutviklingen utøver også press på byens grønne struktur, og sikringen av gode offentlige rom i indre by har blitt mer krevende (Hanssen m.fl. 2015). I denne sammenheng peker blant annet Schmidt på at boligpolitikken har blitt en ren økonomisk problemstilling, og at den i større grad burde ha vært folkehelsepolitikk, ettersom en høvelig bolig er en sentral del av menneskers velferd. Tilgang til lys, luft og natur er også viktig for folkehelsen (Schmidt, i Opheim & Kronborg 2019). Barnefamilier er en av gruppene i byen som benytter nærområdene ved bostedet mest, men kunnskap om barns behov i byen har i mange år blitt oversett til fordel for voksensamfunnets interesser. Et eksempel er hensynet til parkeringsplasser. En lei trend Hauan og Farner (2001) observerte for snart tjue år siden var at reguleringsplaner tillot lekeareal, barnehager og friområder på steder som var brattere enn det bygningsforskriftene tillot for trapper inne i hus. De flate overflatearealene ble beslaglagt av

boliger og vei, og hadde strenge krav til oppstilling og kjøremønster. Tilsvarende normer til utforming av uterom i Oslo kom ikke før i 2018 (Oslo kommune⁴ 2018), men det er fremdeles trekk ved dagens byutvikling som kan illustrere livsfjerne tilpasninger sett gjennom barnefamiliens øyne. En synlig tendens ved mange av byens fortetningsprosjekter, også de som markedsføres spesifikt mot barnefamilier, er at boområdenes uteareal ofte skyves opp på takterrasser. Takterrasser kan være interessante for unge voksne med sene sommerkvelder og solnedganger, men små barn har ikke kognitive evner til å sette pris på utsikt i seg selv. Dagens byutvikling mangler ikke regler og byggeforskrifter, men mye peker på at den kan ha behov for bedre praksiser. Leilighetene kan fortsatt være fine å bo i, men å hevde at de er godt egnet for barnefamilier stemmer ikke i henhold til hverken teori om, eller funn fra studier om barnefamilier i Oslo (Barlindhaug m.fl. 2019, Wessel & Lunke 2019).

Dette delkapittelet har som hensikt å presentere informantenes oppfatning og erfaring av byutviklingen i indre by, og om de oppfatter at satsningene utgjør en reell forskjell for dem. Den siste delen av Lilleborg såpefabrikk er i ferd med å bli bygget om til ungdomsskole, flerbrukshall og grøntareal. Forandringen er fra planmyndighetenes side intendert for å være et berikende og oppmerksomt tiltak for blant annet barnefamiliene i området, ved å forsyne sosial infrastruktur og ivareta grøntområdene i takt med befolkningsveksten og de påfølgende behovene bydelen har.

Samtlige informanter forteller at Lilleborg representerer en god avveining mellom hensyn til deres egne og barnas preferanser. Ada føler at de ikke trenger å balansere så mye mellom deres egne og sønnens behov. Ettersom sønnen er såpass ung har, de som familie mye av de samme behovene, og de har alt de trenger for å realisere disse på Lilleborg. På spørsmål relatert til bilbruk og barns behov for mer bilfrie gater forteller hun:

«Vi leker stort sett her oppe, så egentlig, så er det ikke noe vi tenker.. vi tenker ikke så mye på det. Når vi er der nede må vi selvfølgelig.. holde han litt mer i hånden og sånn, men det er såpass lite trafikk likevel på, ved plassen der så. Det er ikke noe råkjøring. De som kjører ned her det er stort sett fordi de skal parkere bilen. Da kjører de gjerne kanskje litt saktere og da.»

Ada oppfatter foreløpig ikke at prioriteringen av adkomsten til parkeringsplassene i kjellerne går på bekostningen av sønnens lekemuligheter. Hun opplever også at de som kjører

inn for å parkere holder lav fart, slik at det er lett for henne å holde oversikt dersom biler skulle komme.

Nora forteller at hun tenker mye på datterens behov i forhold til deres ønsker:

«Spesielt med tanke på det med at det er andre ting som er viktig, men at det er fritidstilbud, at det er trygg skolevei som jeg synes det er her. Man velger jo ting man ikke ville valgt hvis man ikke hadde barn. Men nå valgte vi jo dette stedet før vi fikk barn, og bor her ennå, men det handler jo og om at vi synes det møter godt nok de kravene, ikke for oss, men for datteren vår da. At hun også trives her. Hun trives jo kjempegodt. Så vi føler egentlig at vi ikke trenger.. når vi ser på andre steder så merker vi at det er hennes behov vi setter først.»

Nora opplever at å bo på Lilleborg fører til en god balansegang mellom deres preferanser og datterens behov, men hun er usikker på hvor lenge denne vurderingen kommer til å vare. Etter hvert som datteren blir åtte-ti år kan det hende at utforskertrangen hennes kan føre til et skifte, der Nora og samboeren kanskje vil føle at deres preferanser kommer først. Enn så lenge har Lilleborg mer en nok av muligheter, men hvis datteren skulle gå lei, eller ha lyst til å finne på noe annet, føler ikke Nora seg trygg nok på å sende henne ut alene på oppdagelsesferd som hun kanskje ville gjort på for eksempel Karmøy. Tor oppgir at de ikke føler at de må balansere mellom behovene ettersom han erfarer at de deler mange av de samme behovene i henhold til livsstilen deres (jf. Brun & Fagnani 1994 om livsstil og trade-offs). Utformingen på Lilleborg og nærheten til ting gjør at de slipper å bruke bil. De kunne kjørt bil til jobb, men det hadde tatt like lang tid som å sykle dit. Ofte er det til og med kjappere å sykle. Det fører til at han ikke ser noe poeng i å bruke bilen. Ettersom de har elsykler med lasteplan til barna opplever de dessuten at de har god mobilitet og:

«(..) kan være på Ekebergsletta også sykle til Bygdøy for å bade samme dag uten å bli svett. Det er ikke noe stress.»

5.5.1 Kommunens satsninger, endringer og bruk

I løpet av de siste fem årene har Oslo kommune gjennomført flere satsninger i indre by, der de forøker å legge til rette for at både de minste og eldste delene av befolkningen skal kunne oppholde seg i, og bruke byens områder i sentrum mer. Vedtaket om at nabotomten til Lilleborg i Treschows gate 13 skal bli ungdomsskole, flerbrukshall og grøntområde ble vedtatt på bakgrunn av lignende hensyn, og for å påvirke området på en merkbar og positiv måte:

«Vi ble veldig glade da vi hørte at det skulle bli stort grøntområde og flerbrukshall der, og at det førte litt til at det ble mer for oss som bor her da. Sånn at det var noe som vi syntes kom til å bli bra. Og at kanskje det og vil være med å gjøre dette sånn komfortabelt, og gjøre dette området attraktivt slik at vi kan selge denne leiligheten til like mye som vi kjøpte den for kanskje sånn.. ha litt kontroll på utviklingen her da. Det kan jo egentlig bli fint at det blir grønnere i nærområdet her (...) det er veldig behov for det, at det kommer noe der. At det ikke bare står stille. Vi bruker i hvert fall det veldig mye, alle de små parkene når vi er ute og går. Jeg synes det er veldig viktig nå, når de nå skal utforme friluftsarealene.. at de gjør det med Lilleborg i tankene og håper virkelig at det kommer noe, stort grøntarealer der og da. Det er et veldig potensial for å lage et større rekreasjonsområde her da.»

Ada uttrykker stor glede for vedtaket på nabotomten, og knytter det også positivt opp mot at utviklingen kan øke boligens verdi. Dette tolker jeg ut fra hennes boligønsker for fremtiden (jf. hennes beskrivelse i punk 5.4) og at det kan være gunstig for husholdningens egenkapital dersom prisen på boligen øker. At det blir grøntareal i stedet for boliger der, vil også påvirke hennes daglige anvendelse av stedet, og hun ser for seg at hun kommer til å bruke området mye.

Tor synes de vedtatte planene av nabotomten er veldig spennende, og det gjør at han kan tenke mer langsiktig:

«Det at det kommer en ungdomsskole her, det synes jeg er veldig fint. Da, blir perspektivet dratt enda lenger fremover. Så.. det er jo spennende. Hadde det blitt boliger der i stedet for som det også var snakk om, så kunne kanskje kjent på det motsatte. Nå begynner det å bli så tett på en måte. At det ble for mange mennesker.. men det er vanskelig å si før det er

her. Kanskje det blir fullt av ungdommer her, og at jeg må jage ungdommer ut av hagen (latter). Det kan også være med på å fylle det sjiktet, av alle som bor her så er det færrest med ungdommer. Vi har alt fra student til pensjonist, men akkurat det ungdomssegmentet, det mangler.»

Jeg tolker Tors utsagn som at han synes at utviklingen av nærområdet går i riktig retning både for ham personlig og for de andre som bor på Lilleborg. Dersom det hadde blitt 260 boliger der i stedet, kunne det ha endret hans forhold til Lilleborg, ettersom det ville endret karakteren til stedet ved å gjøre det tettere og mindre attraktivt for ham å fortsette å bo der. Nora oppgir at hun ikke har tenkt så mye på om kommunens satsninger gjør en merkbar forskjell, heller ikke når det kommer til den vedtatte planen for nabotomten:

«Jeg tenker ikke så mye på det egentlig. Det er jo positivt for byens del, sånn sett så er det jo det, men personlig for oss så er ikke det noe avgjørende. Spesielt i forhold til det med.. det er ikke avgjørende for at vi skal bli her eller ikke. Jeg synes det er veldig positivt at de satser, og at de gjør mer, og at de legger til rette for barnefamilier i Oslo. Men på avgjørelsen på om man skal bli eller ikke, er det ikke det for oss. Vi legger merke til det og synes det er positivt, men det spiller ikke inn på avgjørelsen. Men når det kommer nye ting som er tilrettelagt for vårt barn bruker vi det jo, og synes det er veldig fint. Og Oslo er jo veldig flinke på å gjøre sånne ting synes vi da, at de tilbyr ekstremt mye.»

Jeg tror Noras utsagn må sees i sammenheng med hvordan hun avveier Lilleborg som bosted. Hennes beslutning om å bli værende er forankret i datterens sosiale tilhørighet og nettverk, og ikke like mye i Lilleborgs utforming som for eksempel Tor. Satsningen utgjør likevel en merkbar positiv forskjell for dem ved at hun synes byen tilbyr mye og de tar i bruk tiltakene som er tilrettelagt for datteren. At det blir ungdomsskole på nabotomten, virker ikke å ha stor betydning. Dette kan være fordi Nora og familiens nære fremtid på Lilleborg er usikker, slik at tanker om ungdomsskole kan oppfattes som mindre relevant. Ting som ville gjort en større forskjell var om:

«Jeg tenker litt på den lekeplassen i Torshov-parken, at der kunne man rustet opp litt i hvert fall, men.. vi kunne og brukt elven mer.. det er jo så mange fine områder langs elven. At man kunne utnyttet det på en annen måte uten å ødelegge naturen. Kunne hatt mer av aktiviteter slik at man brukte naturen i byen mer. Elven er jo der og det skjer masse med den hele tiden. Ungene synes det er kjempespennende.»

Min tolkning er at dette har med datterens utforsketrang å gjøre, og at mer organisert lek ved elvekanten kan gi utløp for denne trangen. Det ville også vært en aktivitet hun kunne gjort sammen med andre barn fra Lilleborg og de omkringliggende nabolagene, slik at hun kunne fått en utvidet sosial krets mens hun var i naturen og for eksempel lærte om dyr, elven og kanskje til og med naturvern. I likhet med Ada (jf. punkt 5.3) bruker de også badeplassene oppover langs Akerselven:

«Alt som ligger langs elven er veldig naturlig for oss å bruke egentlig, og veldig lett tilgjengelig, så det vil jeg si. Og vi er jo opptatte av det som skjer sånn i nærheten (...) vi bruker område absolutt, så det er veldig fint at de gjør sånne ting som er der oppe (Nydalsdammen og Frysjabadet).»

Samtlige av informantene oppgir at de tilbringer svært liten tid i Oslo sentrum, men at de er en del i de sentrumsnære lekeplassene slik som Nedre Foss park på Grünerløkka (jf. hennes erfaring i punkt 5.3.1). Ada synes det er interessant både for henne og sønnen at det kommer nye innslag, og setter stor pris på at det går an å sitte og følge med ved tribunen på Nedre Foss Park. Samtidig peker hun på at det bare er et fåtall av uterommene som har slike kvaliteter. Tor har vært litt i Bjørvika og blant annet testet ut de nye lekeplassene ved Bispekilen. Kommunens ulike satsninger i indre by gjør at de tar i bruk flere uterom. Han sammenlikner det må å bruke byen som en fornøylespark:

«Vi er jo noen ganger ved Vulkan der og leker ved parken. Det blir jo.. byen som en fornøylespark på en måte som vokser litt da. Sånn som.. ved operaen så er det noen nye prosjekter der det kommer vann opp av bakken, og da sykler vi dit også kan barna leke der og bli bedre kjent med den delen av byen.»

At Tor gir uttrykk for at han vet mer om prosjektene beregnet for barnefamilier i sentrum, kan komme av at han jobber der og får jevnlig innsyn i forandringene som skjer. Det at han er arkitekt, kan også føre til at han generelt følger med på byutviklingens konkrete planer i større grad enn de andre. Mitt inntrykk er at alle informantene er nysgjerrige på utviklingen som foregår, og at de jevnt over opplever etableringen av nye og opprustingen av byens eksisterende uterom som noe positivt og noe som er tilrettelagt deres bruk av indre by.

5.5.2 Barnefamilienes plass i indre by

Tor føler at de har en plass i indre by.

«Ja absolutt. Jeg vil si vi og andre barnefamilier har tatt sin plass her da. Det er jo noe vi har snakket mye om. Det viktigste for oss har kanskje vært å finne ut at vi ikke skulle lage en forestilling ut av livet. En forestilling, er jo en forestilling. Man må ta det som er her og nå, også aner man ikke hvordan det blir. Også kan man ta det som det kommer.»

Tor og samboeren har valgt sin plass i indre by ut fra deres egne erfaringer og ønsker, og de mange kvalitetene boligen deres og Lilleborg som område gir dem selv og barna. I stedet for å bli ledet av forventninger og tanker om fremtiden, har de heller fokusert på det som de har av både muligheter og kunnskap. Han tar på mange måter et lite oppgjør med modernistiske idealer (jf. Sandercock 2010). Han synes det kan være vanskelig å forutsi fremtiden, men det virker likevel som om han og familien har funnet en tilpasning der fremtiden i indre by og på Lilleborg er noenlunde forutsigbar. Deres økonomiske investering krevde nøye planlegging og andre viktige ressurser, slik som tid (jf. Jarvis 2005). Dette kan også være med på å videreføre den emosjonelle tilhørigheten til Lilleborg.

Om barnefamilienes plass i indre by tenker Nora fra et mer generelt ståsted at:

«Jeg tenker at det er.. det er jo.. det er jo stort sett nok plass, men det er jo trangt også. Og det er jo folksomt når man først skal besøke områdene rundt. Det kan bli litt trengsel. Det skjer ikke i hverdagen, men i helgene. Og det sier jo kanskje noe om at det ikke er nok tilbud.. av de gode tilbudene. Det blir mye, mye mennesker.»

Nora oppgir at uterommene rundt Lilleborg fungerer godt, men at det er behov for å ruste opp og øke tilbudet ytterligere. Hun forteller at det skjer en gang iblant at de har gått forbi en lekeplass også tenkt at det var for mange der, men at det heldigvis er kort til neste. Jeg tolker Noras vurdering av trengsel i sammenheng med at hun og familien kanskje har litt mer behov for å være mer alene enn de andre informantene i helgene (jf. Noras bakgrunn i punkt 5.1), og at hun og samboeren befinner seg i en mer aktiv avveiningsprosess av områdene ettersom datteren begynner på skolen om ikke så lenge.

Med tanke på barnefamilienes plass i Oslo svarte Ada:

«Jeg tenker egentlig at Oslo kommune har vært flinke til å liksom tenke på barna også, men.. det der med og, det henger jo sammen med hele byplanleggingen og få mindre biler og få mer aktivitet i byen og litt mer sånn, ja, der alle kan trives. Få mer grøntarealer, det er jo veldig barnevennlig også blir det og mer miljøvennlig. Så det.. det er det som går i Oslo.»

Dette tolker jeg som at hun føler at satsningene ivaretar barnas behov, og at det er fint at det blir mindre biler i sentrum for byen som helhet. Hun oppgir at hun og familien sjeldent drar ned til sentrum, men at dette ikke kommer av at de føler seg uvelkomne. De har rett og slett ikke behov. At sønnen er såpass ung fører også til at det blir litt for langt å gå, men at de kan utforske dette mer etter hvert som han blir eldre. Ada disponerer bil, men de bruker den bare når de skal ut av byen. Hennes oppfatning er at det innstrammede kjøremønsteret i sentrum ikke vil ha noen negative konsekvenser for dem som familie, og at det er et tiltak som er mer gunstig for alle.

5.5.3 Oppsummering

Informantenes fortellinger tyder på at de mener kommunens satsninger går i riktig retning. Informantene bruker mange av byens uterom på lignende måter, men oppgir at de til vanlig oppholder seg sjeldent i sentrum. Ada og Nora forteller at de holder seg mest til de nye plassene langs Akerselven, og at de for eksempel setter stor pris på Nedre Foss Park som ligger i retning Grünerløkka. Ada skulle gjerne sett at flere av de andre lekeplassene hadde lignende struktur, da hun synes parken har god variasjon i apparatene og at det har mange sitteplasser. Nora ønsker på sin side en opprustning av lekeplassen i Torshovparken, og påpeker at det er behov for enda flere «gode» lekeplasser. At hun peker ut trengsel som en utfordring i større grad enn de andre kan forklare hvorfor hun ikke besøker sentrum så mye, enda det har blitt satt opp mange nye lekeplasser der. Ada forklarer at de sjeldent drar til sentrum fordi de ikke kjenner at de har noe behov for det. Tor og barna hans har mye glede av de nye satsningene, og sammenlikner bruken av dem med en fornøylespark. Vedtaket om ungdomsskole og grøntareal på nabotomten vekker også spenning hos Ada og Tor, og de gir tegn på at det er et positivt bidrag til områdets kvaliteter. Ada ser det mest i sammenheng med utvidelsen av turstien og parken og potensiell verdiøkning på boligen, mens Tor knytter det

mer opp til at det kan være med å støtte under hans og familiens langvarige plan om å bli boende. Nora derimot forteller at vedtaket på nabotomten ikke har noen betydning for hennes «overlevelse» på Lilleborg. Dette kan komme av at hennes og familiens fremtid er mer usikker enn de andres, ettersom datteren snart begynner på skolen (jf. Wessel & Lunke 2019). Informantene har individuelle resonnementer om hva de tenker om barnefamiliens plass i indre by. Ada fremhever at det henger sammen med byutviklingen og at kommunen har blitt god til å prioritere barna i de bærekraftige tilpasningene. Nora peker på at kommunen tilbyr barnefamiliene svært mye, men at hennes erfaringer av trengsel ved uteområdene og enkelte aktivitetstilbud i byen, kan være et tegn på at det fortsatt er behov for flere plasser og bedre tilbud. Tor uttrykker at barnefamilier kan ta sin plass i byen dersom de vil det, og at dette kanskje handler om å omstille forventede forestillinger om hva familier skal og burde gjøre til hva som passer best for en selv ut fra ønsket livsstil (jf. Haartsen & Stockdale om selektiv tilhørighet 2018).

6 Avslutning og konklusjon

I motsetning til en vanlig oppfatning har stabiliteten blant barnefamilier i indre Oslo gått svakt *ned* siden 1990-tallet (Wessel & Lunke 2019). Selv om årsaken til dette er minkende toleranse for trangboddhet blant innvandrerfamilier (ibid.), er det likevel en utvikling som bryter med kommunens mål om å øke stabiliteten. Andel småbarn i indre by har minket de siste ti årene (Figur 1). Å forstå mer om hvorfor barnefamiliene flytter ut eller blir boende i indre by kan være et verdifullt kunnskapsbidrag i offentlig planlegging, for at kommunen skal nå sine uttalte målsettinger. I dette kapitlet vil jeg oppsummere funnene fra analysen og svare på problemstillingene studien tar for seg. Formålet med denne kvalitative studien har vært å undersøke de ulike motivene barnefamiliene i indre by har for å beholde eller velge bort byen som bosted etter hvert som barna når skolealder. I dette kapitlet vil jeg oppsummere funnene fra analysen av informantenes fortellinger om familielivet på Lilleborg og deres komplekse avveininger mellom identitet, tilhørighet og livsstil i valget av bosted.

6.1 Forskningsspørsmålene

1. *«På hvilke måter påvirker barnefamilienes stedserfaringer på Lilleborg beslutningen om å bli værende eller flytte fra indre by?»*

Begrunnelsene informantene gir for å beholde Lilleborg som bosted er komplekse av karakter, og innebærer kontinuerlige avveininger av deres stedserfaringer i forhold til individuelle valg, sosiale relasjoner, verdier, endringer i barnas livsfaser og deres samlede identitetskonstruksjon på Lilleborg. Det kan innebære holdningsendringer som følge av forandringer i den erfarte sosial tilhørigheten, og tidsrasjonelle justeringer til alle mulighetene som finnes på Lilleborg (jf. Boterman, Karsten & Musterd 2010). Familiene jeg intervjuet demonstrerer at det å bli foreldre ikke automatisk fører til et punkt i livene deres der de føler seg nødt til å kutte praktiske og emosjonelle tilknytninger til byen. De kan dermed ta en langvarig beslutning om bosted innenfor indre by. De valgte Lilleborg som bosted i en valgorientert prosess der valgt tilhørighet i henhold til områdets fysiske aspekter og den

kognitive opplevelsen av stedet ble veid opp mot andre bosteder, samt deres egne boligpreferanser og livsstil. For informantene som flyttet inn før de fikk barn ble beslutningen om å bli boende forhandlet mellom husholdningens medlemmer, stedstilhørigheter, sosiale nettverk og forestillinger knyttet til barnas behov. Hva som vektlegges mest hos de forskjellige informantene varierer i henhold til deres ulike bakgrunn, samt *hvor* på Lilleborg de bor og hvilken *alder* barna befinner seg i. Informantene forteller om sine stedsferinger på Lilleborg ut fra ulike tilknytninger, i betydelig overensstemmelse med Savage, Bagnall & Longhursts (2005) og Stillermanns (2017) teori om valgt tilhørighet basert på stedets fysiske egenskaper, symbolske trekk, estetikk og sosiale kapital. Én informant demonstrerer et bevisst valg om å bli boende basert på en lenge opparbeidet stedstilhørighet til Torshov, og et ønske om å beholde deler av livet de hadde før de fikk barn, i tråd med Lilius' studie (2014) om muligheter for livsfaseblandinger i indre by. For en annen var de daglige erfaringene av områdets fysiske og naturestetiske omgivelser og beliggenheten til boligen og dens utforming mest ledende. Dette var gjeldende for hele familien - barna har et nært forhold til elven og som følger av at de blir boende på Lilleborg kan de fortsette å erfare skiftende sesonger og det yrende natur- og menneskelivet rett utenfor vinduet. Den tredje informanten vektla barnets sosiale kapital som den viktigste grunnen til å bli værende. Boligens utseende og strukturen på omgivelsene hadde og betydning, men langt mindre enn barnets sosiale nettverk. Samtlige av informantene oppga at de daglige erfaringene i naturen var en viktig del av deres beskrivelse av gode oppvekstvilkår. Deres oppfatning av Lilleborg som et stabilt bomiljø var også sentralt, men én informant uttrykte bekymring for barnets fremtidige sosiale stabilitet i denne sammenhengen. Hun hadde erfart at nære venner hadde begynt å flytte ut, og at dette førte til at hun ble usikker på deres fremtid på Lilleborg. Ustabilitet i barnets nettverk utløse dermed en ny vurdering av bostedet, som kan ende med at det blir mer attraktivt for familien å heller velge en av hjembyene deres, ettersom de på denne måten kan ha en mer stabil sosial kontakt med nærmeste familie.

Betydningen informantene overfører til de fysiske og sosiale kvalitetene ved Lilleborg var en gjenganger i alle intervjuene, og virker å være den viktigste årsaken til at de blir boende. Dette gjelder spesielt tilgangen til naturen - fra de pene og ryddige lekeplassene med gress og beplantning, til de ustriglede bedene med ugress som ingen egentlig planla, men som er svært stimulerende for barna og gå på oppdagelsesferd i (Hauan & Farner 2001). Den geografiske beliggenheten til Lilleborg gir nærhet og god tilgang til alle byens funksjoner og attraktive tilbud som kaféer, restauranter, men også turomgivelser og naturoplevelser.

Nærheten til Akerselven gjør at familiene ikke trenger å gå særlig langt for å se og følge med på dyre- og plantelivet langs elven. Akerselven fungerer dermed som en lett tilgjengelig passasje til både store og små naturopplevelser i Nordmarka hvis det skulle være ønskelig. I en europeisk sammenheng kan Oslo sies å være et unikum i denne sammenhengen, ettersom avstanden til frie naturopplevelser bare er et par kilometer unna (underkant av seks kilometer fra Lilleborg til Maridalsvannet). Alle informantene oppgir at de bor i boliger med grei størrelse (mellom 80 og 90m²), og oppgir at de etter hvert som barna blir større kanskje kan tenke seg mer plass. Men, informantene overfører mer betydning til naturomgivelsene rundt Lilleborg enn selve størrelsen på boligen. Å bo på Lilleborg betyr da at de kan bo urbant i alle begrepets betydninger uten at det går på bekostning av tilgang til og opplevelser i naturen. Barns liv i byen blir ofte omtalt som farlige enn i forstedene, da det er mer kriminalitet og farer som trafikk og fremmede (Skjeveland 2001). Informantene erfarer derimot at de bor «midt i byen», uten å føle at de gjør det på grunn av skjermede omgivelser og umiddelbar nærhet til natur. Informantenes erfaringer fra Lilleborg gjør at de beskriver det som et godt sted å vokse opp, og at de får gitt egne barn mange av de samme opplevelsene de selv erfarte i barndommen, men at de i tillegg på grunn av den sentrale lokaliseringen kan være mer spontane, og at de ikke trenger å planlegge aktiviteter og gjøremål i like stor grad. Informantenes oppfatning av fleksibilitet og at de kan enkelt organisere ressursbruk i hverdagen påvirker deres beslutning om å bli værende i indre by. Dersom de hadde flyttet ut forteller informantene om en følelse av tap – ikke bare av fleksibilitet, men også sosiale faktorer og impulser. Informantene oppfatter byen som et godt sted for barns læring og oppdragelse da de erfarer at byens yrende liv og mangfold påvirker barna på en positiv måte. De blir mer åpne og lærer tidlig å forholde seg til og respektere andre mennesker og kulturer. Befolkningen inne på selve Lilleborg er relativt homogen, og enkelte av skolene i nrområdet har en «passe» mengde mangfold i henhold til norske småbarnsfamiliers preferanser når det gjelder nabolag og skolevalg (Wessel & Nordvik 2019). For én informant virker dette å spille inn mer på beslutningen om å flytte til bydeler med «riktig» skolekrets enn de andre, men beslutningen om å flytte til disse bydelene kommer også av en rasjonell økonomisk forhandling mellom bosteder innenfor Oslos bygrense (jf. Boterman, Karsten & Musterd 2010).

2. *«Opplever barnefamiliene på Lilleborg at miljøet er tilpasset familielivet og barnas behov i henhold til oppvekstvilkår?»*

Informantene opplever stort sett at miljøet på Lilleborg er godt tilpasset barnas behov i henhold til deres ideer om gode oppvekstvilkår. Samtlige av informantene beskriver Lilleborg som et trygt og godt egnet bomiljø for barn, og at de har nær tilgang til viktige funksjoner som barnehager, butikker, aktivitetstilbud og rekreasjonsområder. Informantenes historier bærer preg av at det kan være vanskelig å drive et lokale inne på Lilleborg, og mange service-tilbud har blitt lagt ned gjennom årene. Foruten at nærbutikken kunne hatt bedre utvalg, erfarer de ikke nødvendigvis dette som problem, fordi en større andel med kommersiell virksomhet inne på området kan gå på bekostning av barnas tilgang til de forskjellige uteplassene. Restauranten og teateret representerer et positivt bidrag ved at de er veltilpasset barns bruk. Restauranten har for eksempel eget lekerom, og teateret har barneteater. På bakgrunn av Lilleborgs fysiske utforming med variert bygningsstruktur, åpne gårdsrom, lekeplasser og tilgang til Akerselven beskriver informantene Lilleborg som noe helt unikt i byen. Informantene gir uttrykk for at de synes at omgivelsene inviterer barna til å leke og oppdage nye ting, og fordi det er mange andre barn som bor på området er det lett å finne seg venner. De forteller om et trygt og nært sosialt miljø. Samtidig oppfattes enkelte utformingsgrep som begrensende på den sosiale kontakten mellom alle innbyggerne, og at det kan legge føringer på hvem som bruker hvilke lekeplasser. Flere informanter peker på at kjøremønsteret i Ivan Bjørndals gate kunne vært mer regulert, og de kunne godt tenkt seg at plenen ble større dersom gaten skulle bli bilfri. Det er ikke nødvendigvis plass til at alle barna i nabolaget kan dele på gressplenen, og informanten som bor ett plan opp fra de andre har veldig lite plen. De eldste barna er naturligvis friere enn de yngste, og kan i større grad springe rundt på lekeplassene, men også rundt på områder som ikke nødvendigvis er planlagt for lek. I den forbindelse forteller informantene om at barna leker mye i fontenen på torget. Fontenen er nok ikke spesifikt planlagt for lek, men måten den er utformet på gjør at barna selv kan omdefinere bruken av den. Én informant forteller at dimensjonen på lekeapparatene innenfor Lilleborg er i ferd med å bli for små, og at de ofte trekker ut til andre lekeplasser for mer høyde og spenning. Selv om det er mange lekeplasser inne på Lilleborg, er de ganske små og best beregnet for barn mellom null til fem år. Lekeplassene kan dermed bli mindre brukt

ettersom barna vokser. Det er heldigvis mange andre lekeplasser rundt. Både Nedre Foss Park og lekeplassen i Torshovparken skiller seg ut på en god måte i denne sammenhengen, blant annet på grunn av varierte apparater og tilgang til oversiktlige sitteplasser. Ifølge informantene har disse en god utforming, og de skulle gjerne sett at det kom flere lekeplasser som også har blandet struktur. Det blir ofte trengsel rundt disse i helgene, og noen ganger må informantene gå et annet sted fordi det oppleves som fullt. Badeplassene opp mot Nydalen og Frysjabadet blir også omtalt på en positiv måte, mens boområdene og lekeplassene til Nydalen oppfattes som tettere og mindre gode. Det siste er en interessant observasjon, siden Nydalen også ligger ved Akerselvns bredder.

Kommunens satsninger i sentrum utgjør foreløpig en merkbar forskjell for en av informantene. Med elsykkel er det lett å komme seg til de nye satsningene, og de oppsøker dem hvis de har lyst til å teste noe nytt. De andre informantene forteller at de ikke oppholder seg så ofte i sentrum fordi de ikke har behov. De har derimot lagt merke til forandringen i byen og oppfatter den som positiv, fordi det også betyr at kommunen er interessert i å ivareta deres interesser og behov. Bystyrets vedtatte plan om ungdomsskole, friareal og flerbrukshall vekker glede og tanker om en lengre tidshorisont for de fleste informantene. Vedtaket oppfattes som et fint supplement til områdets eksisterende omgivelser, ettersom det kan tilby noe av det informantene oppga at de savnet inne på Lilleborg, slik som mer gress og boltreplass. Vedtaket vil også innebære en opprusting av turstien langs Akerselven der de bor, en gangvei de bruker daglig.

6.2 Videre refleksjoner

Funnene i denne studien peker på at offentlige planmyndigheter gjør mye riktig for barnefamilieene i indre by når de tar hensyn til de sosiale praksisene familieene er en del av, og endrede behov som følge av befolkningsvekst og endring i barnas livsfaser. Men slik har det ikke alltid vært, og mange fortettingsprosjekter har mye å bøte på. Ut fra informantenes fortellinger fremstår Lilleborg som et unikt, velfungerende og kostbart område for naturglade barnefamilier med urbane verdier. Med utgangspunkt i den omgående kritikken av utbyggernes tolkninger av den kompakte byutviklingen, virker lignende beskrivelser å være

en sjelden vare. Nydalen for eksempel, bare et par kilometer lenger nord langs Akerselven, oppfattes som mye tettere og trangere. For å ha maksimalt utnytte av overflatearealet mister mange av uterommene i nye prosjekter bakkekontakten - de reguleres vekk, smalner eller blir lagt på taket. Utbyggere kan argumentere for at tilgangen til grøntarealer og andre offentlige rom er god nok i området, for at de kan prioritere økonomisk utnyttelse fremfor beboernes oppholds- og bruksmuligheter i gårdsrommene. Et vellykket gårdsrom skjermet for storbyens støy kan ha betydning som møtested, og dersom det planlegges med hensyn til barna kan de også tilsvare et trygt og skjermet lekeområde. Funnene i denne analysen peker på at mange av lekeplassene i indre by brukes ekstensivt, og at de særlig i helgene kan oppleve trengsel. Dersom denne utviklingen forsetter, kan det uintendert støtte opp under barnefamilienes dominerende flyttemønster ut av indre by. Barnefamilier er en av gruppene i byen som bruker det umiddelbare området mest, men ender ofte opp med å få minst (Hauan & Farner 2001).

Historiske forandringer i samfunnet og befolkningsvekst har ristet byplanleggingen vekk fra modernistiske idealer, men det kan fremdeles være mye lærdom å hente fra fortiden. Jane Jacobs' (2011) konsept om mangfold og blandet bruk i nabolaget og i gatene virker fremdeles å være et aktuelt perspektiv for å løse deler av utfordringene i dagens byutvikling. Bystyrets vedtak om å forkaste det originale planforslaget på nabotomten med svært høy arealutnyttelse og «dårlig» arkitektonisk kvalitet til fordel for ungdomsskole og større grøntareal, virker ut fra informantenes respons å være en planlegging som spiller videre på deres og de andre barnefamilienes behov på kort og lang sikt. Det utvidede grøntarealet er noe de kan ta i bruk uavhengig av barnas alder, og ungdomsskolen vil være relevant etter hvert som barna blir tenåringer. Vedtaket medfører en endring av lokalmiljøet som kan være med å bidra positivt til større stabilitet blant barnefamiliene i området. Vedtaket kan dermed bli et godt eksempel på planlegging som prioriterer barnefamilienes praksiser og fremtidige behov i indre by. Det som kan bli spennende å undersøke etter at ungdomsskolen er ferdig, er hvorvidt økt biltrafikk blir sjenerende for barnefamiliene på Lilleborg. Plasseringen av skolen, med baksiden langs med veien, kan bidra til at veien inn til Lilleborg skjermes, men dersom mange av foreldrene velger å kjøre ungdommene sine til skolen, kan det føre til mye trafikk inne på området. I den sammenheng burde bilveien inn til skolen reguleres slik at det ikke skaper uoversiktlig trafikk og potensielle farer for alle voksne, ungdommer og barn som går og sykler på stiene og gangfeltene rundt.

Litteraturliste

Aure, M., Berg, N.G., Cruickshank, J. & Dale, B. 2015. Sted – nye teorier i en norsk kontekst. I: Aure, M., Berg, N.G., Cruickshank, J. & Dale, B. (red.) *Med sans for sted: nyere teorier*. Fagbokforlaget, Bergen. 13-16.

Barlindhaug, R., Langset, B., Nygaard, M. & Ruud, M.E. 2019. Bo- og Flyttemotiver blant barnefamilier i Oslo. *NIBR-rapport 2018:14*. NIBR, Oslo.

Baxter, J. 2016. Case Studies in Qualitative Research. I: Hay, I. (red.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4. utgave. Oxford University Press, Canada. 130-144.

Bennet, J.M. 2012. *Doing Belonging: a sociological study of belonging in place as the outcome of social practices*. PhD-avhandling. The Faculty of Humanities, The University of Manchester.

Benum, E. 1994. *Byråkratienes by: fra 1948 til våre dager*. Cappelen, Oslo.

Berg, N.G., Dale, B., Førde, A. & Kramvig, B. 2013. Introduksjon: Metodologiske utfordringer i stedsanalyser. I: Berg, N.G., Dale, B., Førde, A. & Kramvig, B. (red.) *Å finne sted: Metodologiske perspektiver i stedsanalyser*. Akademika forlag, Trondheim. 9-22.

Boterman, W.R. 2012. Residential Mobility of Urban Middle Classes in the Field of Parenthood. *Environment and planning A: Economy and Space*, 44, 10. 2397-2412.

Boterman, W.R., Karsten, L. & Musterd, S. 2010. Gentrifiers Settling Down? Patterns and Trends of Residential Location of Middle-Class Families in Amsterdam. *Housing studies*, 25, 5. 693-714.

Brun, C. & Setten, G. 2013. Om hus, hjem og sted. I: Brun, C. & Setten, G. (red.) *Hus, hjem og sted: Geografiske perspektiver på vår samtid*. Akademika forlag, Trondheim. 9-22.

- Brun, J. & Fagnani, J. 1994. Lifestyles and Locational Choices: Trade-Offs and Compromises: A Case Study of Middle-class Couples Living in the Ile-de-France Region. *Urban Studies*, 31, 6. 921–934.
- Børrud, E. & Røsnes, A.E. 2016. *Prosjektbasert byutvikling: Mot en kvalitativ, prosjektrettet byplanlegging*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Castree, N. 2005. The epistemology of particulars: Human geography, case studies and ‘context’. *Geoforum*, 36. 541-544.
- Cresswell, T. 2013. *Geographical Thought: A Critical Introduction*. Wiley-Blackwell, Chichester.
- Cresswell, T. 2015. *Place: An introduction*. 2. utgave. Wiley-Blackwell, Chichester.
- Dale, B. & Berg, N.G. 2013. Hva er stedsidentitet, og hvordan fanger vi den opp?. I: Berg, N.G., Dale, B., Førde, A. & Kramvig, B. (red.) *Å finne sted: Metodologiske perspektiver i stedsanalyser*. Akademika forlag, Trondheim. 23-42.
- Delyser, D., Herbert, S., Aitken, S., Crang, M. & McDowell, L. 2010. Introduction: Engaging Qualitative Geography. In: Delyser, D., Herbert, S., Aitken, S., Crang, M. & McDowell, L. (eds.) *The SAGE Handbook of Qualitative Geography*. SAGE Publications Ltd, London. 1-18.
- Domosh, M. & Seager, J. 2001. *Putting Women in Place: Feminist Geographers Make Sense of the World*. Guilford Press, New York.
- Donohoe, J. 2017. Introduction. I: Donohoe, J. (red.) *Place and Phenomenology*. Rowman & Littlefield International Ltd, London. vii-xvii.
- Dowling, R. 2016. Power, subjectivity, and Ethics in Qualitative Research. I: Hay, I. (red.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4. utgave. Oxford University Press, Canada. 29-44.

Dunn, K. 2016. Interviewing. I: Hay, I. (red.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4. utgave. Oxford University Press, Canada. 149-186.

Elder, G.H. & Shanahan, M.J. 1997. Oppvekst, sosial endring og handlingsevne: Et livsløpperspektiv. I: Frønes, I., Heggen, K. & Myklebust, J.O. (red.) *Livsløp: Oppvekst, generasjon og sosial endring*. Universitetsforlaget, Oslo. 19-46.

Ellingsen, W. 2013. Hjemme i mobilitet? En studie av fritidsmobilitet og arbeidsmigrasjon. I: Brun, C. & Setten, G. (red.) *Hus, hjem og sted: Geografiske perspektiver på vår samtid*. Akademika forlag, Trondheim. 45-62.

Ellingsæter, A.L. & Leira, A. 2004. *Velferdsstaten og familien: utfordringer og dilemmaer*. Gyldendal akademisk, Oslo.

Fainstein, S.S. 2005. Feminism and Planning: Theoretical Issues. I: Fainstein, S.S. & Servon, L.J. (red.) *Gender and Planning: A Reader*. Rutgers University Press, New Jersey. 120-140.

Flick, U. 2013. Mapping the Field. I: Flick, U. (red.) *THE SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis*. SAGE Publications, London. 3-18.

Florida, R. 2003. Cities and the Creative Class. *City and Community*. 2, 1. 3-19.

Friberg, J.H. 2019. Tvilsomme informanter, troverdig forskning?: Refleksjoner over intervjuet som forskningsmetode, med utgangspunkt i en studie av tilreisende fattige fra Romania. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 3, 2. 119-136.

Friedmann, J. 1973. *Urbanization, planning and national development*. Sage Publications, California.

Frønes, I. 1997. Generasjon, barndom og familier i etterkrigs-Norge. I: Frønes, I., Heggen, K. & Myklebust, J.O. (red.) *Livsløp: Oppvekst, generasjon og sosial endring*. Universitetsforlaget, Oslo. 59-74.

Frønes, I., Heggen, K. & Myklebust, J.O. 1997. Livsløpanalyse: begreper og forståelsesformer. I: Frønes, I., Heggen, K. & Myklebust, J.O. (red.) *Livsløp: Oppvekst, generasjon og sosial endring*. Universitetsforlaget, Oslo. 9-18.

Geertz, C. 1973. *The interpretation of cultures: selected essays*. Basic Books, New York.

Gehl, J. 1971. *Livet mellom husene*. Arkitektens Forlag, København.

Geodata AS. 2019. *Utvalgte fakta: Ivan Bjørndals gate 12, 0472 Oslo*. Tilgjengelig på: <https://profil.nabolag.no/162853615> [Lest 27.07.20].

George, A.L. & Bennet, A. 2005. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. MIT Press, Massachusetts.

Giddens, A. 1984. *The Constitution of Society*. Polity Press, Cambridge.

Gulbrandsen, C. & Byklum, K. 2015. Har bygdebarna det best? Er det bedre å vokse opp på landet enn midt i byen? *Aftenposten*, tilgjengelig på: <https://www.aftenposten.no/familieogoppvekst/i/9vkRgr/har-bygdebarna-det-best-er-det-bedre-aa-vokse-opp-paa-landet-enn-midt-i> [Lest 10.02.20].

Gullestad, M. 2001. Barndom og nasjonale grenser. I: Jahr, E. (red.) *Barn drikker ikke caffè latte: om barn i by*. Akribe, Oslo. 21-41.

Hanssen, G.S., Hofstad, H., Saglie, I., Næss, P. & Røe, P.G. 2015. Hvorfor studere den kompakte byen?. I: Hanssen, G.S., Hofstad, H. & Saglie, I. (red.) *Kompakt byutvikling: muligheter og utfordringer*. Universitetsforlaget AS, Oslo.

Haartsen, T. & Stockdale, A. 2018. S/elective belonging: how rural newcomer families with children become stayers. *Population, Space and Place*, 24, 4. 2137-n/a.

Innes, J.E. & Booher, D.E. 2010. *Planning with Complexity: An introduction to collaborative rationality for public policy*. Routledge, London.

Healey, P. 1992. Planning Through Debate: The Communicative Turn in Planning Theory. *Town Planning Review*, 63, 2. 143–162.

Jacobs, J. 2011. *The death and life of great American cities*. 50. utgave. Modern Library, New York.

Jarvis, H. 2005. Moving to London Time: Household co-ordination and the infrastructure of everyday life. *Time Society*, 14, 1. 133-154.

Jarvis, H., Pratt, A.C. & Cheng-Chong P. 2013. *The Secret Life of Cities: Social reproduction of everyday life*. E-bok. Routledge, England.

Jayne, M. 2006. *Cities and Consumption*. Routledge, London

Johansen, R.V. 2018. Oslo kommune spør 13.500 barnefamilier: Hvorfor flyttet dere ut? Og til dere som er her: Hva skal til for at dere blir? *Aftenposten*, tilgjengelig på: <https://www.aftenposten.no/osloby/i/MgkrBB/oslo-kommune-spoer-13500-barnefamilier-hvorfor-flyttet-dere-ut-og-til-dere-som-er-her-hva-skal-til-for-at-dere-blir> [Lest: 01.09.18].

Karsten, L. 2005. It all used to be better? Different generations on continuity and change in urban children's daily use of space. *Children's geographies*, 3, 3. 275-290.

Karsten, L. 2007. Housing as a Way of Life: Towards an Understanding of Middle-Class Families' Preference for an Urban Residential Location. *Housing Studies*, 22, 1. 83-98.

Kitterød, R.H. & Vaage, O. 2002. Klare kjønnsroller for småbarnsforeldrene. *SSB*, tilgjengelig på: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/klare-kjonnsroller-for-smaabarnsforeldrene> [Lest 08.04.20].

Klaver, I.J. 2017. Indeterminacy in Place: Rivers as Bridges and meandering as Metaphor. I: Donohoe, J. (red.) *Place and Phenomenology*. Rowman & Littlefield International Ltd, London. 209-225.

Kvadsheim, H. 2020. Bør du eie eller leie bolig?. *Gjensidige*, tilgjengelig på: <https://www.gjensidige.no/godtforberedt/content/bor-du-eie-eller-leie-bolig> [Lest 26.08.20].

Lesthaeghe, R. 2014. The second demographic transition: A concise overview of its development. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 11, 51. 18112-18115.

Lidén, H. 2001. Nabolag kan være så mangt. I: Jahr, E. (red.) *Barn drikker ikke caffè latte: om barn i by*. Akribe, Oslo. 97-111.

Lilius, J. 2014. Is There Room for Families in the Inner City? Life-Stage Blenders Challenging Planning. *Housing Studies*, 29, 6. 843-861.

Massey, D. 1994. *Space, place and gender*. Polity Press, Cambridge.

Massey, D. 2005. *For space*. Sage, London.

Mason, J. 2018. *Qualitative Researching*. 3. Utgave. Sage, Los Angeles.

Mazanti, B. 2007. Choosing residence, community and neighbours – theorizing families' motives for moving. *Geogr. Ann.*, 89, B1. 53-68.

Mujezinović, M. 2016. *The architecture of the urban project*. Doktoravhandling. Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo.

Mugerauer, R. 2017. The Double Gift – Place and Identity. I: Donohoe, J. (red.) *Place and Phenomenology*. Rowman & Littlefield International Ltd, London. 17-38.

Nordbakke, S.T.D. 2018. Barn og unge i den kompakte byen. *Plan*, 50, 2. 20-27.

Opheim, A. & Kronborg, A. 2019. Episode 7: Holmlia metoden. [podcast] *Hjemlengsel*, 22.08.2019.

Oslo kommune. 1999. *Reguleringsplan S-3727*. Vedatt av bystyret 26.08.99, Oslo kommune, Oslo.

Oslo kommune. 2015. *Oslotrender 2015*. Byrådsavdeling for finans, tilgjengelig på: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/1371665-1443610329/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Oslotrender%202015.pdf> [Lest 06.04.20].

Oslo kommune². 2015. *Detaljregulering av Treschows gate 16 og Bentsebrugata 17 C*. Saksframlegg, 16.11.2015, Oslo kommune, Oslo.

Oslo kommune. 2018. *Kommuneplan for Oslo 2018: Vår by, vår framtid*. Vedtatt av Oslo bystyre 30.01.19, Oslo kommune, Oslo.

Oslo kommune². 2018. *Byliv for alle: områderegulering for gater og byrom i sentrum. Program for Bilfritt byliv*. Forslag til politisk behandling 17.12.18, Oslo kommune, Oslo.

Oslo kommune³. 2018. *Reguleringsplan S-4993*. Vedtatt av bystyret 28.02.2018, Oslo kommune, Oslo.

Oslo kommune⁴. 2018. *Utearealnormer. Normer for felles leke- og uteoppholdsarealer for boligbygging i Oslo*. Revidert mai 2018, Oslo kommune, Oslo.

Oslo kommune. 2020. *Oslo kommune, Statistikkbanken*. Tilgjengelig på: <http://statistikkbanken.oslo.kommune.no/webview/> [Lest 31.08.20].

Relph, E. 1976. *Place and placelessness*. Pion Limited, London.

Rossi, P.H. 1955. *Why Families Move: A Study in the Social Psychology of Urban Residential Mobility*. Free Press, Glencoe.

Røe, P.G. 2002. Sosiokulturelle stedsanalyser: et supplement til de tradisjonelle stedsanalysene. *Plan*, 4, 5. 76-81.

Røe, P.G. 2014. Analysing Place and Place-making: Urbanization in Suburban Oslo. *International Journal of Urban and Regional Research*, 38, 2. 498-515.

Røe, P. G. 2015. Iscenesettelser av den kompakte byen – som visuell representasjon, arkitektur og salgsubjekt. In: Hanssen, G. H., Hofstad, H. & Saglie, I. (ed.) *Kompakt byutvikling – muligheter og utfordringer*. Universitetsforlaget, Oslo. 48-58.

Røe, P.G. & Vestby, G.M. 2013. Sosiokulturelle stedsanalyser: teorigrunnlag og metodologi. I I: Berg, N.G., Dale, B., Førde, A. & Kramvig, B. (red.) *Å finne sted: Metodologiske perspektiver i stedsanalyser*. Akademika forlag, Trondheim. 43-62.

Røed, L.L. 2019. Balansekunstneren i byen. *ByplanOslo*, tilgjengelig på: <https://magasin.oslo.kommune.no/byplan/balansekunstneren-i-byen#gref> [Lest 18.10.19].

Rørtveit, H.N. 2013. «Genialt planlagt»? Drabantbyen som hjem. I: Brun, C. & Setten, G. (red.) *Hus, hjem og sted: Geografiske perspektiver på vår samtid*. Akademika forlag, Trondheim. 93-109.

Sandercock, L. 2010. When strangers become neighbours: Managing cities of difference. *Planning Theory and Practice*, 1, 1. 13–30.

Savage, M., Bagnall, G. & Longhurst, B. 2005. *Globalization and Belonging*. SAGE Publications Ltd., London.

Schmidt, L. 2002. Urbant ved elvebredden. *Aftenposten*, 09.03.02.

Schmidt, L. 2015. Kompakt by, bokkvalitet og sosial bærekraft. *Plan*, 47, 3. 32-38.

Silverman, E., Lupton, R. & Fenton, A. 2005. A Good Place for Children? Attracting and Retaining Families in Inner Urban Mixed Income Communities. *Chartered institute of housing*, York.

Skjæveland, O. 2001. Babel eller Edens hage. Bykultur og arkitektur. I: Jahr, E. (red.) *Barn drikker ikke caffè latte: om barn i by*. Akribe, Oslo. 139-153.

Smith, N. 1996. *The New Urban Frontier: Gentrification and the revanchist city*. Routledge, London.

Stillerman, J. 2017. Housing pathways, elective belonging, and family ties in middle class Chileans' housing choices. *Poetics*, 61. 67-78.

Stratford, E. & Bradshaw, M. 2016. Qualitative Research Design and Rigour. I: Hay, I. (red.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4. utgave. Oxford University Press, Canada. 117-128.

Sørgjerd, C. & Øvergård, M. 2019. De bygde ut leiligheten for å slippe å flytte. Her er grunnene til at stadig flere barn vokser opp midt i byen. *Aftenposten*, tilgjengelig på: <https://www.aftenposten.no/osloby/i/zLq83b/stadig-flere-barn-vokser-opp-midt-i-oslo> [Lest 03.03.2019].

Talen, E. 1999. Sense of Community and Neighbourhood Form: An Assessment of the Social Doctrine of New Urbanism. *Urban Studies*, 36, 8. 1361-1379.

Taylor, S. 2010. *Narratives of Identity and Place*. Routledge, London.

Thagaard, T. 2018. *Systematikk og innlevelse: En innføring I kvalitative metoder*. 5. utgave. Fagbokforlaget, Bergen.

Tuan, Y. 1977. *Space and Place: The Perspective of Experience*. Edward Arnold, London.

Teddle, C. & Tashakkori, A. 2010. Overview of Contemporary Issues in Mixed Methods Research. I: Tashakkori, A. & Teddle, C. (red.) *SAGE Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research*. 2. utgave. SAGE, Thousand Oaks. 1-42.

Vestby, G.M. 2015. Stedsutviklingens råstoff og resultat: Funksjonelle og emosjonelle relasjoner mellom mennesker og sted. I: Aure, M., Berg, N.G., Cruickshank, J. & Dale, B. (red.) *Med sans for sted: nyere teorier*. Fagbokforlaget, Bergen. 165-178.

Villa, M. 2000. Rural life courses in Norway: Living within the rural-urban complementarity. *The History of the Family*, 5, 4. 473-490.

Wessel, T. & Nordvik, V. 2019. Mixed neighbourhoods and native out.mobility in the Oslo region: The importance of parenthood. *Urban Studies*, n/a, 5. 1-21.

Wessel, T. & Lunke, E.B. 2019. Raising children in the inner city: still a mismatch between housing and households?. *Housing Studies*, n/a, n/a. 1-21.

Winchester, H.P.M & Rofe, M.W. 2016. Qualitative Research and Its Place in Human Geography. I: Hay, I. (red.) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. 4. utgave. Oxford University Press, Canada. 3-24.

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet «Familielivet mellom høyhusene»?

Bakgrunn og formål

Med denne studien ønsker jeg å undersøke noen av årsakene til at så mange barnefamilier flytter ut av indre by, ved å intervjuer barnefamilier bosatt på Lilleborg, et fortettingsprosjekt i indre by beskrevet som et godt egnet bomiljø for urbane barnefamilier. Sentrale spørsmål i prosjektet baserer seg på hvordan barnefamilienes stedserfaringer påvirker beslutningen om å bli værende eller flytte fra indre by, og om barnefamiliene opplever at miljøet er tilpasset familielivet og barnas behov i henhold til oppvekstvilkår.

Prosjektet utføres i forbindelse med en masteroppgave ved Universitet i Oslo, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi.

Du/dere er forespurt om å delta fordi du/dere er bosatt i studieområdet og fordi aldersgruppen studien tar for seg er barnefamilier med barn i alderen 0-12 år.

Hva innebærer det for deg å delta?

Studien vil være basert på informasjon delt via dybdeintervjuer. Intervjuene omhandler bakgrunnsinformasjon slik som alder, kjønn, eieform, barnas alder og hvor lenge en har bodd på Lilleborg. Videre dreier spørsmålene seg om vurderinger knyttet til forskjellige tidsfaser av boforholdet, om personlige stedserfaringer, og om avveininger mellom forestillinger forbundet med by og land. Det vil bli tatt notater fra intervjuet, og for å kunne gjengi informasjonen korrekt vil lyden fra intervjuet bli tatt opp ved bruk av Universitetet i Oslo sin egen diktafon-app (Nettskjema-diktafon) for sikker og trygg databehandling. Det vil ikke bli hentet inn noe annen informasjon om deltagerne enn informasjonen de ønsker å dele i intervjuet. Tid og sted for intervjuet tilpasses i henhold til deltagerne.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Opplysningene som samles inn i løpet av prosjektet behandles konfidensielt og vil bli anonymisert i oppgaven. Personidentifiserende opplysninger vil ikke bli lagret, men det er viktig å påpeke at opplysninger fra boområdet, alder, kjønn og alder på barna vil kunne være indirekte personidentifiserende. Deltageren vil ikke omtales med eget navn, og det vil ikke bli brukt bilder av personer i oppgaven. Informasjon delt i oppgaven vil kun brukes til formålene omtalt i dette dokumentet.

Oppgaven skal etter planen leveres 15. september 2020. Informasjon som ikke brukes i studien vil bli slettet etter at studien er gjennomført og godkjent av instituttet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Dersom du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi årsak. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg dersom du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Å få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet)
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandling av dine personopplysninger

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. NSD – Norsk senter for forskningsdata AS har vurdert behandlingen av personopplysningene i dette prosjektet slik at det er i samsvar med personregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Skulle du/dere ha noen spørsmål til studien kan jeg eller eventuelt veileder kontaktes:

Ingrid Marie Sundvor
Mastegradstudent
Human Geography
92 89 87 86
ingrimsu@student.sv.uio.no

Terje Wessel
Professor
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi (UiO)
22 85 83 31
terje.wessel@sosgeo.uio.no

Dersom du/dere har spørsmål relatert til personvern og datahåndtering kan NSD og UiOs personvernombud kontaktes:

NSD – Norsk senter for forskningsdata
55 58 21 17
nsd@nsd.no

UiOs personvernombud
90 82 28 26
personvernombud@uio.no

Med vennlig hilsen,

Ingrid Marie Sundvor

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Familielivet mellom høyhusene», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- bruk av lydopptak under intervjuet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 15. september 2020.

(signert av prosjektdeltager, dato)

Vedlegg 2: Eksempel intervjuguide

Bakgrunnsinformasjon

- Alder
- Kjønn
- Eieform
- Barnas alder
- Antall år boende på Lilleborg

Før og under flytting – innledende vurderinger og forventninger

1.1 Hva var det som gjorde at du/dere ville flytte til Lilleborg?

- Så du/dere på andre steder først, eller var Lilleborg førstevalget?
- Hvilke kjennskap hadde du/dere til området og nærmiljøet – Torshov/Sagene?
- Var planer om familiedannelse en viktig motivasjon for flyttevalget?

1.2 Hvordan så du/dere for deg/dere at familielivet på Lilleborg kom til å bli?

- Var det noen kvaliteter ved området som utmerket seg?
- Hvilke av disse var viktigst for flytteavgjørelsen?
- Andre ting som påvirket avgjørelsen om å bosette seg på Lilleborg?

1.3 Oppvekstvilkår står ofte sentralt i flytteavgjørelsen for barnefamilier. Hva vil du/dere beskrive som «gode» oppvekstvilkår?

- Boltreplass – behov for utfoldelse og lek i trygge omgivelser
- Skjerming og behov for avgrensing – fra trafikk og uvedkommende
- Tilgang til barnehage/skole, fritidsaktiviteter og en bolig med god plass

1.4 Lilleborg ble beskrevet som et godt egnet bosted for urbane barnefamilier til og med før det stod ferdig. Hva tenker du/dere om denne påstanden?

- Er det en rimelig beskrivelse basert på trekk ved området (mtp utforming, lite trafikk og nærhet til elven)?
- Føler du/dere at dere kjenner dere igjen i beskrivelsen «urban barnefamilie»?
- Hva betyr det å være en urban barnefamilie for deg/dere?

Egen situasjon – den erfarte hverdagen på Lilleborg

2.1 Hvordan vil du beskrive ditt individuelle forhold til Lilleborg?

- Personlig karakterisering av stedet (identifisering med nærmiljøet og egen bolig?)
- Hva ville du eventuelt beskrive som motsatsen til Lilleborg?
- Føler du at dere (familien) hører til på Lilleborg?

2.2 Hvordan arter det daglige familielivet seg på Lilleborg?

- Hverdagskabalens – fordeler og ulemper ved å bo urbant
- Samhold med andre familier, bekjente og venner på Lilleborg (sterkt/svakt?)
- Bruk av for eksempel service-tilbud og møteplasser

2.3 Barn regnes for å ha liten aksjonsradius, men har stort behov for utfoldelse. Disse

kvalitetene skiller seg litt fra hva voksne mennesker trenger. Hvordan opplever du/dere barnas bruk og forhold til Lilleborg?

- Erfarer du/dere at omgivelsene henger sammen med barnas behov?
- Nærhet til elven – grøntarealer og lekeplasser
- Torget er en populær møteplass – fint for voksne og barn?

2.4 Lilleborg har flere næringslokaler slik som nærbutikk, café og teater. Hva tenker du/dere om servicetilbudet?

- Opplever du/dere at tilbudet er tilpasset for barnefamilier (funksjonelt og emosjonelt)?
- Foruten Ivan Bjørndals gate er uterommene skjermet, men hvem som helst kan i prinsippet gå inn og oppholde seg i bakgårdsrommene. Opplever dere dette som problematisk?
- Er det noe dere savner eller ønsker dere på Lilleborg?

Situasjon for fremtiden – avveininger mellom byen og landet

3.1 Hvordan ser fremtiden din/deres ut på Lilleborg?

- Vurdering og avveining av Lilleborg-området gjennom livsfaser (barnas alder)
- Har du/dere planer om å flytte? Hvilket område ønsker du/dere eventuelt å flytte til?
- Hva er viktig for deg/dere for å bli værende? Hva er de viktigste årsakene bak eventuelle flytteplaner?

3.2 Den dominerende forestillingen av «idealhjemmet» preges av eneboliger i mer landlige omgivelser.

- Hva representerer idealhjemmet for deg/dere?
- Hvilke oppfatninger har du/dere om suburbane idealer (enebolig og hage, men også motorvei og lange avstander)?
- Hvilke oppfatninger har du/dere til bomiljøer i indre by (nærhet til «alt», men også til fremmede og/eller uvedkommende)?

3.3 Mange barnefamilier velger å flytte ut av indre by.

- Hvilke refleksjoner har du/dere rundt dette?
- Opplever du/dere fraflyttingen som problematisk?
- For mange er det viktig å gi egne barn samme eller lignende oppvekstvilkår en selv hadde. Er dette en prioritering du/dere har?

3.4 Flyttebeslutningen blir ofte tatt på vegne av barna i henhold til mangel på plass (få egnede leiligheter) og trygge oppvekstmiljøer i byen. Samtidig argumenterer mange for at en oppvekst i byen er vel så god, fordi den i større grad byr på mangfold, frihet og muligheter.

- Hva betyr det å bo i indre by for deg/dere i denne sammenhengen?
- Hvordan vil du/dere beskrive en oppvekst på Lilleborg/Sagene?
- Hva ville en mulig flytting ut av indre by bety for deg/dere (forventninger, holdninger og livsstil)?

Avslutning – familielivet i indre by

4.1 Barn og voksne har mange felles behov, men har forskjellige former og preferanser for å tilfredsstille disse når det kommer til bolig og bomiljø. En godt egnet bolig i et bomiljø som dekker hele familiens behov kan i tillegg være vanskelig å realisere (høye boligpriser og flere kjøpegrupper).

- Opplever du/dere at du/dere må balansere mellom egne preferanser (eks sentral lokalisering og parkering) og barnas behov (trygg skolevei og oppvekstmiljø)?
- Tilsvarer Lilleborg en god «trade-off» mellom slike hensyn?
- Hvorfor/hvorfor ikke?

4.2 Oslo kommune og bystyret har uttalte målsettinger om at flere barnefamilier skal bli boende i byen. I tråd med dette har kommunen blant annet etablert nye og opprustet eksisterende områder for lek og rekreasjon i indre by (eks Nedre Foss park og vedtatt plan om skole, grøntareal og flerbrukshall i Treschowsgate 16).

- Utgjør slike satsninger en merkbar forskjell for dere?
- Har det ført til at dere bruker byen på en annen måte?
- Hva tenker du/dere om barn og barnefamilienes plass indre by?

4.3 Til slutt, er det noe du/dere ikke fikk sagt tidligere eller som du/dere ønsker å tilføye?

Figurer

Figur 1: Andel småbarn i indre by. Data hentet fra Oslo kommune statistikkbanken (2020).

Andel småbarn													
Geografi	Alder	2010	andel_10	2011	andel_11	2012	andel_12	2013	andel_13	2014	andel_14	2015	andel_15
Oslo i alt	Alder i alt	586860		599230		613285		623966		634463		647676	
	0-5 år	49476	8,4 %	50543	8,4 %	51284	8,4 %	51694	8,3 %	51868	8,2 %	52244	8,1 %
Gamle Oslo	Alder i alt	42569		43770		44958		46290		48416		49853	
	0-5 år	4046	9,5 %	4222	9,6 %	4260	9,5 %	4364	9,4 %	4485	9,3 %	4591	9,2 %
Grünerløkka	Alder i alt	45646		47255		49306		50506		52198		54701	
	0-5 år	3574	7,8 %	3726	7,9 %	3812	7,7 %	3915	7,8 %	4045	7,7 %	4170	7,6 %
Sagene	Alder i alt	34286		35115		35990		37053		38637		39918	
	0-5 år	2805	8,2 %	2948	8,4 %	2970	8,3 %	3046	8,2 %	3187	8,2 %	3316	8,3 %
St. Hanshaugen	Alder i alt	32254		33137		34109		34982		35630		36218	
	0-5 år	2083	6,5 %	2228	6,7 %	2219	6,5 %	2220	6,3 %	2207	6,2 %	2261	6,2 %
Frogner	Alder i alt	50396		51120		52531		53573		54604		55965	
	0-5 år	2769	5,5 %	2856	5,6 %	2800	5,3 %	2884	5,4 %	2911	5,3 %	3049	5,4 %
Sentrum	Alder i alt	917		893		964		972		959		1064	
	0-5 år	22	2,4 %	17	1,9 %	19	2,0 %	18	1,9 %	20	2,1 %	11	1,0 %
Totalt i indre by	Alder i alt	206068		211290		217858		223376		230444		237719	
	0-5 år	15299	7,4 %	15997	7,6 %	16080	7,4 %	16447	7,4 %	16855	7,3 %	17398	7,3 %
Andel småbarn													
Geografi	Alder	2016	andel_16	2017	andel_17	2018	andel_18	2019	andel_19	2020	andel_20	Endring	
Oslo i alt	Alder i alt	658390		666759		673469		681071		693494			
	0-5 år	51754	7,9 %	51566	7,7 %	50904	7,6 %	50023	7,3 %	49621	7,2 %		-1,3 %
Gamle Oslo	Alder i alt	51443		53241		54575		55683		58671			
	0-5 år	4530	8,8 %	4549	8,5 %	4530	8,3 %	4458	8,0 %	4580	7,8 %		-1,7 %
Grünerløkka	Alder i alt	56283		57567		58906		60844		62423			
	0-5 år	4231	7,5 %	4378	7,6 %	4415	7,5 %	4392	7,2 %	4353	7,0 %		-0,9 %
Sagene	Alder i alt	41566		42442		43131		43801		45089			
	0-5 år	3464	8,3 %	3537	8,3 %	3470	8,0 %	3388	7,7 %	3352	7,4 %		-0,7 %
St. Hanshaugen	Alder i alt	37263		37849		38109		38400		38945			
	0-5 år	2237	6,0 %	2292	6,1 %	2276	6,0 %	2218	5,8 %	2159	5,5 %		-0,9 %
Frogner	Alder i alt	57010		57551		58283		58897		59269			
	0-5 år	3026	5,3 %	3028	5,3 %	3028	5,2 %	3009	5,1 %	2848	4,8 %		-0,7 %
Sentrum	Alder i alt	1172		1147		1113		1380		1471			
	0-5 år	14	1,2 %	16	1,4 %	19	1,7 %	22	1,6 %	9	0,6 %		-1,8 %
Totalt i indre by	Alder i alt	244737		249797		254117		259005		265868			
	0-5 år	17502	7,2 %	17800	7,1 %	17738	7,0 %	17487	6,8 %	17301	6,5 %		-0,9 %

Figur 2: Kart som viser geografisk lokalisering til Lilleborg. Kartet ble laget i ArcGis Pro med basemap hentet fra Esri, og shapefiles hentet fra Statistikkbanken, Oslo kommune: Data for landområder i Oslo, uten fjorden og marka, og Data for landområder i indre by Oslo på bydelsnivå.